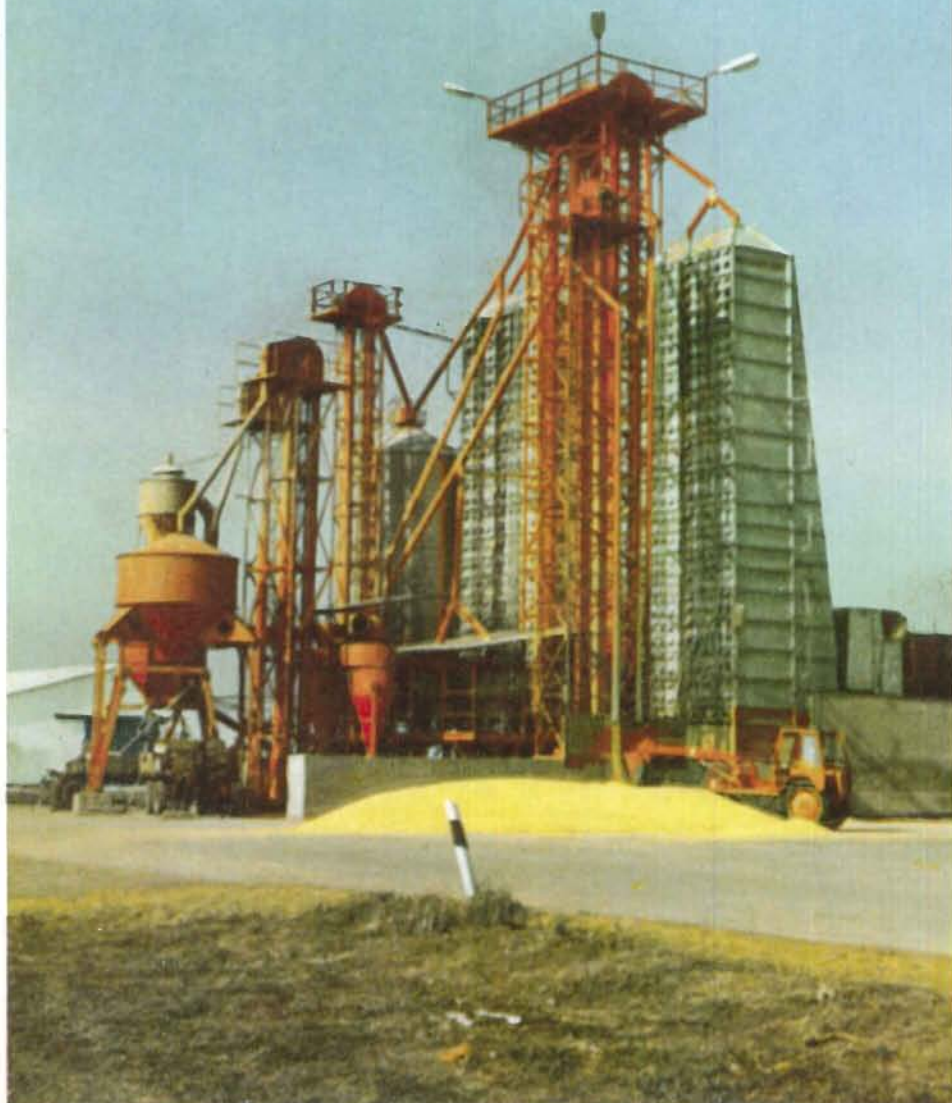

HÁROM ÉVTIZED

A GYOMAI GYŐZELEM
MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET
TÖRTÉNETE

HÁROM ÉVTIZED

A GYOMAI GYŐZELEM
MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET
TÖRTÉNETE

HÁROM ÉVTIZED

A GYOMAI GYŐZELEM
MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET
TÖRTÉNETE

1951-1976

1952-1976

1976-1982

ÍRTA
DR. PILISHEGYI JÓZSEF

GYOMAENDRÓD
1982

Lektorálta

Csatári Béla, az MSZMP Békés megyei Bizottságának titkára,
Gellai Imre, a Győzelem Mezőgazdasági Termelészövetkezet elnöke

B/1639

Kiadja a gyomai győzelem Mezőgazdasági Termelészövetkezet
Felelős kiadó: Gellai Imre
82.647 Kner Nyomda Gyomaendrőd

Történelmünk új korszaka megyénk felszabadulásával kezdődik. Az első szovjet katonák 1944. szeptember 23-án Battonyánál jelennek meg, s október 6-ra Békés megye felszabadul. A viharsarki nép végre kezébe vehette saját sorsának irányítását, hozzákezdhetett az igazi honfoglaláshoz.

„A földet és hont foglalók” első lépésként a nagybirtokok felosztását követelik. A Magyar Kommunista Párt irányításával országszerte hatalmas tömegmozgalom bontakozik ki a földosztás érdekében. Ez összhangban van a Függetlenségi Front programjával, amelyben legfőbb követelményként fogalmazódott meg a nagybirtokrendszer radikális felszámolása. A földfoglaló mozgalmak hatására, valamint a program szellemében hozza meg a Minisztertanács 1945. március 17-én a „nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról” intézkedő 600/1945. M. E. számú rendeletet. Ennek értelmében a történelem egyik legradikálisabb földreformjára, valóságos agrárforradalomra kerül sor hazánkban. Rövid néhány hónap alatt 642 ezer mezőgazdasági munkás és törpebirtokos között 1,8 millió hektár földet osztanak szét, s ezzel gyökeresen átalakul hazánk agrárszerkezete, felszámolódik a nagybirtokos osztály, uralkodóvá válik a kisparaszti gazdálkodás.

Megyénkben szintén felszámolják a nagybirtokokat. A földosztás során 39 200-an részesülnek földjuttatásban, 2900-an családi ház- és 11 600-an házhely-juttatásban. Eltűnik a nagybirtok, a földhözjuttatottak átlagos birtoknagysága 2,7 hektár lesz. A szegényparasztok földtulajdonosokká válnak, és szerény eszközeikkel hozzákezdnek a földműveléshez. Azonban vannak olyan falvak is, ahol nem mindenki igényel egyénileg földet, hanem többen összeállva egy tagban kéri a föld kiadását. Gyomán nem volt ilyen kezdeményezés. Bár talán annak tekinthetjük a Tisza-malom munkásainak kérelmét, amelyben 40 munkáscsalád nevében meghatározott földterületet kérnek közös gazdálkodás céljából. Ebből azonban nem lesz semmi. Az első termelőszövetkezeti csoport csak 1948-ban alakul meg. Ez a fordulat éve. Munkásosztályunk ekkor ragadja magához véglegesen a hatalmat, teremti meg a proletárdiktatúrát, s kezdünk hozzá a szocializmus építéséhez.

Kezdetben a Magyar Kommunista Párt a földművesszövetkezetekben látja a parasztság szövetkezeti mozgalmának kibontakoztatását. Ezért szorgalmazza megalkotásukat, és vesz részt a földművesszövetkezetekről szóló 131 000/1945. FM. sz. rendelet kidolgozásában. A földművesszövetkezeti mozgalom 1945 őszére már az egész országban kibontakozik, s a falusi osztályharc legjelentősebb színterévé válik. Megyénkben ekkor 14 földművesszövetkezet található, 1948-ban viszont már 39 a számuk, taglétszámuk pedig megközelíti a 21 ezret. Az országban ekkor már 2584 földművesszövetkezet működik.

A földművesszövetkezetek tagjainak harcos állásfoglalása a kollektív gazdálkodás mellett, valamint a fel nem osztott nagybirtokokon létrehozott állami gazdaságok – ilyen volt Gyomán a Kőszigeti Állami Gazdaság – sürgetővé teszik

a Kommunista Párt számára a szövetkezeti irányelvek kidolgozását, mivel elérkezettnek látják az időt a termelészövetkezetek megalakítására.

A Magyar Dolgozók Pártja 1948-ban dolgozza ki szövetkezeti irányelveit. Rákosi Mátyás pedig augusztus 20-án, Kecskeméten már egyértelműen „a közös munka útjáról”, „a szocializmus falun való építésének szükségességéről” beszél. 1948 őszén már tömegesen alakulnak a termelészövetkezeti csoportok az országban.

Megyénkben is ebben az évben alakult meg a jelenleg meglévő termelészövetkezetek zöme. Községünkben ekkor szerveződik a Kossuth, majd 1949-ben a Petőfi és a Dózsa. Rendkívül szegények ezek a kollektívák. Nincsenek termelési eszközeik, nincs vetőmagjuk, nincsenek istállóik. Földterületük szétszórta található a gyomai határban. Csupán lelkesedésük van, hisznek abban, hogy csak közösen érhetnek el eredményeket, hogy a közös munka alapján válhat szebbé, boldogabbá életük.

Az önkéntes alapon szerveződött csoportok mellett az ötvenes évek elején kampányszerűen szervezik a termelészövetkezeteket. Sajnos, sok esetben a lenini szövetkezeti elvek megsértésével. Gyomán szintén folyik a szervezés, ennek eredményeként egy sor termelészövetkezeti csoport jön létre. Ekkor alakult – 1951. február 14-én – az Új Élet, majd az Előre, az Új Csillag, a Viharsarok, az Ady Endre, a Lenin, a Haladás, s 1952. szeptember 24-én a Győzelem. Kezdetben valamennyi I. típusú termelészövetkezeti csoport, majd fokozatosan lépnek előbbre a forma tekintetében, vagy szűnnek meg, olvadnak be egymásba.

Az átalakulások eredményeként napjainkra a sok kis szövetkezetből, szövetkezeti csoportból két nagyüzem jött létre, a Győzelem és az Alkotmány Mezőgazdasági Termelészövetkezet, illetve továbbfejlődött a Viharsarok Halászati Szövetkezet.

Községünk legnagyobb mezőgazdasági szövetkezetének, a Győzelem Mezőgazdasági Termelészövetkezetnek három évtizedes története paradox módon az Új Élet Termelészövetkezeti Csoport megalakulásával kezdődik. A két termelészövetkezet ugyanis egymás mellett működött és ért el eredményeket 1975-ig. Ebben az évben egyesültek, és a nagyobb, erősebb termelészövetkezet nevét tartották meg. Az Új Élet az egyesüléssel gyakorlatilag megszűnt, de az egyesült nagygazdaság büszkén vallja elődjének ugyanúgy, mint az 1952-ben alakult Győzelem Tszcs-t. Krónikánk tehát végigkíséri mindkét gazdaság történetét az egyesülésig, majd az egyesüléstől a közösen megtett utat napjainkig.

AZ ÚJ ÉLET MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET TÖRTÉNETE

1951. FEBRUÁR 14.-1975. DECEMBER 31.

Egy rendkívül hideg téli estén, 1951. február 14-én 22 ember döntött arról, hogy ezután közös erővel fognak gazdálkodni. Mindnyájan jól ismerték egymást, s bíztak abban, hogy együttesen több eredményre jutnak, mint egyéenként. A 22 ember 22 családot képviselt, valamint összesen 122,6 hektár földet. Gépeik nem voltak, csak a hagyományos paraszti gazdálkodás eszközeivel rendelkeztek. Néhány eke, borona, lovas kocsi, vetőgép és a minden paraszti családnál megtalálható kéziszerszámok alkották a közös vagyont. Ehhez jött még az állatállomány, amely 11 lóból és 9 tehénből állt. Természetesen a teheneket is elsősorban igavonásra használták, s csak másodsorban tejtermelésre. Pénzgazdálkodást ekkor még nem folytattak, a tagság részesedése teljes egészében a megtermelt terményekből került ki.

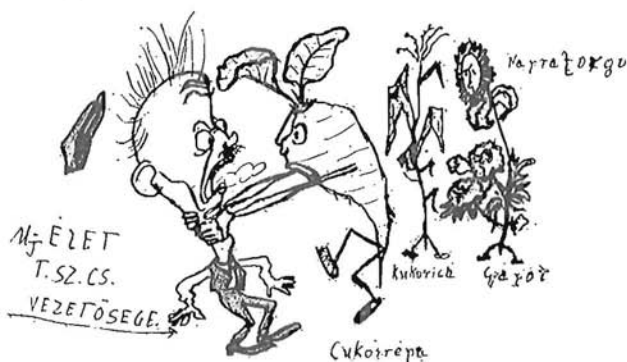
A következő évben kis mértékben növekedett a földterület, 1952. június 30-án már 125,3 hektáron gazdálkodnak. Legnagyobb területen búzát termesztenek, 38 hektáron, s az elért hektáronkénti átlagtermés 1,4 tonna lett. Kukoricából 2,0 tonnás, rizsből pedig 3,6 tonnás átlagtermést tudnak betakarítani. Ez utóbbi kiváló eredmény, bizonyítja, hogy nagy hagyományokkal rendelkezik a község a rizstermelésben. A három főbb növény mellett még 19 növényféléseget termesztettek kis tételekben. Gyakorlatilag a teljes önellátásra rendezkedtek be. Beadási kötelezettségeik teljesítése után a tagok évi munkájuk eredményeként 0,7 tonna búzát, 68 kg rizst, valamint az összes többi terményből kisebb-nagyobb mennyiséget kaptak részesedésként. A realizált jövedelemből a csoport tagjai családjukkal együtt, ha szerényen is, de az akkor általános életszínvonalon meg tudtak élni.

Az 1952-es, viszonylag elfogadható gazdasági eredményekre alapozták az 1953-as évet. (Itt megjegyezzük, hogy 1952-ben országosan kedvezőtlen volt az időjárás, s számottevően csökkent a mezőgazdaság összes termelése 1951-hez képest.) Az országosan gyengébb termés mellett ebben az évben már érződött vidéken is a revizionizmus és a dogmatizmus közötti harc. 1953-ban már felülkerekedett a Nagy Imre-féle irányzat, ennek következtében egyre többen léptek

ki a termelőszövetkezetekből. Az Új Élet viszont tovább gyarapodott, amihez az is hozzájárult, hogy magasabb osztályba lépett. Területe június végére elérte már a 264 hektárt, tagjainak száma pedig az ötvenet. Októberben viszont már csak 210 hektáron gazdálkodnak a tagok. Érdeemes megjegyezni, hogy a folyamatos be- és kilépések ellenére növekszik az egy főre jutó munkaegységek száma, eléri a 233-at, ami jelentősen meghaladja az országosan egy főre kötelező előírt 120 munkaegységet. Szövetkezetünkben 1953-ban a legtöbb munkaegységet a következő tagok szerezték: Izsó Béla 620,98-at, Paróczai András 537,68-at, Hornok Péter 520,18-at, Papp Lajos 471,09-et.

Hiába dolgoztak azonban néhányan lelkiismeretesen, az erősödő politikai küzdelmek következtében mégis elmaradtak a növényápolással, a kapálással, s az előző évinél sokkal jobb időjárást így nem tudták gazdasági gyarapodásukra kiaknázni. A korabeli állapotokat kitűnően tükrözi a szövetkezet faliújságjára kitűzött két karikatúra, amelyek rámutatnak a hiányosságokra.

A Gyömrői ÚjÉLET T.SZ.CS. ELMARADT A NÖVÉNYÁPOLÁSSAL.

Ugye magának sem esik jól a jójzogatás?
 Így jójzogat bennünket is az a sok gyomnövény.

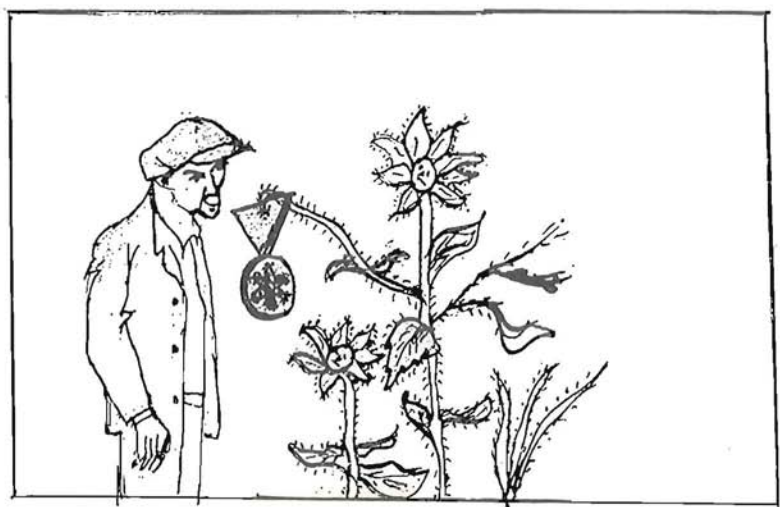
A növényápolásban történt lemaradás oka az is, hogy rendkívül sokféle kultúrával foglalkoznak, bár változatlanul a búza, a kukorica és a rizs termesztése folyik a legnagyobb területen. A korabeli előírásoknak megfelelően gyapotot is termelnek 4 hektáron, rendkívül alacsony terméshozammal. A munkaigényes kultúrák műveléséhez nincsen ekkor még megfelelő gép, a kézi művelés pedig nem kielégítő. A technikai felszereltségről világos képet kapunk az 1953-as mérlegkönyv „Gépek, berendezések és felszerelések leltára” fejezetéből. Ekkor még első helyen szerepel a leltárban a lovas kocsi, lószerszám, láncborona, fogas borona stb., s az egyszerű gépek közül csupán ekekapával (16 db), vető-

géppel (5 db), fűkaszáló géppel (2 db) és aratógéppel (2 db) rendelkezik a szövetkezet. A leltár felsorolja még a vendégoldalt, a nagygereblyét, a kocsikereket, a kocsitengelyt, a tejeskannát, de még az elnöki irodában lévő kanapét is.

A gazdálkodáshoz a kisparaszti gazdaságok eszközállománya áll csupán rendelkezésre. Saját erőből képtelenek lennének a földet megművelni. A földmunkák többségét, de elsősorban a szántást, a gépállomás traktoraival végzik. Sok

Ez a kapanyél azért virágzott ki mert a gazdája alig használta..

Gyom:..Ezt a jó bánásmódot kapja tőlünk az ákit ide írناk az elvtársak.
Nér:

esetben nem megfelelő a talajművelés minősége, mivel a gépállomás traktorosai abban érdekeltek, hogy minél nagyobb területet szántsanak fel a lehető legrövidebb idő alatt. Elnagyolják a szántást, mert sietnek. Így a rosszul előkészített talajba kerül a mag, és a terméshozam a vártnál alacsonyabb lesz. Ugyanakkor a szövetkezet érdeke is az volt, hogy minél rövidebb idő alatt végezzenek a gépi munkákkal, mert a gépállomás komoly összegű bér munkadíjat számlázott az elvégzett munkamennyiség után.

A tagság részesedésében bizonyos változás következik be, amikor a természetbeni részesedés mellett készpénzfizetésre is sor kerül. Munkaegységként 8 Ft 7 fillért fizet a szövetkezet. A természetbeni juttatás mértéke ennek következtében csökkent.

Az 1954-es év ugyanúgy folytatódott, mint ahogy az 1953-as befejeződött. Változatlanul jellemző volt a bizonytalanság, kedvezőtlen a politikai légkör. A ki- és belépések folytatódtak, ennek megfelelően a terület is állandóan változott. Október végére már ismét 263,5 hektáron gazdálkodnak, s az 59 főnyi tagságból 54-en vesznek részt a közös munkában. Az év során összesen 18 802 munkaegységet teljesítenek, ennek ellenére csökkennek a termésátlagok, a növényápolás ebben az évben is hiányos. A beadási kötelezettségek pedig növekedtek. Nem véletlen tehát, hogy a szövetkezet életében komoly válság keletkezett, sokan a felosztatás mellett foglaltak állást. Erre azonban nem került sor, mert a kommunista tagok, valamint a közöst magukénak érző és valló pártonkívüliek megakadályozták a széthullást. Különösen az év első felében jelentkeztek a problémák. Szerencsére az esztendő második felében ismét megerősödtek a kollektív gazdálkodás tényezői, a tagság többsége kitartott a szövetkezeti forma mellett. Pedig nagy volt a csábítás. Nagy Imre miniszterelnök januári beszédében a középparaszti gazdálkodás fejlesztésének perspektíváit rajzolta fel (Nagy Imre: Egy évtized. Válogatott beszédek és írások. II. köt. Szikra, 1954. 444. old.), a szövetkezetek fejlesztéséről viszont hallgatott. E koncepció következtében az egyéni gazdálkodók helyzete javult, a szövetkezetek tagságának életviszonyai pedig rosszabbodtak. Az Új Élet tagságának életszínvonala is tovább süllyedt. Egy munkaegységre csak 2 Ft 75 fillért tudtak ekkor fizetni, továbbá 2,13 kg búzát, 0,0099 liter olajat, 0,053 kg cukrot, 0,43 kg rizst stb. Így a tagság jövedelme kb. 30 százalékkal volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban.

A termelésben bekövetkezett visszaesés okait részletesen elemezte a szövetkezet elnöke zárszámadási beszámolójában. Csupán a politikai tényezőkről nem szólt. A visszaesés elsődleges okaként az 1953-as őszi rendkívüli időjárását jelölte meg, ami miatt a vetésre csak későn kerülhetett sor. De a gazdálkodás hiányosságaira is rámutatott. Így a szervezetrágyázás elmulasztására, a monokultúras termelésre, valamint a munkafegyelem jelentős mértékű meglazulására. „Egyes tagok idegenben harmados tengerit kaptak” – nem tartották be a munkaszer-

vezési utasításokat, „efolytán széthullt a munkaszervezetünk, mint az oldott kéve” – fogalmazta meg költőien a lényegét az elnök.

Az Új Élet megalakulása óta először zárta mérleghiánnyal az évet. De talpon maradt, és adva voltak a feltételek a továbblépéshez. A tagok közül néhányan szinte emberfeletti munkát végeztek. A jók közül is kiemelkedett Sallai Péter és Paróczai András, akik közel 700 munkaegységet szereztek. A tagok többsége 200–300 munkaegységgel maradt el tőlük.

A gazdaság stabilizálódását jelzi, hogy az őszi munkákat sikerült megfelelő minőségben elvégezni, s ezzel megalapozni az 1955-ös esztendő-t. A tagság továbbra is cserélődik, de – éppen a válság leküzdésével – megerősödik az a mag is, amely biztosítéka a továbbfejlődésnek.

A gazdálkodás 1955-ben sem volt sokkal eredményesebb, mint az előző években. Egyedül a búza terméshozama növekedett, ismét sikerült hektáronként 1,5 tonnát betakarítani, de ez kevesebb volt, mint az országos szövetkezeti átlag. A rizstermelés viszont nagyon visszaesett. Mindössze 1,7 tonna termett hektáronként, majdnem 2,0 tonnával kevesebb, mint az első években. Az 1955-ös év jelentősége abban van, hogy sikerült kilábolni véglegesen a válságból, s az állami támogatás, valamint a tagosítás következtében fokozhatták a gazdálkodás eredményességét. A stabilizálódás megmutatkozik a tagság részesedésének emelkedésében is. Egy munkaegységre ekkor 4,045 Ft-ot tud fizetni a szövetkezet, valamint 3,1 kg búzát, 0,06 kg cukrot, 0,0255 liter olajat stb.

Az 1956-os esztendő első felének kiemelkedő világpolitikai eseménye volt az SZKP XX. kongresszusa. A személyi kultusszal való leszámolás, a békés egymás mellett élés politikájának meghirdetése, a szövetkezeti gazdálkodás fejlesztésével kapcsolatos kongresszusi állásfoglalás pozitívan éreztették hatásukat hazánkban is. Termelőszövetkezetünkben szintén javult a hangulat, jelentősen nőtt az újonnan belépők száma. Az év közepére a földterület az előző évihez viszonyítva csaknem megkétszereződött, meghaladta már a 430 hektárt. A tagok száma pedig 113 főre emelkedett. Októberre újabb 10 hektár került a szövetkezethez, a taglétszám pedig 116 főre nőtt. 90 család megélhetése függött ekkor a közös gazdaságtól. A nyári betakarítás eredményes volt, bár a gabona termés-eredményei ismét elmaradtak a tervezettől. Főként a még egyénileg művelt földeken volt gyenge a termés, de a kenyérnek valót sikerült biztosítani a következő évre. A gabona cséplésével augusztus közepére végeztek, s ezt követően készültek az őszi betakarításra, illetve talajművelésre, vetésre.

1956 ősze azonban megzavarta a folyamatos fejlődést. Az október 23-án Pesten kirobbant ellenforradalom néhány nap múlva már vidéken is, községünkben is éreztette hatását. Az ellenforradalmi elemek, valamint sok megtévesztett ember, a termelőszövetkezetekből, termelőszövetkezeti csoportokból való kilépésre agitáltak, a kollektív gazdálkodás szétbomlasztását tartották a legfontosabbnak. Agitációjuk nem volt hatástalan. Az események következtében szövetkezetünk-

ből 65-en léptek ki néhány nap alatt. A kiléptettek 444 600 Ft értékű eszközt, állatot stb. vittek magukkal. A kilépők között sajnos olyanokat is találunk, akik a kezdeti időszakban motorjai voltak a gazdaságnak, többek között Sallai Péter, Sallai Antal, Kiss Károly – elnök is volt – távoztak az Új Élet-ből.

Az alakulás óta mindössze 5 év telt el, és már a második válságot kellett leküzdenie a gazdaságnak. Az ellenforradalom ismét visszavetette a fejlődést, mindent újra kellett kezdeni az ellenforradalom fölött aratott győzelem után. Az újrakezdés már könnyebb volt, mivel az öt nehéz év során létrejött az oszthatatlan közös alap, amit nem sikerült az ellenforradalomnak sem megsemmisíteni. Ezen az alapon volt képes a szövetkezet megújulni, új erőre kapni. A „vihar” következtében csak 43-an maradtak hűek a kollektív gazdálkodáshoz. Többségükben azok, akik létrehozták 1951-ben.

Itt kell megemlítenünk Kovács János nevét, aki a vészterhes időszakban az Új Élet elnöke volt, s magatartásával, a párthoz és a szövetkezeti eszméhez való hűségével jelentősen hozzájárult a termelőszövetkezet megmaradásához, konszolidálásához.

Az 1956 decemberi KB-határozat – amely kiemelt feladatnak minősítette a munkás-paraszt szövetség állandó erősítését és célként jelölte meg a mezőgazdasági termelés fellendítését –, valamint az 1957 nyarán megtartott országos pártértekezlet jelentős mértékben elősegítette a tisztánlátást, a társadalmi megnyugvást országosan és a községben is. Az agrártézisek megjelenésével teljesen egyértelművé vált a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó gazdaságpolitikai koncepció.

A társadalmi–gazdasági megújulás, a konszolidáció, az MSZMP helyes agrárpolitikájának hatására hatalmas lendülettel láttak munkához a szövetkezet tagjai. 1957-ben 16 053 munkaegységet teljesítettek, az egy főre jutó munkaegység több volt, mint bármikor.

A gazdálkodás eredményességét bizonyítja az egy munkaegységre jutó részesedés nagysága. Ismét 3 kg fölé emelkedett az egy munkaegységre kiosztható búza mennyisége, készpénzben pedig 13,- Ft-ot fizetett a termelőszövetkezet. A gazdaság anyagi gyarapodását jelzi, hogy ebben az évben egy K-25-ös traktort vásárolnak, aminek segítségével javul a szállítás, javul a földművelés. Az egy évvel korábban vásárolt teherautó mellé újabb erőgéppel gyarapodott a közös vagyon.

Az 1958-as évben ismét kedvezőtlen volt az időjárás a mezőgazdaság számára. A gazdálkodás lényegében változatlan területen folyt, a tagság létszáma némileg emelkedett. Ebben az évben a közös munkában 62-en vettek részt a családtagokkal együtt. Az időben elvégzett munka ellenére sem növekedett viszont a tagok részesedése: a terményrészesedés csökkent, a pénzbeli változatlan maradt. Mégsem volt elkeseredett a hangulat az augusztus 16-án megtartott taggyűlésen. Sőt! Határozott optimizmus jellemezte a közgyűlést, ekkor már

a jövőre gondoltak. A vezetőség javaslata alapján két hosszúlejratú hitel felvételét is megszavazták. Az egyik hitelt a 23 vagonos magtár bepucolására kívánták fordítani, erre 13 420,- Ft-ot terveztek. A másik hitelt egy nyomócsöves öntözőtelep létesítésére kérték. Ennek összege 36 140,- Ft volt. Különösen ez utóbbi hitel megszavazásával adták voksukat a szövetkezeti gazdálkodás jövőjére.

A tagság munkaerőköltsége szintén jelentősen javult az 1958-as évben. Egy dolgozó tag átlagosan 362,5 munkaegységet teljesített. Néhányan kiemelkedő eredményt értek el, így pl. Iványi Illés 993, Varga Sándor 771, Gyuricza Sándor 728 munkaegységet vállalhatott a magáénak. Iványi Illés munkaegységeinek pénzbeli értéke 25 321,- Ft volt. Kiemelkedő kereset ebben az évben. Csak kilencen teljesítettek 100 munkaegység alatt.

A szövetkezet gazdálkodásában, az emberek munkához való hozzáállásában is érezhetőek voltak azok a változások, amelyek hazánkban végbementek. Kézzelfoghatóan érzékelhető volt a Magyar Szocialista Munkáspárt megerősödése, az állami élet, a belpolitika konszolidálódása, nőtt a bizakodás, erősödött a bizalom.

Az MSZMP Központi Bizottsága 1958 decemberében megtartott ülésén foglalkozott a mezőgazdaság szocialista átszervezésének ügyével. Megállapította a KB, hogy a termelőség szövetkezeti mozgalom gyorsabb fejlesztésének megértek a politikai és gazdasági feltételei. Hangsúlyozta, hogy mindenekelőtt a politikai feltételeket kell szem előtt tartani. Ez nem a gazdasági feltételek mellőzését jelentette, hanem a sorrendiség megállapítását. Az átszervezés után viszont biztosítani kell a termelőség szövetkezetek működésének gazdasági feltételeit.

A Központi Bizottság határozatának alapján született meg a 3004-es kormányrendelet, amely megfogalmazta az állami támogatás elvének érvényesítését, valamint a termelőség szövetkezetek szakemberekkel történő ellátásának szükségességét. Ez a két dokumentum biztosította, hogy a mezőgazdasági termelés az átszervezés időszakában se csökkenjen, s gyakorlatilag megalapozta mezőgazdasági termelésünk mai eredményességét.

Pártunk tehát felismerte a történelmi lépés lehetőségét, azt, hogy megérett a helyzet mezőgazdaságunk szocialista átszervezésének befejezésére. Ennek értelmében hirdette meg a termelőség szövetkezetek szervezésének programját, a szocializmus alapjainak viszonylag rövid idő alatt történő lerakását.

A politikai viszonyok változásának következtében nagy lendülettel vette kezdetét a termelőség szövetkezetek szervezése az egész országban. 1959-ben már minden városban, községben tömegesen léptek be a szövetkezetekbe az egyénileg gazdálkodó parasztok. Gyomán is fordulópontot jelentett az 1959-es év. Egyre többen lépnek az Új Élet-be is, év végére már 500 hektáron gazdálkodik 72 család. 1960-ban 233 új tag lép a szövetkezetbe. Az általuk bevitt földterület nagysága

1320 hektár. Minden belépő átlagosan 5,7 hektár földet visz a közösbe. 25 család 8,5 hektárnál nagyobb, több mint 100 tag 4,5 hektárt meghaladó földterülettel lépett a közös gazdálkodás útjára. Mindössze 48 belépőnek nem volt földje. Az Új Élet tagsága így elsősorban a középparaszti réteghez tartozókkal gyarapodott.

Termelőszövetkezetünk 1960-ban válik tehát ténylegesen nagyüzemi gazdasággá. Területe december 31-én 1558 hektár, tagjainak száma 317 fő. A hirtelen megnövekedett terület, a többszörösére duzzadt taglétszám kezdetben kedvezőtlenül hatott a gazdálkodásra. Rövid ideig visszavetette a fejlődést. Nem alakult, s nem is alakulhatott még ki a nagyságrendnek megfelelő üzemszervezés, termelési szerkezet, irányítási rendszer. Az újonnan belépett tagok közül sokan nem akartak dolgozni a közösben. Nagyon nehéz volt sok jószándékú egyéni gazdának is az átállás a magángazdálkodásról a közösségi munkavégzésre. Szokatlan és idegen volt számukra a kollektív gazdálkodás, az utasítások, munka-beosztások elfogadása. Az önállósághoz szokott emberek nehezen törődtek bele függetlenségük megcsorbításába, napi munkaidejük mások által történő beosztásába. A szövetkezetbe belépéssel megszűnt számukra a kötetlen munkaidő, a szabad választás lehetősége, s emiatt sokan gyámoltalanná, kiszolgáltatottá váltak. Nem véletlen tehát, hogy átmeneti visszaesés következik be a gazdálkodásban. Elmaradnak a növényápolással, a betakarítással, az őszi munkákkal. Érthető, hogy a tagság részesedése hirtelen csökken. A közös vagyont viszont a bevitt termelőeszközökkel és állatállománnyal jelentős mértékben gyarapodott, s ezzel megteremtődtek a nagyüzemi gazdálkodás anyagi alapjai.

Gyoma 1960-ban termelőszövetkezeti községgé vált.

Az Új Élet gazdálkodásának első évtizede zárult le 1960-ban. Nézzük meg, hogy 10 év alatt mennyiben fejlődött a gazdálkodás, s milyen eredményeket értek el az évtized utolsó esztendejében. A terméseredményeket nézve, azonnal megállapíthatjuk, hogy a növénytermesztésben szinte semmilyen fejlődés nem tapasztalható. Bizonyos növényfélésekből alacsonyabb volt az átlagtermés, mint 1951-52-ben. Ez lényegében a kisparaszti gazdálkodás bővített újratermelésre képtelen voltát bizonyítja. Az ötvenes években a termelőszövetkezetek is csak az egyszerű újratermelést tudták megvalósítani, hiszen termelőeszközeik, munkaszervezésük alig különböztek az egyéni gazdálkodókéétól. Szövetkezetünkben az első évtizedet nagy ingadozások jellemzik. Gyakoriak voltak az időjárás okozta nehézségek, a trágyázás elmulasztása – ezzel a talajerő-visszapótlás elmaradása –, a munkafegyelmi kérdések. Továbbá állandóan változott a földterület nagysága, a tagság létszáma és összetétele. Mindezek együttesen okozták a szinten maradást, illetve a visszaesést. 1960-ban pl. 1,3 tonna az egy hektárra jutó búzaátlagtermés (1951-ben még 1,4 tonna), a rizs átlagtermése 2,5 tonna (1951-ben 3,6 tonna volt), a kukorica átlagtermése pedig csak 1 tonna (1951-ben 2,0 tonna volt).

Az Új Élet tagsága földterületének 35 százalékán termesztett takarmány-

gabonát, elsősorban kukoricát, 23 százalékan kenyérgabonát, 11 százalékan rizst. A további 31 százalékon pedig kapásnövényeket, szálas takarmányt, s 1960-ban még ugaron is maradt egy eléggé jelentős terület. Nem sikerült 1960-ban a talajerő-visszapótlási tervet sem teljesíteni. Szervesanyag-utánpótlást a szántóterület 5,3 százaléka kapott, a kijuttatott műtrágya mennyisége pedig hektáronként csak 122 kg volt. A növénytermesztés visszaesésének ezek is okai.

Állattenyésztéssel szintén a kezdetektől foglalkozott a szövetkezet. Ekkor még az igavonást is állati erővel oldották meg, a ló- és szarvasmarhatartás elsősorban ezt a célt szolgálta. Tejtermelést kis mértékben folytattak.

Az állatállomány jelentős mértékű növekedésére szintén 1960-ban került sor. A belépők által behozott állatokkal, a szaporodással és a vétellel a szarvasmarhák száma 287 darabra gyarapodott, a lóállomány 191, a sertésállomány pedig 1722 db volt. A juhászat is jelentős mértékben fejlődött. A szövetkezet 830 db birkával rendelkezett. A megnövekedett állatállományt viszont nem tudták hol elhelyezni. Egy részét a tagság otthon gondozta, s ezzel gyakorlatilag kivonta a közös gazdálkodásból. Takarmánnyal sem tudták megfelelően ellátni az állományt. Mindez indokolta a nagyobb mértékű értékesítést, ezáltal pénzalapot tudtak teremteni a tagság részesedésének kifizetéséhez. Az eladás miatt az állatállomány csaknem a felére csökkent az év végéig. Ennek ellenére jelentős összegeket kellett felvennie a gazdaságnak az év folyamán. Ennek egy részét államunk támogatásként nyújtotta, nagyobb hányadát viszont hitelként, és ezt vissza kellett fizetni. December 31-én négy és fél millió forint tartozása volt a szövetkezetnek. Ekkor kezdtek hozzá egy 50 férőhelyes növendékistálló, egy 40 férőhelyes fiatzató, valamint egy 1000 férőhelyes baromfiól építéséhez. Az építkezéseken kívül gépeket is vásároltak ebben az évben. Vettek két darab traktort, ezenkívül vetőgépet, fűkaszát, ekét, aratógépet. Korszerű eszközökkel bővítették termelési eszközeiket.

Az Új Élet tiszta vagyona 1960 végén már meghaladta a 4 millió Ft-ot, ebből 1 millió 337 ezer az 1960. évi növekedés. Ez az alap biztosítékát képezte a további fejlődésnek, hiszen egy évtized munkájával teremtették meg ennek nagy részét. A tagság bizakodva tekinthetett a jövő felé, egy évtizedes szövetkezeti múlttal a háta mögött. Olyan évtizeddel, amely nemcsak egy kis kollektíva, de egész hazánk számára is forradalmi változások, az útkeresések nehéz évtizede volt. Ekkor került sor az új, szocialista állam megszületésére, a munkáshatalom megteremtésére és megszilárdítására, a szocializmus alapjainak lerakására, a szocialista termelési viszonyok kialakítására.

A nehéz hatvanas esztendő után csak jobb következhetett. Az Új Élet terület-nagysága lényegében kialakult, s a táblásítás révén megszűnt a szétaprózottság. 1961-ben a szövetkezet 1557 hektár közös területen gazdálkodott, s 265 hektár volt a tagok háztáji területe. 280 család tartozott a kollektívához. Az év végére

a közös vagyon értéke már meghaladja a 6 millió Ft-ot, de a tagság részesedése is emelkedik. Az év során összesen 93 083 munkaegységet teljesítenek a tagok és családtagok együttesen, ennek megoszlása: a növénytermesztésben 40 584, az állattenyésztésben 29 386, ipari tevékenységre 12 717, adminisztrációra, vezetésre 5530 munkaegységet összesítettek. Az egy munkaegységre jutó részesedés is emelkedik. Az egy tagra jutó évi részesedés összege 7800,- Ft átlagjövedelem, jóval magasabb az előző évinél.

1962-ben a szövetkezet megkapja a legeltetési társulat rét–legelő területének egy részét. Ezáltal összterülete 1950 hektárra módosul. A bővülés az állattenyésztés szempontjából rendkívül hasznos, főként a legeltetés és a szénatermelés lehetősége javul. Ebben az évben minden területen előbbre akar lépni a gazdaság. Legfontosabbnak a termés hozamok növelését tartják, ezért kidolgozzák az ehhez szükséges terveket. A talajok termőképességének fokozása érdekében digózást és kémiai talajjavítást is végeztenek, fokozzák a szerves trágyázást és műtrágyázást. A lehetőségek korlátozott volta miatt azonban a kijuttatott mennyiség még mindig nagyon kevés. Szerves trágyával csak a szántóterület 11 százalékát tudják ellátni, az egy hektárra jutó műtrágya mennyisége 124 kg. Ráadásul az elhúzódó tél miatt a tavaszi vetéseket egyhónapos késéssel tudják megkezdeni, s ennek következtében csökkennek a termésátlagok, kivéve a lucernát és a kukoricát. Az évközi csapadék is kevés. A rövid tavaszt hosszú forró nyár követi, s ezt megsínylette a gabona. Búzából hektáronként csak 1,1 tonna átlagtermést takarítanak be. Kukoricából viszont elérik a 4,3 tonnás átlagot, ez rekord a szövetkezet addigi történetében. Kukoricából a tervezettnél mintegy kétszeresét sikerült betakarítani, s ez pótolta a búzánál keletkezett hiányt. A növénytermesztés hozama ezzel némileg meghaladta a tervezettet. Az állattenyésztés szintén viszonylag jó évet zárt.

Az elért eredmények ellenére mégis mérleghiánnyal fejezte be az 1962-es évet a szövetkezet. Ennek oka az volt, hogy a tervezett 134 hektáros rizsterület bevetése nem sikerült, mindössze 34 hektáron tudták a rizst elvetni. Ezzel 1 100 000,- Ft árbevételtől esett el a gazdaság. Az eredményesség rovására ment az is, hogy a tagság javaslata alapján a szövetkezetben rátértek a részes művelésre, s ezzel gyakorlatilag a közös munkatevékenység háttérbe szorult. A részes művelés biztosította a jövedelmet, s ehhez jött még a háztáji gazdálkodás.

A mérleghiány, a pénzügyi nehézségek, valamint a munkaerő gondok ellenére tovább növekedett a közös vagyon: 1 millió 300 ezer forintot fordított felhalmozásra ebben az évben az Új Élet.

A szövetkezet vetésszerkezetében 1963-ban változás következett be. Ekkor a terület 30 százalékán termeltek már kenyérgabonát, 17 százalékán takarmánygabonát, 27 százalékán szálas takarmányt, 16 százalékán ipari és egyéb növényt, 10 százalék pedig fekete ugar maradt. Növekedett az öntözhető terület nagysága

is, csaknem 500 hektárt öntöztek ebben az évben. A talajjavítási munkálatok szintén szépen haladtak. Három év alatt sikerült 455 hektárt digózni, 250 hektárt pedig kémiai úton megjavítani. Ezek a munkálatok természetesen sokba kerültek, viszont szükségesek voltak a következő évek eredményesebb gazdálkodásának megalapozásához.

A talajművelés még mindig elsősorban a gépállomás közreműködésével történt. Ez nem volt gazdaságos, mivel a gépállomás elég drágán dolgozott, és az elvégzett munka is sok kívánnivalót hagyott maga után. Érthető, hogy a gazdaságok igyekeztek létrehozni saját gépparkjukat. Szövetkezetünk 1963-ban már 2 db MTZ-vel, 2 db K-25-ös Zetorral, 1 db DT-54-es lánctalpas traktorral és 1 db G-35-ös traktorral rendelkezett. A szállítást változatlanul 1 db Csepel teherautó végezte. Ez a saját géppark tette lehetővé, hogy az év végére minden munkát idejében elvégeztek, így már saját erőből oldották meg a teljes őszi vetést, mégpedig a kellő időben, s a vetések a tél beálltaig szépen megerősödtek. Jelentősen növekedett a műtrágya-felhasználás is, ekkor az 1 hektár szántóterületre kijuttatott műtrágya mennyisége először haladta meg a 250 kg-ot.

A jelentős összegű beruházások miatt viszont nem növekedett a tagság közös-ből származó jövedelme, a tagok által kívánt mértékben. Tovább folytatták a részes művelés módszerét, ami fokozta a mukaerőgondokat, másrészt pedig nagy aránytalanságokat okozott a jövedelemelosztásban. A részes művelés alapján dolgozók keresete messze meghaladta azok jövedelmét, akik munkájuk jellegénél fogva nem vállalhattak részeset. Ez a tény komoly ellentmondásokat váltott ki a tagság között. Ezekre utal a zárszámadás pénzügyi beszámolója: „...Ez a sajnálatos tervmódosítás múlt év április 15-i közgyűlésünk határozata értelmében következett be. Ennek ... volt a hátrányos és a tagságnak nagy részére kiható eredménye, hogy a jövedelem felosztása aránytalan és igazságtalan volt, mert a tagságnak az a része, amelyik beosztásánál fogva részmunkát vállalni nem tudott, jóval alacsonyabb jövedelemben részesült 12 havi munkája után, mint az a tag, aki csak 5-6 hónapot dolgozott. Másik hátránya még az volt, hogy munkaegységre ezek a tagok nemigen akartak dolgozni, tehát a közös munka is érezte ennek az igazságtalan jövedelemelosztásnak következményeit.”

A még ebben az évben is jelentkező mérleghiány, a részes művelés – s az ebből következő munkaerőhiány – azt eredményezték, hogy a tagság közös munkából származó jövedelme nem emelkedett az előző évekéhez képest. A részes művelésből származó jövedelem viszont emelte az átlagot, ami a hatvanas évek során először haladta meg a tízezer forintot dolgozó tagonként. Természetesen ennek a részesedésnek nagyobbik hányada még természetbeni volt.

Az 1963-as adatok között találkozunk először a szövetkezet nyugdíjas tagjaira való utalással. Ekkor 88 nyugdíjas tagot tartanak nyilván, s ez a létszám 33 százaléka. A tagság átlagéletkora pedig 58 év. Szakmai képzés terén is rosszul állt a gazdaság. Összesen két szakképzett agronómus dolgozott a szö-

vetkezetben, valamint a káderutánpótlás érdekében volt egy ösztöndíjas tanuló-juk, akire csak három év múlva számíthattak. A két agronómus végezte a teljes szakmai irányítást, terhelésük ennek megfelelően hihetetlenül nagy volt.

Az 1963-as év azért is fontos az Új Élet történetében, mert ekkor váltják le a régi vezetőséget, amely még mindig a hagyományos paraszti tapasztalatok alapján irányított, és választják meg elnökké Megyeri Bálintot, akire nehéz feladatok vártak a következő években. Ezeket majd sikeresen oldja meg.

A zárszámadási beszámolóban foglalkoztak először a szövetkezet MSZMP alapszervezetének és KISZ-szervezetének munkájával. 1963-ban az MSZMP-alapszervezetnek 22 tagja, a KISZ-nek pedig 15 tagja volt. Mindkét szervezet komoly munkát végzett, jelentős szerepük lesz majd a gazdaság megerősödésében, a tagság bizalmának visszaszerzésében.

Az 1964-es évet gazdaságunk tehát új vezetőséggel, de nehéz örökséggel kezdte. Az előző évi mérleghiány meghaladta a másfél millió forintot. Ennek kigazdálkodására saját erőből képtelen lett volna. A felettes szervek, felismerve az Új Élet nehéz helyzetét, jelentős állami támogatással járultak hozzá a talpraálláshoz. Összesen 700 ezer forint fedezetlen hitelt engedtek el, 400 ezer forint hosszúlejáratú beruházási hitelt prolongáltak, valamint 200 ezer forint dotációt nyújtottak a szövetkezetnek. Így saját erőből csak 380 ezret kellett kigazdálkodni. Ez a jelentős állami segítség hozzájárult a tagság bizalmának fokozódásához. Javult a munkafegyelem, a közösen végzett munka becsülete megnövekedett. A tagok ráébredtek arra, hogy nemcsak a részes műveléssel lehet eredményeket elérni, hanem akkor is, ha minden tag rendszeren, becsületesen dolgozik, s végzett munkája arányában részesül a közös jövedelemből.

Az új vezetés kiemelkedő eredményként könyvelhette el, hogy sikerült a tagságot érdekeltté tennie a közös munkavégzésben. A részes művelés helyett ekkor vezették be az ún. „nádudvari módszert”, aminek eredménye rövid idő alatt jelentkezett. Különösen fontos volt, hogy a bizalmat úgy nyerte vissza a vezetőség, hogy az előző évihez képest a tagság átlagjövedelme csökkent. A jövedelmek szóródása viszont nem volt olyan nagy, mint egy évvel korábban. Minden tag végzett munkája után megkapta a részesedést, annyit, amennyi járt neki, az elosztás igazságtalansága megszűnt. Érthető, hogy a tagság többségének elégedettsége növekedett. Az átlagjövedelem ekkor megközelítette a 8000,- Ft-ot, egy munkaegység pedig kb. 20,- Ft-ot ért.

A bizalom erősödését jelezte az is, hogy az előző évben kilépni szándékozó 29 tag közül csak öten váltak meg a szövetkezettől, s nyolcan ekkor léptek be. A létszám tehát nem csökkent, hanem növekedett. De ezzel egyidejűleg nőtt a nyugdíjas tagok száma is, már 108 fő volt nyugdíjas vagy járadékos. Közülük is sokan részt vettek a közös munkában. Persze a munkaerőhiányt ennek ellenére érezte a gazdaság. Egy dolgozó tagra 8 hektár szántóterület jutott, ami a viszonylag alacsony gépesítettségi szinten bizony sok volt. A legfontosabb

munkák elvégzéséhez ezért idegen munkaerőt kellett alkalmaznia a szövetkezetnek. Ebben az évben több mint 60 fő idénymunkás foglalkoztatására kényszerültek.

Az Új Élet területe lényegesen nem változott már ezekben az években. A közösen művelt terület nagysága 1700 és 1800 hektár között mozgott, attól függően, hogy a háztáji területe hogyan változott. A közös terület művelési ágak szerinti megoszlása viszont gyakrabban módosult. 1964-ben a szántó területe 1450, a legelő 272, az erdő területe 12, a fanet pedig 33 hektár volt. Az összes szántóterület 43 százalékán kenyér-, illetve takarmánygabonát termesztettek, 24 százalékán évelő pillangóst, 10 százalékán kukoricát, 20 százalékán silót, cukorrépat, napraforgót, szálas takarmányt és egyéb növényeket. A rizs vetésterülete mindössze 3 százalékra csökkent. Az előző évekhez képest ezzel jelentős szerkezetmódosítást hajtottak végre, lényegében kiiktatva a legproblematicusabb gabonaféleség termesztését. De hát milyen a mezőgazdaság! A legjobb terméseredményt ebben az évben éppen a rizs produkálta! A mindössze 41 hektárnyi területen hektáronként átlagosan 3,6 tonna termést takarítottak be. Ezzel elérték az 50-es évek elejének eredményét. Kenyérgabonából is valamivel nagyobb volt a hozam az előző évinél, kukoricából s cukorrépából viszont kevesebb.

A növénytermesztés mellett egyre nagyobb szerepe lett az állattenyésztésnek. A szövetkezet nagy gondot fordított az állatok elhelyezésére, két szerfás fiaztatót korszerűsítettek, téli fiaztatásra is alkalmassá tették. Továbbá megkezdték egy kb. 100 férőhelyes tehénistálló és egy 60 férőhelyes borjúnevelő építését is.

A meglévő tartalékok feltáráásával, a munkafegyelem megszilárdításával sikerült 1964-ben ismét talpra állnia a szövetkezetnek. A tiszta jövedelem gyarapodott, s az oszthatatlan közös vagyron év végére már meghaladta a 11,5 millió Ft-ot. A gazdasági év eredményességét bizonyítja, hogy több mint félmillió forinttal többet realizáltak a tervezettnél. A kiadásoknál jelentkező túllépéseket is figyelembe véve, összességében mintegy 200 ezer Ft többlettel sikerült zárni az 1964-es évet.

A növénytermesztés fejlesztése érdekében ebben az évben nagy gondot fordítottak a talajerő-visszapótlásra is. 111 hektár szántót láttak el szerves trágyával, s összesen 335 tonna műtrágyát juttattak ki a területre. Ezzel az egy hektárra jutó műtrágya mennyisége elérte a 230 kg-ot. Ennek fele nitrogén, fele foszfor műtrágya volt. Ősszel sikeresen felszántottak és elvetettek mindent, amit kellett. Nyugodt lelkiismerettel várták a következő esztendő.

És milyen az élet! Milyen a mezőgazdaság! Az elvégzett becsületes munka után várja az ember a tél végét, a tavasz érkezését, az elvetett mag kikelését, és a további munkát. De gyakran közbejön valami, amire nem lehet előre számítani.

Az Új Élet tagsága bizakodva várta az 1965-ös esztendőt. Végre mérleghiány nélkül kezdhettek, biztos alapokkal. Erre már a kora tavaszon beütött az állat-

tenyésztés egyik legnagyobb veszedelme: a száj- és körömfájás. Szerencsére a szarvasmarha-állomány nagyobb veszedelem nélkül átvészelte, de a többi hasított körmű állat közül szedte áldozatait a járvány. Az időjárás sem úgy alakult, ahogy a nagykönyvben meg van írva. Az erős tél után hűvös, esős tavasz következett, majd rendkívül csapadékos nyár. Az eső szinte mindennap esett. Így a növénytermesztés nem tudta kompenzálni az állattenyésztésben keletkezett károkat. Igen, ilyen a mezőgazdaság! Nincs tető fölötte. Az időjárás, az áradások, belvizek, mind, mind befolyásolják az elérhető eredményt. A legjobb, legbecsületesebb munka is kárba veszhet, ha az ember által nem befolyásolható tényezők úgy alakulnak. De éppen ekkor, a nehéz helyzetekben érvényesül szocialista társadalmunk segítőkészsége. Az állami támogatás elvének érvényesítése mezőgazdaságunk fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen a válságos helyzetekben. Szövetkezetünk is ennek köszönheti, hogy viszonylag jól vészelté át az 1965-ös évet. A károk kompenzálására 600 ezer Ft állami támogatást kapott, ezzel elkerülve az alaphiányt.

A tagság szintén felnőtt a feladatokhoz. Megértették a nehéz helyzetet, és felsorakoztak a vezetés mellé. Mindent megtettek, ami tőlük tellett, hogy munkájukkal enyhítsék a természet által okozott károk nagyságát. A taglétszám tovább csökkent ebben az évben is. Bár 13-an beléptek a szövetkezetbe, de a meghalt, kilépett, illetve kizárt tagok száma 28 fő. Így 1965 végén 231-re módosult a létszám. A közös munkában viszont többen vettek részt, mint az előző évben. A nyugdíjasok, járadékosok és családtagok egyaránt érezték, hogy munkájukra nagyobb szükség van, mint bármikor. A tagság foglalkoztatása mellett a csúcsmunkák idején idénymunkásokat is foglalkoztatott még a gazdaság.

A termelőszövetkezet változatlanul a gabonatermesztést tartotta fő feladatának. A szántóterület több mint 40 százalékán termesztettek kenyér- és takarmánygabonát, ebben az évben már a kenyérgabona vetésterületét növelve a takarmánygabona rovására. Rizst változatlanul csak az új telepeken vetettek, számítva arra, hogy ismét kiemelkedő eredményt érnek el. De ez nem következett be. Éppen csak a fele termett az előző évinek. A legnagyobb veszteséget a kukorica okozta ebben az évben. Az elvetett terület nagy részéről silónak kellett betakarítani a tengerit, mindössze 45 hektáron érett be a termés.

Az 1965-ös esztendő tehát nem hozta meg azt az eredményt, amelyre az Új Élet tagsága – munkája alapján – joggal számított. A nehézségek leküzdésében viszont ismét összeforrott a tagság. Megértették, hogy csak közösen lehetnek úrrá a megpróbáltatásokon. A tagság bízott az új vezetésben, sorsának jobbra fordulásában. A megerősödő bizalom szorosan összefüggött hazánk helyzetének stabilizálódásával, bel- és külpolitikai megerősödésével, a párt VIII. kongresszusán elfogadott határozatok teljesítéséért vállalt felelősséggel.

A fentebb vázolt okok miatt a gazdálkodás eredménye jelentősen elmaradt a tervezettől. A tagság részesedése viszont nem csökkent. Egy munkaegység

forintértéke 20 Ft 50 fillér, annyi, mint 1964-ben. Ezzel a megélhetés minden tag számára biztosítva volt.

A szövetkezet változatlanul a gyenge termelősövetkezetek kategóriájába tartozott. Ez a tény hátráltatta a gépesítést, mert nem volt elegendő pénz hozzá. A felettes szervek nem támogatták – az alacsony színvonalú gazdálkodás miatt – a gépesítési elképzeléseket. Az idegen gépek használata viszont sok pénzbe került. Ezért hangsúlyozta a szövetkezet elnöke zárszámadási beszédében, hogy fokozni kell a saját gépek kihasználtsági fokát, csökkenteni kell az idegen gépek igénybevételét. De a géppark nem fejlődött. A meglévő gépek állaga pedig egyre romlott a túlzott igénybevétel következtében.

Az 1966-os évben is a gyenge termelősövetkezetek között maradt az Új Élet. Ezért állami támogatásként 500 ezer Ft-ot kapott. Ez az összeg hozzájárult egy újabb mérleghiány elkerüléséhez. Az időjárás azonban ebben az évben sem volt kegyes a gazdasághoz. A tavasz nem tette lehetővé a szükséges munkák kellő időben történő elvégzését. Sok volt az eső, újra jelentkeztek a belvizek. De a tagság már más volt, mint néhány évvel ezelőtt. Megszilárdult a munkafegyelem, a technológiai utasításokat már többnyire betartották. Ennek köszönhetően sikerült bizonyos többletbevételt realizálni az állattenyésztésnél és a növénytermesztés néhány területén. Az eredményes munkavégzést segítette, hogy egyes munkaterületeken új bérezési forma – a pénzben történő munkadíjazás – bevezetésére tettek kísérletet. Ezt a módszert először az erőgépközlekedőknél és az állattenyésztésben alkalmazták. Az eredmény azonnal jelentkezett. Javult a gépek kihasználtsági foka, s a karbantartás minősége is! Az év során 5 traktort vásárolt a kollektíva, ezzel az erőgéppálmány 12-re emelkedett.

A taglétszám, valamint a terület nagysága alig változott. A közös munkában 206 fő vett részt, fejenként átlagosan 376 munkaegységet teljesítettek. Aki dolgozni tudott, bekapcsolódott a közös munkába. A háztáji megművelése háttérbe szorult, munkaidő utánra maradt. Nagy problémája volt a szövetkezetnek, hogy növekedett az átlagéletkor. Nagyon kevés fiatal dolgozott, nem volt utánpótlás. Egyedül a gépesítési segédüzem vonzotta a fiatalokat. Traktorra, kombájnra, gépre szívesen ültek, de a hagyományos paraszti munkának megfelelő növénytermesztési vagy állattenyésztő munkát már nem vállalták. Érthető, hogy a szövetkezet vezetősége – a tagsággal egyetértésben – a növénytermesztés teljes gépesítését tűzte ki célul.

Az állattenyésztés gépesítésére még nem gondoltak, holott ebből az ágazatból tudtak szinte minden évben bizonyos többletbevételt realizálni. Ekkor még legfontosabb feladatnak a férőhely biztosítását tekintették. 1966-ban végre átadták a 96 férőhelyes tehénistállót, valamint a 60 férőhelyes borjúnevelőt. Ezzel megoldották az elhelyezési gondokat. A szarvasmarha-létszám az év végére elérte a 260 db-ot, ebből a tehénlétszám 74 db volt. A húsrá történő értékesítés mellett fokozni kívánták a tejtermelést és a borjúnevelést. A sertésállomány szintén

jelentősen gyarapodott az év során. Az értékesítésnél egyre inkább dominált a hizott sertés. Az ágazaton belül csupán a lovak száma fogyott. A vontatók számának növekedésével csökkent a szerepük a szállításban, ezért a lóállományt fokozatosan leépítették.

Az állattenyésztés jelentőségét mutatja, hogy 100 hektár szántóra 1966-ban már 27 számossal jutott, míg egy évvel korábban csak 22,6.

A növénytermesztési ágazat szerkezetének módosulásában is érzékelhető az állattenyésztés súlyának növekedése. A szövetkezet egyre nagyobb területen termelt takarmánynövényeket, takarmánybúzát, kukoricát és lucernát. Az állatállomány téli takarmányszükségletét akarták ezzel biztosítani. A főbb növények termésátlaga lényegében változatlan maradt. A rizs viszont katasztrofálisan érintette a gazdaságot. Átlagosan csak 0,6 tonnát takarítottak be hektáronként, szerencsére nem nagy területről. Az árbevétel-kiesés így is nagy volt a tervezetthez képest. A mérleghiányt ugyan sikerült elkerülni, de még nem érkezett el a nyereséges gazdálkodás ideje.

1967-ben tovább folytatódott az előző évben megkezdődött folyamat. A takarmánynövények vetésterületét ismét növelték, az összes szántóterület 45 százalékán már takarmányt termesztettek. Ennek felét a lucerna tette ki. Másik felén kukorica és takarmánygabona termett. Legnagyobb területen változatlanul kenyérgabonával foglalkoztak. A terméseredmények általában most is az előző évek átlagos szintjén maradtak, kenyérgabonából sikerült ismét meghaladni a hektáronkénti 2 tonnás átlagtermést, a rizs pedig kivételesen jól sikerült. Ebben az évben – a változatosság kedvéért – a napraforgó okozott súlyos veszteséget. 95 hektárról összesen 10,3 tonnát takarítottak be, vagyis hektáronként alig több mint 100 kg-ot. A rizs és a búza szerencsére kompenzálta a veszteséget, s a növénytermesztési ágazat árbevétele elérte a tervezettet.

Az állattenyésztés szépen fejlődött 1967-ben is. A szarvasmarha-állomány tovább növekedett, az év során meghaladta a 300 db-ot, a tehének száma pedig 126 db volt. A férőhelyek számát saját erőből tovább gyarapították, egy lakóépületet alakítottak át növendékistállóvá. A vágómarha és hizott sertés értékesítése kitűnően jövedelmezett. Ebben az évben már az összes árbevétel 43 százalékát az ágazat biztosította.

A szövetkezet halmozott termelési értéke 1967-ben meghaladta a 13 millió Ft-ot. Az egy hektárra jutó halmozott termelési érték 7356,- Ft, a halmozatlan termelési érték pedig 6378,- Ft volt. Az egy dolgozó tagra jutó halmozott termelési érték meghaladta a 84 ezer Ft-ot.

Ezek az eredmények már bizonyították, hogy az előző évekhez képest döntő változás történt a gazdálkodásban. Elsősorban fokozták a gépesítést, újabb 5 traktorral növelve a gépparkot, s ezzel a vonóerő-kapacitás már 23 traktoregységre emelkedett. Másrészt megszilárdult a munkafegyelem, amit bizonyít, hogy egy dolgozó tagra átlagosan már 450 munkaegység teljesítése jutott. Ter-

mészetesen idegen munkaerőt is alkalmaztak, valamint családtagokat. A nem szövetkezeti tagok számára kifizetett munkabér összege meghaladta az 1,3 millió Ft-ot. A tagok részére pedig 3,84 millió Ft-ot fizettek ki munkabér gyanánt.

Az anyagi gyarapodással együtt erősödött a tagság és a vezetőség közötti bizalom, az elért gazdasági eredmények bizonyították a hozzáértést, a vállalatszerű gazdálkodásra való fokozatos áttérést.

1967. december 31-ével lényegében lezárult egy korszak gazdaságtörténetünkben. Az MSZMP KB 1966-os határozata értelmében 1968. január 1-től népgazdaságunk irányítási rendszere megváltozott, a direkt gazdaságirányítási módszerek helyébe az indirekt módszerek léptek. A közgazdasági szabályozóeszközök felváltották a közvetlen szabályozás eszközeit, teljesen új feladatok elé állítva ezzel a vállalatokat, gazdálkodó egységeket, szövetkezeteket. Nem véletlen, hogy a gazdasági vezetők közül sokan féltek az új esztendőttől, pontosabban a vállalati gazdálkodástól, a teljesen új követelményektől. Sok vezető számára viszont a kétéves átállási időszak elegendő volt ahhoz, hogy megfelelően felkészüljön az új módszerek, követelmények fogadásához.

Tsz-ünkben a felkészülés – miként az eredmények mutatták – jól sikerült. A régi irányítási rendszer megszűnésével teljesen tiszta lappal várhatta az 1968-as évet. Minden kötelezettségét teljesítette, s realizált tiszta jövedelméből még 600 ezer Ft-ot tartalékolni is tudott az új irányítás első esztendejére. A tagság minden szükséges őszi munkát idejében elvégzett, a tavaszi vetések is a földbe kerültek. A gazdálkodás új korszaka jól kezdődött.

Az időjárás azonban most is közbeszólt. Amíg az előző évben a sok eső okozta a gondot, 1968-ban a szárazsággal kellett megküzdeni. A szövetkezet ekkor már 452 hektárt tudott öntözni, ezzel pótolta a vízhiányt. A többletköltségek viszont emelkedtek. A szárazság ellenére mégis sikeres évet zárt az Új Élet. Néhány növény terméshozamai javultak, az állattenyésztési ágazat ismét szépen jövedelmezett. De az eredmények elérésében elsősorban az emberek megváltozott magatartása játszotta a döntő szerepet. Erről Megyeri Bálint elnök zárszámadási beszámolójában a következőket mondta: „El kell, hogy mondjam azt is, és ezt örömmel teszem, hogy nagyon kevés esettől eltekintve termelőszövetkezetünk egész tagságának munkaviszonya az 1968-as évben végig jó volt, és jelenleg is az, és ez a tény akármelyik gazdasági egységben, így nálunk is, a termelésre nézve talán elsődlegesen ható tényező. Ennek következtében múlt évi munkáinkat kevés külső segítséggel, mint pl. rizsaratás, napraforgó-kapálás, sikerült idejében és eredményesen elvégeznünk. Ezért a tsz vezetősége nevében köszönetet mondok minden dolgozó tagtársamnak.”

A termelőszövetkezet több éve tartó stabil, kiegyensúlyozott gazdálkodása, elért eredményei növelték a gazdaság iránti érdeklődést a gyomai fiatalok körében. 1968-ban 46 új tag lépett be az Új Életbe, ezzel a taglétszám 256 főre emelkedett. A tagság átlagéletkora 54 évre csökkent. Ekkor a közös munkában 155 fő

vett részt, s összesen több mint 80 ezer munkaegységet teljesítettek. A tagok mellett azok családtagjai is bekapcsolódtak a munkába, valamint a nyugdíjasok és járadékosok is kivették részüket a termelésből.

A tsz területe, illetve a művelési ágak szerinti megoszlása lényegében nem változott. Az előző évhez képest kis mértékben ismét növekedett a takarmánytermelés, ami mutatja, hogy változatlanul és következetesen törekedett a gazdaság az állatállomány takarmányszükségletének saját termelésből történő kielégítésére. A takarmánygabona, a kukorica és a pillangósok vetésterülete együttesen meghaladta a 700 hektárt, vagyis a szántóterület csaknem 50 százalékan takarmánynövényt termesztettek. Ez a tevékenység szinkronban volt a népgazdasági szükségletekkel, kapcsolódott az állattenyésztési programhoz, elősegítette a lakosság hús- és tejtermék szükségletének kielégítését. Az év elején végrehajtott termelői árrendezés kedvezően érintette a szövetkezetet, mivel a szerkezetváltozás iránya egybeesett a felvásárlási árak emelkedésének irányával.

A növénytermelés hozameredményei lényegesen nem változtak az előző évhez képest, kivételt a kukorica képezett, mivel a hektáronkénti átlag meghaladta a 3 tonnát. Összességében a termés ebben az évben jó közepes volt. Az új árrendszer következtében viszont a növénytermelésből származó árbevétel jelentősen meghaladta az előző évit, s több mint 7 millió Ft-ra realizálódott.

A növénytermelés eredményessége tette lehetővé az állattenyésztés további dinamikus fejlődését. Év végére a szarvasmarha-állomány 376-ra emelkedett, ezen belül a tehénlétszám elérte a 140 darabot. A létszámbeli növekedésnél is fontosabb, hogy jelentősen emelkedett a tehemenkénti tejhozam, ebben az évben már 2878 liter tejet termeltek átlagosan. A komoly mértékű fejlődés elsősorban a zöldsztakarmányozás zökkenőmentes megoldásának volt köszönhető, valamint a leromlott tehének folyamatos kicselezésének.

Az ágazat legnagyobb problémája viszont változatlanul az volt, hogy a takarmányt nem szakszerűen használták fel. A dolgozók – a legszigorúbb utasítások ellenére – sokszor eltértek az előírt takarmánymennyiségtől, illetve mást adtak az állatoknak, mint amire szükségük lett volna. Még mindig kísértett az egyéni gazdálkodás emléke, és a technológiai fegyelem betartásával nem sokat törődtek.

Végeredményben az állattenyésztési ágazat árbevétele – a hiányosságok, szakszerűtlenségek, fegyelmezetlenségek ellenére – már meghaladta az 5 millió Ft-ot. Ezzel a szövetkezet összes árbevétele 4 millió forinttal volt több, mint 1967-ben. A bruttó jövedelem pedig meghaladta a 7 milliót. Ez tette lehetővé, hogy a kötelező befizetések után több mint 4 millió forint kerüljön a részesedési alapba. Ezzel a tagság jövedelme tíz órás munkanapra számítva megközelítette a 100 forintot. A közösből származó éves átlagjövedelem pedig 16 442,- Ft volt. A gazdaságban az irányítási reform szellemének megfelelően már ebben az évben a pénzben történő bérezés dominált, de még a természetbeni jövedelemkiegyen-

lítésnek is jelentős szerepe volt. Továbbá a háztájiból származó jövedelem is ekkor kezdett emelkedni, kialakulóban volt a háztáji ágazat. Érthető, hogy a tagság zöme már magáénak érezte a közös gazdaságot, és egyre jobban óvta a közös vagyont. 1968 tehát nemcsak új gazdaságirányítási rendszert hozott, hanem fordulópontot is jelentett a társadalmi tulajdon védelmében.

Tökéletesen igaz az a közmondás, hogy a mezőgazdaságban nincs izgalommentes esztendő. A 68-as izgalmak után 1969 januárjában ismét jelentkezett az egyik legnagyobb veszedelem, a száj- és körömfájás. A megyében nagyon súlyos károkat okozott, az Új Életben azonban megkímélte a szarvasmarha-állományt. A sertéstelepen viszont tömegével hullottak el az állatok. Az ágazatból származó, várható árbevétel ezáltal lényegesen csökkent.

A növénytermesztési ágazat számára pedig az időjárás alakult kedvezőtlenül. Amíg az előző évben szárazság volt, most mindig esett az eső. Emiatt a kapás-növényeket csak egyszer sikerült megkapálni, a vetésnél, betakarításnál szintén gondokat okozott a sok csapadék. Az időjárási viszontagságok ellenére a jól végzett munka mégiscsak meghozta a várt eredményt. A főbb növényeknél – kivéve a rizst és a burgonyát – az előző évhez képest növekedett az egy hektárra jutó átlagtermés, és ismét sikerült saját termelésből biztosítani a szálás és szemes takarmányt, s ezzel megoldani az állatállomány egész évi ellátását. A rizs és a burgonya nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, s egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a rizs termelése gazdaságtalan. A zárszámadáskor a tapasztalatokat figyelembe véve jelentette be az elnök, hogy a folyamatosan kedvezőtlen eredmények következtében a szövetkezet nem kíván a következő években rizstermeléssel foglalkozni. A gazdaságirányítás reformja már kezdte éreztetni hatását.

A két főágazat mellett a termelőszövetkezet segédüzeme is szépen fejlődött. A saját géppark és gépjavító részleg már biztosítani tudta a talajmunkák és a betakarítás saját erőből történő elvégzését. A gazdaság ekkor már 18 db traktorral rendelkezett, amelyek összvonóerő-kapacitása – régi mértékegységben mérve – 25,3 traktoregység volt. Egy traktoregységre ennek megfelelően 59 hektár szántóterület jutott. Más kérdés, hogy a traktorok közül több már matuzsálemi kort ért meg. A betakarító gépek között elsősorban az arató-cséplő gépek beszerzése jelentette a változást. 1969 volt az első év, amikor a kézi kaszával történő aratás véglegesen megszűnt, s ezt követően nagyon ritkán – ha a vihar vagy jégeső lefektette a gabonát – került elő a kasza az aratás időszakában.

A segédüzem tehát egyre inkább hozzájárult a két főágazat eredményességéhez. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ekkor már teljesen olajozottan működött az egész szervezet. Az itt tapasztalt hiányosságokra szintén felhívta a figyelmet Megyeri Bálint a zárszámadási közgyűlésen, hangsúlyozva, hogy még az üzemanyag- és alkatrész-takarékosság terén van javítani való. A pazarlást ki kell iktatni a szövetkezet életéből. A gépek javítását is figyelmesebben kell

végezni. Ezek a megjegyzések utalnak arra, hogy a gazdaságosság és hatékonyság fogalma még nem tudatosult mindenkiben.

Végző soron a gazdálkodás eredményes volt. Az állóeszköz-állomány gyarapodott, a fel nem osztható közös szövetkezeti alap 21 millió Ft fölé emelkedett. Az állami támogatás tette ki ennek jelentős részét, több mint 50 százalékát. A halmozott termelési érték megközelítette 1969-ben a 20 millió forintot, vagyis egy hektár közös területre több mint 10 000,- Ft jutott. A részesedési alap megközelítette az 5 milliót, bár ehhez bizonyos tartalékokat is fel kellett használni. A tízórás munkanapra számított jövedelem valamivel meghaladta az előző évit, de nem jelentősen.

A tagság már megtalálta számítását, létszáma az év végére 262 főre emelkedett. Ebből 168 fő volt az aktív tag, a többi már járadékos, illetve nyugdíjas. A tagság zöme szakképzetlen földműves volt, kivételt a segédüzem képezett, ahol szakképzett szerelők irányításával folyt a munka. Az egész szövetkezetben mindössze egy főnek volt felsőfokú képzettsége, öten középfokú technikai végzettséggel rendelkeztek. E hat fő látta el a mezőgazdasági szakmai irányítást. Rajtuk kívül még négy képesített könyvelő dolgozott a gazdaságban. A szakemberhiány érthetően gátolta a fejlődést, s ez volt jellemző országosan is. Jelenleg sem beszélhetünk – különböző kimutatások ellenére sem – szakembertúltelítettségről a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben.

Az 1970-es év viszonylag jól kezdődött. Volt elegendő csapadék tavasszal, majd aztán nagyon sok lett belőle, annyira sok, hogy alföldi folyóink közül több elsodorta a gátakat. Az egész ország összefogására volt szükség a lakott települések, jelentős városok – Szolnok, Szeged stb. – és hatalmas mezőgazdasági területek megvédésére. Szövetkezetünk tagsága is derekasan kivette részét az árvíz elleni küzdelemből, s végül is a több tízezer ember győzedelmeskedett az elemek felett. Az árvíz, valamint a védekezés milliárdokba került, de az összefogás, a szervezettség még sokkal nagyobb veszteségtől mentette meg az országot.

Az árvíz elleni védekezés miatt elmaradtak a mezőgazdasági munkák, erre nem volt idő, az ember és a gép a gátakon védte a fél országot. Érthető tehát, hogy a növénytermesztés eredményei is elmaradtak az előző években megszokottaktól. Különösen a kenyérgabona sínylette meg a sok csapadékot, a táblák elgazosodtak, hiába végeztek vegyszeres gyomirtást, a betakarítás szintén rendkívül nehéz volt. Csak a búza 800 ezer forint bevételkiesést okozott, ezt egyéb bevételi többlettel ebben az évben nem lehetett ellensúlyozni. Csökkent a napraforgó és a kukorica termésátlaga is, pedig mindkettőnél először alkalmaztak vegyszeres gyomirtást kapálás helyett. A tagok közül sokan a hozamcsökkenés okát éppen ebben látták, s részben igazuk is volt, mivel a vegyszerezést szintén csak saját szakállukra végezték, nem volt hozzá megfelelően képzett szakemberek. A gyomirtás hatékonysága messze elmaradt a tervezettől. A gyomnövények

ellepték a táblákat, elszívták a tápanyagokat a kultúrnövények elől. Ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy a gyomosodás alapvető oka a rendkívüli mennyiségű csapadék volt. A belvíz pedig mintegy 50 hektár föld termését tette tönkre.

Mindezek következtében a növénytermesztési ágazat árbevétele majdnem 2 millió forinttal volt kevesebb, mint 1969-ben. A ráfordítások növekedtek, különösen megdrágult a talajerő-visszapótlás, nem véletlen, hogy csökkent a termőterületre juttatott szerves trágya mennyisége. A műtrágya-felhasználás viszont kis mértékben emelkedett, s ebben az évben haladta meg először az 1 hektár szántóra átlagosan kijuttatott műtrágya mennyisége a 300 kg-ot. A fenti okok miatt jelentős veszteséggel zárta az ágazat az 1970-es évet.

Szerencsére az állattenyésztési ágazatot nem érintette hátrányosan az árvíz. Ismét tudta pótolni a veszteségeket. Ebben az évben több mint 2 millió Ft-tal nagyobb árbevétel származott az ágazatból, mint a növénytermesztésből. Erre még nem volt példa a szövetkezet történetében. Az állattenyésztésben dolgozók munkájának javulását is bizonyítja ez a tény. Különösen a hízómarha-értékesítés javult az előző évekhez viszonyítva, az eladott húsmennyiség megközelítette a 90 tonnát. A tejhozam viszont csökkent, s ezáltal a tejtermelés önköltsége növekedett. A hozamcsökkenés oka elsősorban a tehénállomány tbc-mentesítésével függött össze, mivel éppen a legjobban tejelő állatokról kellett lemondani fertőzöttségük miatt. Több mint 30 tehén kiselejtezésére került sor ebben az évben a fertőzésmentes állomány kialakítása érdekében.

A termelőszövetkezet személyi állománya a hetvenes évtized küszöbén alig változott. A ki- és belépők száma lényegében kiegyenlítette egymást, – az év során 23-an léptek be és 25-en távoztak el a tagok közül. A tagság életkor szerinti megoszlásáról először ebből az évből maradtak fenn pontos adatok. Érdekes ezeket krónikánkban is rögzíteni:

<i>Életkor:</i>	<i>Létszám:</i>
35 évesnél fiatalabb	16 fő
36–40 között	23 fő
41–50 között	71 fő
51–60 között	31 fő
61–65 között	22 fő
65 évesnél idősebb	99 fő
Összesen:	262 fő

Az adatok jelzik, hogy a szövetkezet tagságának többsége az idősebb korosztályokból tevődött össze. 121 fő már idősebb volt 61 évesnél, érthető tehát, hogy az átlagéletkor meghaladta az 54 évet. A dolgozó tagság átlagéletkora pedig 46 év volt. A 35 évesnél fiatalabbak elenyésző száma mutatja, hogy lényegében nincs megfelelő utánpótlás, s nagyon helyesen mutatott rá zárszámadási be-

szédében az elnök, hogy a termelés szintjének további növeléséhez egyetlen járható út van csak, a minél szélesebb körű gépesítés. Az ifjúság megnyerése csak a gépesítés által lehetséges. Viszont a szövetkezet csak szerény anyagi lehetőségekkel rendelkezett, különösen az 1970-es évben. Ennek ellenére sikerült két erőgépet és egy új kombájnt vásárolni az év során.

A tagság hangulata mégsem volt rózsásnak mondható a zárszámadó közgyűlésen. Az 1970-es év halmozott termelési értéke 3 millió forinttal volt kevesebb az 1969-ben elértnél. A termelési költségek pedig jelentősen meghaladták a tervezettet, valamint a halmozott termelési értéket. Így a tartalékokhoz is hozzá kellett nyúlni, s ezek felhasználásával sikerült elkerülni a mérleghiányt. A következő évre viszont már nem maradt esetlegesen felhasználható tartalék.

Ebben az évben a tagság jövedelme is csökkent, annak ellenére, hogy a bruttó jövedelem 88 százalékat fordították részesedésre. Egy tízórás munkanapra csak 81,- Ft-ot tudtak fizetni, 11,- Ft-tal kevesebbet, mint az előző évben. Mégsem volt zúgolóadás, nem szidták a vezetőséget. Tény, hogy nem volt jókedvük, de megértették, hogy a visszaesést, a veszteségeket rajtuk kívül álló tényezők idézték elő. Bízta abban, hogy a következő évben nem lesz árvíz vagy más természeti katasztrófa, s a jubileumi esztendőben sikerül majd meghaladni még az 1969-es eredményeket is. Az őszi munkák során ehhez mindent megtettek.

Az új év a két évtizedes múltra való visszatekintéssel kezdődött. 1971. február 27-én tartották a jubileumi közgyűlést. Az Új Élet elnöke ünnepi beszédében visszaemlékezett a megtett útra, az elért eredményekre, a két évtized alatt végzett közös munkára. Arra kérte a tagságot, hogy továbbra is egyetértésben, megértésben végezze mindenki a munkáját: „Az eltelt húsz év bizonyította, hogy összefogásban és megértésben az erő, és feladatainkat csak úgy tudjuk megvalósítani, ha a vezetőség és a tagság egy célért küzd és egy úton halad” – mondotta beszédében.

Az 1971-es évben – amely IV. öt éves tervünk kezdő éve is volt – a természet-felelős kegyeibe fogadta a mezőgazdaságot. A tavaszi időjárás kedvezett a növénytermesztésnek. A tavaszi vetések elvégzése, a műtrágyázás, vegyszerezés zökkenőmentesen valósult meg. A vegyszerezés is először hozta a várt eredményeket. Olyan hozamokat sikerült néhány növényfélésegnél elérni, amilyenről néhány éve még álmodni sem mertek volna. Az eredmények a kétkedőket is meggyőzték a műtrágyázás és vegyszerezés hasznosságáról. A nyári betakarítást szintén zavartalanul végezheték. Könnyen lehetett aratni, nem volt eső, a kombájnok vígan vágták a kenyérnek valót. Búzából és árpából egyaránt 3 tonna hektáronkénti átlagtermést takarítottak be, búzából ilyen nagyszerű eredményt még soha nem ért el addig a szövetkezet.

Az őszi időben viszont már nem kedvezett az időjárás a kapásoknak. Hiába várták az esőt, – egész évben a szövetkezet területén 322 mm csapadék hullott, az évi átlagos csapadékmennyiségnek csupán 64 százaléka –, öntözni kellett

volna, erre viszont nem készültek fel megfelelően az előző évi hatalmas mennyiségű csapadékra gondolva. A csapadékhiány miatt a kukorica és a cukorrépa nem hozta meg a várt eredményt. A napraforgó sem sikerült. A lucernaszéna termésátlaga is csökkenő tendenciájú volt már évek óta. Nem véletlen, hogy bizonyos mértékű vetésszerkezet-módosítási javaslatokkal foglalkozott a vezetőség. A terméshozamok csökkenése a felsorolt növényféléseknél növelte az önköltséget, s ezáltal csökkentette az egész ágazat jövedelmezőségét. Az új gazdaságirányítási rendszer már teljes mértékben kibontakozott, és ennek megfelelően előtérbe került az önköltségszámítás a szövetkezetnél is. Régebben ezzel nem sokat foglalkoztak, de 1971-ben már nem lehetett önköltségszámítás nélkül gazdálkodni. Ekkor a fontosabb növényeknél a szűkített önköltség a következőképpen alakult: búza: 1670,- Ft/tonna; takarmánybúza: 920,- Ft/tonna; kukorica: 4090,- Ft/tonna; cukorrépa: 820,- Ft/tonna; lucernaszéna: 550,- Ft/tonna. A számítások igazolták, hogy a leggazdaságosabb az étkezési és takarmánybúza termelése, a kukorica és a cukorrépa termesztése pedig gazdaságtalan az elért hektáronkénti terméshozamokkal.

A növénytermesztési ágazat – a kiváló gabonatermés következtében – összességében gazdaságossá vált. Az árbevétel meghaladta a nyolcmillió Ft-ot, ismét megelőzve az állattenyésztésből származó árbevételt. Az elért eredményhez jelentős mértékben hozzájárult az, hogy a szövetkezet ebben az évben talajkémiai vizsgálatokat is végeztetett, aminek eredményeként a szerves- és műtrágyázás már tudományos alapossággal történt. Hatóanyagban számolva hektáronként 187 kg műtrágyát szórtak ki az év során, mégpedig a talajkémiai vizsgálatok figyelembevételével.

Az állattenyésztés bizonyos felülvizsgálatára került sor ebben az évben. Már nem tartották kiemelkedően fontosnak az állomány növelését, sőt újabb teheneket is kiselejtezték. A hízómarha-értékesítés szintén jelentős mértékben csökkent. A szarvasmarha-tenyésztésben a mennyiségi célok helyébe a minőségi célok léptek: egy tbc- és brucellózismentes állomány kialakítása. A szövetkezet évek óta foglalkozott az ágazaton belül tenyésztés-értékesítéssel is. 1971-ig jelentős árbevételre tettek szert ebből. 1971-ben viszont hirtelen csökkent az érdeklődés az Új Élet által tenyésztett tenyésztések iránt, a tervezett mennyiség eladása nem sikerült. Ennek okaként a zárszámadási beszámoló a következőket hangsúlyozza: „...már kezdenek termelni a sertéskombinátorok, ahol nem a régi keresztezéseket alkalmazzák a szakemberek, hanem sokkal igényesebb, gyorsabb fejlődésű, hosszú törzsű fehér hússertést állítanak elő.” Ennek konzekvenciáit levonva javasolta a vezetőség a sertésenyésztés csökkentését, mivel a hízósertés előállítására eddig sem volt gazdaságos. Végeredményben az ágazat 7 millió Ft-os árbevétele – bár némileg elmaradt az 1970. évitől – hozzájárult a vállalati össz-eredményhez.

A két főágazat és a segédüzem árbevétele együttesen elérte a 16 és félmillió

forintot, a tervezettől félmillióval kevesebbet. A bruttó jövedelem megközelítette a 6 milliót. Ez tette lehetővé, hogy a szövetkezet jelentős pénzeszközöket fordítson szociális és kulturális kiadásokra. Felhalmozásra viszont a bruttó jövedelem 9 százalékát fordították, vagyis beruházásokat alig eszközöltek. Néhány újítással azonban bizonyították, hogy különösebb költségek nélkül is lehetséges továbblépni. Így például más gazdaságoknál szerzett tapasztalatok alapján ebben az évben silózták először a lucernát. Ezt az eljárást a tagok közül sokan kételkedéssel fogadták, sőt szabotálták. Nem tartották be az utasításokat, kihatották a fóliát a már kész kazalból. Szerencsére ezt a károkozást idejében észrevették, és sikerült megakadályozni a siló tönkremenését.

Újíttott a szövetkezet a munkadíjazás területén is. Rátért a pénzbeli munkabérfizetésre. A tervezett jövedelem 80 százalékát 1971. január 1-től rendszeresen, havi munkabéreként kapták a tagok, a 20 százalékot pedig az eredménytől függően, zárszámadáskor. Ezzel véglegesen a múlté lett a létbizonytalanság, ami még a munkaegységre történő elszámolásra is – bizonyos mértékig – jellemző volt. Az új bérezési forma bevezetésével jelentősen növekedett a tagság munkájának hatékonysága. Az eredmény nem maradt el, mivel a 10 órás munkanapra jutó átlagkereset pár fillér híján elérte a 100,- Ft-ot. Az előző évhez képest ez 22,8 százalékos jövedelemnövekményt jelentett. Az 1969-es átlagkeresethez viszonyítva pedig 8,4 százalékos az emelkedés.

Az éves átlagjövedelem az említett 3 év alatt a következőképpen alakult: 1969-ben 21 075,- Ft; 1970-ben 18 630,- Ft; 1971-ben 22 995,- Ft.

A tagság létszáma 260 főről 245 főre csökkent az év során. Ebből munkaképes korú és aktív dolgozó tag 146 fő volt év végén. A közös munkákban 167-en vettek részt (1969-ben 206-an, 1970-ben 178-an), s termeltek annyit, mint 1969-ben. Az egy dolgozó tagra jutó termelési érték jelentősen emelkedett. Az eleven munka hatékonyságának javulása szorosan összefüggött azzal, hogy sikerült több területen megvalósítani a teljes, vagy majdnem teljes gépesítést, valamint a munkaszervezés is előtérbe került. Ennek fontosságát hangsúlyozta Megyeri Bálint elnök zárszámadási beszámolójában, hogy „... a technika jelenlegi fokán nem lehet megállni, hanem azt állandóan növelni, és hatékonyan fejleszteni kell. Úgy gondolom, minden tagtársamat kellemes érzés töltötte el pl. a gabonatisztítás alkalmából, amikor a jó szervezés mellett szinte gombnyomásra történt a munkavégzés, arról nem is beszélve, hogy még a gabona felszedését is gépesítettük.”

Az elért eredményekből, az új eljárások és módszerek, az új technológiák alkalmazásából nyilvánvaló, hogy a szövetkezet vezetősége, valamint a tagság nagyobbik része megértette az új gazdaságirányítás lényegét, a gazdálkodás fontosságát, a kockázatvállalás szükségességét. Nem véletlen az sem, hogy éppen ebben az évben sikerült egy új, fiatal és energikus szakvezetést kialakítani, felsőfokú végzettségű szakembereket alkalmazva. Az új követelményeknek megfelelően jelentős szellemi beruházást hajtott végre ezzel az Új Élet.

A következő, az 1972-es évben a tudomány eredményeinek alkalmazása már abban is megmutatkozott, hogy a mérlegbeszámolót a KGM számítóközpontjával végeztették el. A beszámoló elkészítésének módja már jelezte, hogy a gépi könyvelés segítségével az adminisztratív munka hatékonyságát is lehet növelni. Az agrártudományok eredményeinek felhasználása pedig szintén folytatódott mind a közös, mind a háztáji gazdaságokban. Korszerű agrotechnikai és agrokémiai eljárásokat alkalmaztak, aminek eredménye a betakarításnál meg is mutatkozott. A gabonatermelés újabb rekordot ért el, búzából átlagosan 3,2 tonnát takarítottak be hektáronként, 560 hektár vetésterületről. A takarmánybúza 3 tonnát adott. A kapásnövényeknél ebben az évben már készültek a szárazságra, ennek megfelelően sikerült öntözéssel pótolni a csapadékhányt. Véglegesen bebizonyosodott a kételkedők számára is, hogy az öntözés-műtrágyázás-vegyszerezés együttes alkalmazása a korszerű mezőgazdasági termelés elengedhetetlen feltétele, a termésmennyiség növelésének egyetlen lehetséges módja. Az új technológia hatékonyságát a kukorica és a napraforgó bizonyította a legnyilvánvalóbban. A kukorica hozama meghaladta az 5 tonnát hektáronként, a napraforgóé pedig 1,7 tonna volt. A kiemelkedő terméseredmények hatására több kultúra önköltsége csökkent. A szűkített önköltség a búzánál 1380,- Ft/tonna; a takarmánybúzánál 960,- Ft/tonna; a kukoricánál 2000,- Ft/tonna – a két-három évvel előbbinek a felére csökkent –; a napraforgónál 2680,- Ft/tonna volt. A növénytermesztési ágazatban ugyan 400 ezer forinttal túllépték a tervezettet, de ugyanakkor 1 millió 150 ezer Ft-tal magasabb bevételt realizáltak. A költségtúllépés elsősorban az öntözés következménye volt, de ebben az évben emelkedett a műtrágyák és vegyszerek ára is. A tervek készítésénél ezzel még nem lehetett számolni. A többletköltségek viszont ténylegesen megtérültek a többletbevételekből.

Az állattenyésztés új arculata szintén ebben az évben alakult ki. Befejeződött a szarvasmarha-állomány brucella- és gümőkórmentesítése, s ezáltal megteremtődtek az egészséges fejlődés alapjai. A tejtermelés már ebben az évben jelentős javulást mutatott. Az egy tehénre jutó tejhozam 2820 literre növekedett, vagyis 20 százalékkal volt jobb, mint az előző évben. Erre alapozva a tejtermelés fejlesztését célul tűzték ki a továbbiakban.

A sertésenyésztésben történt a legnagyobb változás. Az állomány létszámát a felére csökkentették, s megkezdték a cornwall-fajtájú törzsállomány lecserélését. A törzsnyésztés folytatása érdekében észt-lapály sertéseket importáltak a Szovjetunióból. Ez a vásárlás természetesen jelentős többletkiadást okozott, de a gazdaságossági számítások kedvezően alakultak ezzel a fajtával kapcsolatban.

A zárszámadó közgyűlésen már kedvező állapotokról számolhatott be a vezetés. Az 1972-ben elért halmozott termelési érték 18 millió 345 ezer forint volt, a szövetkezeti bruttó jövedelem meghaladta az 5 milliót. Ugyanakkor az előző két év alacsony felhalmozási hányada most éreztette hatását erőteljesebben.

A realizált nyereség ellenére 245 ezer forint veszteséggel zárták az évet, mivel a fizetési mérlegben több volt a kiadás, mint amennyi fizetőeszköz a rendelkezésre áll. Kénytelen volt a vezetés úgy dönteni, hogy csökkenti a részesedési alapra felhasználható összeg nagyságát, s ennek megfelelően a bruttó jövedelem 81 százalékát osztották ki, 19 százalékát pedig a felhalmozási célra tartalékolták. A 10 órás munkanapra kifizethető munkabér 90,- Ft alá csökkent. Az évi átlagkereset így 21 224,- Ft-ra módosult az előző évhez képest. Lényegében a kiegészítő részesedést nem tudta a szövetkezet kifizetni ebben az évben.

A rendkívül csapadékos 1972-es őszi nagyon megnehezítette a tagság munkáját. Az őszi talajelőkészítést, vetést csak nagy erőfeszítések árán tudták elfogadható minőségben elvégezni. Így az 1973-as gazdálkodási év nem a legjobban kezdődött. A vetésszerkezet-váltás azonban bevált, a búza termőterületének jelentős növelése indokolt volt. Hektáronkénti hozama 3,3 tonnára növekedett a nagyobb vetésterületen. Ismét a leggazdaságosabban termelhető kultúrának bizonyult. A búzán kívül még a napraforgó hozott viszonylag jó termést. Hektáronként 1,7 tonnát takarítottak be átlagosan. A kukorica viszont messze elmaradt az előző évben hozott eredménytől. Ennek következtében önköltsége meghaladta az értékesítési árat, így súlyos veszteséget okozott a kollektívának. Ami viszont felülmúlta a várakozást, az a rizs volt. Több évig tartó kihagyás után ebben az évben kezdtek ismét termelni, 2,4 tonnás hektáronkénti hozamot tervezve. A tervezettől eltérően 4,1 tonna/hektár átlagtermést sikerült realizálni. Ez terven felül 1 millió forint többletbevételt hozott a szövetkezetnek. A rizs tehát fő tényezőként járult hozzá az ágazat eredményéhez. A költségek lényegesebb növelése nélkül ebben az évben másfél millió forinttal sikerült a növénytermesztési ágazat tervét túlteljesíteni.

Az állattenyésztési ágazat 1973-ban szintén szépen fejlődött. A szarvasmarhalétszám folyamatosan növekedett, és a tehénlétszámot illetően sikerült elérni újra az 1969-es szintet. 163 darab egészséges tehénnel rendelkezett ekkor a tagság. A hizómarha-értékesítés ismét csökkent, a sertésenyésztésnél pedig folytatódott a múlt évben megkezdett állománycsere.

A szövetkezet halmozott termelési értéke meghaladta már a 25 millió Ft-ot, az árbevétel pedig megközelítette a 19 milliót. A szövetkezeti bruttó jövedelem 8 millió Ft fölé emelkedett. Ebből sikerült eleget tenni minden állami befizetésnek, valamint megfelelő nagyságú fejlesztési és biztonsági alapot képezni a következő évek termelésének előkészítése és biztosítása érdekében. A bruttó jövedelemnek csak 70,7 százalékát fordították részesedésre, 29,3 százalékát pedig fejlesztésre tartalékolták. Ebben az évben 2 db erőgépet vásároltak 1 445 ezer forint értékben, altalajlazítást és kémiai talajjavítást végeztek 400 ezer forintért, s közel 1400 hektáron fejezték be a belvízrendezést. Ez utóbbi 2 243 ezer forintba került, de ennek 70 százaléka állami támogatás volt. Ezeket a jelentős beruházásokat a távlati célok indokolták.

Ebben az évben a tagság is megtalálta a számítását. A 10 órás munkanapra számított kereset elérte a 120,- Ft-ot, az éves átlagjövedelem 26 990,- Ft-ra emelkedett. Ehhez jött még az egyre jobban virágzó háztáji gazdaságokból származó jövedelem. A háztáji gazdálkodást a vezetőség is egyre erőteljesebben támogatta, már szinte harmadik ágazatnak tekintette. Különösen az állattenyésztők számára biztosított kedvezményeket. Egyébként ez nem kivételes eset, hiszen országosan is a 70-es évek elejétől lendült fel a háztáji gazdálkodás, s nyert egyre komolyabb társadalmi elismerést.

A termelési eredmények, a tagság gazdasági megerősödése az Új Életben jelentősen hozzájárultak a hangulat és a munkafegyelem javulásához, a technológiai utasítások pontos betartásához.

Az ország gazdasági eredményei is kiemelkedőek voltak. Folytatódott a IV. ötéves terv céljainak megvalósítása. Lényegében hazánk fölött felhőtlen volt az ég. A nagyvilágban viszont 1973 őszére már gyülekeztek a viharfelhők. Október elején kitört a negyedik arab-izraeli háború. Az arab országok ekkor vetették be először az „olajfegyvert”, s ezzel megkezdődött az a folyamat, amelyet Bognár József világgazdasági korszakváltásnak nevezett el. A kőolaj és a kőolajtermékek világpiaci árának ugrásszerű emelkedését követte a nyersanyagárak rohamos emelkedése, megbolydult a világpiac, szétesett a tőkés pénzrendszer, s egy olyan tartós átalakulás kezdődött, amely még máig sem fejeződött be a nemzetközi szintéren. Mindezen változásokból 1974-ben Magyarországon még nem sokat érzékeltünk. Közgazdászaink átmenetinek tekintették a válságot, az áremelkedéseket, az inflációt stb. A Szovjetunió pedig még változatlan áron szállította számunkra az energiahordozókat és a legfontosabb nyersanyagokat, ásványkincseket. A változást 1974-ben szinte egyedül a mezőgazdaság érzekelte. A Közös Piac marhahús-beviteli tilalma volt az első jelzés, majd ezt követte a vegyszerek, növényvédőszer, műtrágyák árának hirtelen drágulása. Ezt már minden gazdaság megérezte, a termelési költségek jelentősen megnövekedtek.

Az Új Élet tagsága jól felkészült az 1974-es évre. Pontosan és kellő időben – a nemzetközi helyzet alakulásától függetlenül – jól elvégezték hetvenhárom őszen a talajmunkákat, elvetették a gabonát, az ősziakat. Több mint 700 hektárt vetettek be búzával, s az eredmény ismét nem maradt el. Pontosan megismételték az előző évi átlagtermést, a 3,3 tonnát hektáronként. A tonánkénti 1360,- Ft-os önköltség viszont 1680,- Ft-ra emelkedett. A költségek növekedése ellenére változatlanul a búza biztosította a legnagyobb jövedelmet ebben az évben is. A napraforgó ugyan nem hozta a tervezett terméshozamot, de még gazdaságos maradt. Ebben az évben csatlakozott a szövetkezet a nádudvari Kukorica és Iparinövény Termelési Rendszerhez, s a gesztoron keresztül magasabb értékesítési áron tudta eladni a napraforgót, mintha önállóan értékesítette volna. Ebben az évben sem a kukorica, sem a rizs nem sikerült úgy, mint korábban.

A legrapszodikusabb növénné a kukorica vált. A rizs önköltsége viszont rendkívül megnövekedett, mert csak 2,2 tonnás átlagtermést sikerült elérni belőle. Önköltsége így az 1973. évi 2790,- Ft-ról 6880,- Ft-ra emelkedett. Szerencsére az értékesítési ár tonnánként 8000,- Ft volt, vagyis hozott bizonyos nyereséget. A rizs vetésterületének növelését tervezte a kollektíva. A felsorolt növényféléseken kívül még lucernatermesztéssel foglalkozott a szövetkezet. A néhány évvél előtti állapotokhoz képest tehát jelentősen leszűkült a termelt kultúrák száma, s ezzel végrehajtották azt a termelési szerkezetváltást, amit az új gazdaságirányítási rendszerben működő gazdasági szabályozók szükségessé tettek. Lényegében kibontakoztak a tényleges nagyüzemi mezőgazdasági termelés keretei ezáltal.

Az állattenyésztésen belül tovább folytatódott a szarvasmarha-állomány növekedése. Év végére a tehének száma már 178-ra emelkedett, a tejtermelés az egyik legfontosabb tevékenységgé vált. Egy liter tejet ekkor 4,01 Ft-os önköltséggel termeltek. A tejtermelés tehát jövedelmező volt. Az állatállomány elhelyezésének körülményei is sokat javultak azzal, hogy elkészült a 130 férőhelyes növendékistálló, amely silótárolóval és szénapajttal is el volt látva. A sertés-tenyésztésnél szintén kialakult az új állomány, befejeződött a tenyészállatcseré, és megkezdődött az értékesítés.

A gazdálkodás ebben az évben is eredményes volt. Az árbevétel kereken 2,3 millió forinttal haladta meg a tervezettet. Az elért eredmények mellett a termelési költségek is emelkedtek, természetes tehát, hogy előtérbe került a fejlesztés fokozása. Az összjövedelem 33 százalékát fordították ekkor fejlesztési célokra. A tagság személyi jövedelme csak kis mértékben növekedett 1973-hoz képest. Az évi átlagjövedelem megközelítette a 28 ezer forintot, vagyis gyomai viszonylatban jónak volt mondható.

A termelőség-szövetkezet vezetősége azonban érezte, hogy azon a területen, amelyen a hatvanas évek eleje óta gazdálkodtak (összesen 2024 hektár földterület), nem lehet igazán kibontakoztatni a nagyüzemi gazdálkodás előnyeit, kiaknázni a lehetőségeket. Sokat gondolkodtak a továbblépés szükségességén. 1975 tavaszán végül megérlelődött az elhatározás, hogy a gazdasággal közvetlenül és nagy területen határos Győzelem Mezőgazdasági Termelőség-szövetkezettel egyesülve igazi nagyüzemmé váljanak. A Győzelem új vezetősége szívesen ült tárgyalóasztalhoz erről a kérdésről tanácskozni. Még a tavasz folyamán megkezdtek az egyeztető tárgyalásokat, előkészítő bizottságokat állítottak fel az egyesülés kimunkálására. Az előzetes tárgyalásokat 1975. július 30-án fejezték be, amikor végleges formában elkészítették a Győzelem Termelőség-szövetkezet iródejében az egyesülésről felvett jegyzőkönyvet. A teljes összeolvadást 1975. december 31-ig kívánták végrehajtani.

Az egyesüléssel negyedszázados fennállás és eredményes gazdálkodás után az Új Élet Mezőgazdasági Termelőség-szövetkezet megszűnt, a létrejött új nagygazdaság a Győzelem nevet tartotta meg.

Az Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezet 1951-től kezdődő gazdálkodása 1975-re eljutott arra a fokra, amikor már bebizonyosodott, hogy önmagában nem képes továbblépni. De a csaknem 25 éves múlt kitörölhetetlen nyomot hagyott a tagságban, a kollektívában. Voltak sikereik, kiemelkedő eredményeik, de voltak kudarcaik is. A tagság azonban mindenkor tudta, érezte, hol a helye. Így volt ez 1953-ban és 1956-ban – nem oszlatták fel önmagukat, védték azt, amit közösen hoztak létre. Megállták a próbát, felkészültek a még nagyobb feladatok megoldására. A Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet büszke arra, hogy az Új Élet tagjai a Győzelem tagjaivá váltak, s tudásukkal, tapasztalataikkal jelentős mértékben hozzájárultak a mai eredmények eléréséhez.

Mielőtt az egyesülés részletes elemzésével foglalkoznánk krónikánkban, előbb tekintsük át a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet közel negyedszázados történetét is.

A TSZCS-TŐL A NAGYÜZEMIG A GYŐZELEM MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET TÖRTÉNETE

1952. SZEPTEMBER 24.-1975. DECEMBER 31.

A mai mezőgazdasági nagyüzem őséről, a Győzelem Tszcs-ről jóval kevesebb adat áll rendelkezésünkre, mint a mai Győzelmet alkotó másik termelőszövetkezetről. Ennek elsősorban az az oka, hogy a Győzelem egészen 1959. december 12-ig I-es típusú termelőszövetkezeti csoportként működött, amelyben a csoport tagjai lényegében egyéni jellegű gazdálkodást folytattak. A Győzelmet elsősorban középparasztok hozták létre 1952. szeptember 24-én. Az alakuló gyűlésen 17 parasztgazda szövetkezett a kollektív gazdálkodásra, s 100 hektár földterületen kezdték kialakítani a csoportos termelést. A terület legnagyobb része Gyoma keselyűsi dűlőjében volt, ahol a község legjobb minőségű földjei fekszenek. Természetesen a termelőszövetkezeti csoport 100 hektárja sem egybefüggően, hanem kollektív gazdaságok, egyéni parasztgazdaságok között helyezkedett el. A belépő tagok továbbra is elsősorban saját földjeiket művelték, s közös művelés alá csak azt fogták, amit az állami tartalékföldekből béreltek. Lényegében ezen a bérelt földterületen valósították meg a kollektív gazdálkodást.

A csoportgazdálkodás első esztendejének, 1953-nak eredményeiről, termelési mutatóiról semmilyen dokumentum nem maradt fenn. A kezdetekről azt tudjuk, hogy az alakuló közgyűlésen Putnoki Józsefet választották meg a csoport elnökéül, aki tizenegy esztendőn keresztül irányította ezt követően a közös gazdálkodást. Az utókor számára is igen fontos, hogy ennek az egyszerű parasztembernek az életét, tevékenységét jobban megismerje, mert Putnoki József rendkívül nehéz időszakban szervezte-irányította a csoportot, s jelentős része volt abban, hogy majd a nagy átszervezések, a szocialista mezőgazdaság kialakulása befejeződésének időszakában Gyoma legnagyobb közös gazdaságává fejlődhetett a Győzelem. A volt elnök őrizte meg azt a kézírásos jegyzőkönyvfüzetet, amelyben az 1954. május 30-tól 1957. augusztus 23-ig megtartott havi csoportértekezletek jegyzőkönyvei megtalálhatók. Ezek segítségével követhető nyomon a termelőszövetkezeti csoport fejlődése lényegében a kezdetektől majdnem a III-as típusú termelőszövetkezetté történő átalakulásig. Megőrzött

Putnoki Józsi bácsi néhány vetésterületi beszámolójelentést is, illetve negyedévi beszámolójelentést, amelyből következtetni lehet az ötvenes évek elejének gazdasági helyzetére, a csoport anyagi lehetőségeire, valamint a tagok által realizálható részesedésre.

Az első ilyen megőrzött dokumentum „Az I. és II. típusú termelészövetkezeti csoportok 1952. III. negyedévi kérdőíve”, amelyet a szeptember 30-ig megalakult termelészövetkezeti csoportoknak kellett kitölteniük. A ceruzával kitöltött kérdőíven a következő adatok szerepelnek: Háztáji gazdaság nélküli összterület 1952. szeptember 30-án: 270 kat. h. (150,4 hektár), háztáji gazdaság nélküli szántóterület: 266 kat. h. (148,2 hektár). A családok megoszlása a bevitt földterület alapján: 0–7 holdas: 4 család, az általuk bevitt föld: 19 kat. h.; 7–15 holdas: 19 család, az általuk bevitt föld 202 kat. h.; 15–25 holdas: 3 család, az általuk bevitt föld 49 kat. h. Föld nélkül csak egy ember lépett a csoportba. A belépett összes családok száma a kérdőív tanúsága szerint 27, a bevitt földterület pedig 270 kat. h., azaz 150,4 hektár. A tagok száma pedig 29 fő, ebből férfi 25 fő és nő 4 fő. A kérdőív másik oldalán szintén ceruzás megjegyzés: „A csoporttagok minden földjüket bevitték a csoportba”; majd a közös állatállomány címszó alatt: „Közös állatállomány nincs”. A dátum pedig: Gyoma, 1952. okt. 10. Aláírás: Putnoki József elnök.

Az alig olvasható, megsárgult papírlap rendkívül fontos dokumentum, mivel akkor töltötték ki, amikor még nem volt a termelészövetkezeti csoport bejegyezve. A „Győzelem” működési engedélyét 1952. október 16-án hagyták jóvá Gyó-624/28/1952. szám alatt. Erről a IV. negyedévi kérdőív tudósít, amely már tartalmazza az alakulás időpontján túl az engedély számát és dátumát is. Eszerint december 31-én már 31 családra emelkedett a csoporthoz tartozó családok száma, valamint 34 főre a tagok száma. Az összes földterület pedig 296 kat. h.-ra (164,9 hektár) növekedett. 1952 őszén már 50 kat. h.-t közösen szántottak, 80 kat. h.-t közösen vetettek és 20 kat. h.-t közösen istállótrágyáztak a kérdőív szerint.

Az 1953. évi I. negyedévről készült beszámolójelentésben a tagság száma már 42 fő, a háztáji gazdaság nélküli földterület pedig 367 kat. h. (204,4 hektár). Ebből szántó: 345 kat. h. (192,2 hektár). A jelentések továbbra is a gazdaság növekedéséről számolnak be. 1954 első negyedévének végén már 51 tagja van a termelészövetkezeti csoportnak és 470 kat. h.-on (261,8 hektár) gazdálkodnak. Ebből 30 kat. h. állami föld, amelyet béreltek,

A rendelkezésre álló kézirásos jegyzőkönyvek hónapról hónapra vezetnek végig a termelészövetkezeti csoport életén. Krónikánkban nem szándékozunk minden havi értekezletről beszámolni, az érdekesebb és jellemzőbb témákról viszont röviden szólunk. Itt van mindjárt az 1954. július 25-én megtartott rendes havi csoportértekezlet jegyzőkönyve. A legérdekesebb pontja a második, amely szerint az „elnök bejelenti, hogy az árpát learattatták holdanként 100 kg

árpáért, mivel a tagok nem vállalták, géppel meg nem lehetett, mert megdőlt”. Ez azért érdekes, mert egyéni parasztagzákkal végeztették a munkát, akik a részesedés fejében hajlandók voltak a termelőszövetkezeti csoportnak dolgozni. Ugyancsak ebben a jegyzőkönyvben szerepel az is, hogy amennyiben a kender betakarítását a tagság nem vállalja, akkor egyénieknek adja ki a csoport. Ebből a két esetből arra lehet következtetni, hogy ekkor még rendszeres volt az egyéni gazdák – főként szegényparasztok – részes művelés formájában történő bevonása a gazdálkodásba. Továbbá arra is, hogy a tagok lényegében egyéniül gazdálkodtak. Erre utal az említett jegyzőkönyv 8. pontja is, amelyben „... elnök előadja, mivel a rizstelepet bővíteni akarjuk, minden tag mondja be, hány holdon számít termelni, és a közeledő rizs learatásáról minden tag idejében gondoskodjon”.

Erre az időszakra az is jellemző, hogy szinte minden havi értekezleten foglalkoztak új belépők felvételével, valamint kilépőkkel is. A taglétszám és a közösen művelt földterület szinte hónapról hónapra változott. A be- és kilépések természetesen nem voltak kedvező hatással a munkafegyelemre. Az 1954. augusztus 29-én megtartott rendes havi csoportértekezlet jegyzőkönyvében a következőket olvashatjuk: „Elnök bejelenti, hogy még mindig van 500 □-öl kenderünk vágatlan. Nem tartja helyesnek, hogy a tagok nem veszik ki részüket kellőképpen a közös munkából, egyes tagok nagyon mellőzik a közös munkában való részvételt, és felolvasta, kik vettek részt a kendervágáson. Kruchió Antal brigádvezető előadja: felszólítására többen elég hidegen válaszoltak. Szerinte nem helyesen választott a taggyűlés, mikor ifj. Putnoki Antalt vezetőségi tagnak választotta, mert vezetőségi tag létére a közös munkát nagyon mellőzi.” A közvetlen hang, a nyílt bírálat jellemzi ezeket a jegyzőkönyveket. Kevesen voltak, minden hónapban rendes havi csoportértekezleten találkoztak, megvitatták gondjaikat, közösen alakították ki elképzeléseiket. Együtt örültek az eredményeknek, a dicséreteknek, miként az idézett jegyzőkönyvben rögzített kitüntetésnek (6. pont): „Elnök bejelenti, hogy a csoportunkat az aratási munkák gyors elvégzéséért kitüntették.” – „Elnök bejelentését a tagok örömmel vették tudomásul.” A kitüntetés nem volt más, mint díszoklevél, amiről a jegyzőkönyvi pont mellett tinta-ceruzás bejegyzés tudósít. Ugyancsak együtt sírtak, ha veszteség érte valamelyik társukat, vagy a közösséget. Ez a kollektív érzés ekkor volt kibontakozóban, valami újnak a születése kezdődött.

Szintén az 1954. augusztus 29-i csoportértekezleten vetődött föl először a magasabb szervezeti formába történő átlépés. A jegyzőkönyv 14. pontját ezzel kapcsolatban szó szerint – javítás nélkül – idézzük: „Elnök előadja, hogy ő rolla ojan híreket terjesztenek egyes tagok ami nem fedi a valóságot hiszen a tagokon áll nem ő rajta ennek alapján elrendelte a szavazást titkosan aki akarja hogy a csoportunk III as típusú legyen római 3 as ír a czédulára aki azt akarja hogy I es maradjon az meg I es római számot ír

Szavazat eredménye 30 tag jelen volt egy tag ellenébe 1 tag a III as 29 pedig az egyes mellet szavazot.”

A fejlettebb formába történő átlépés kérdése tehát már 1954 nyarán szavazásra került, de ekkor még azok voltak többségben, akik az I-es típus mellett foglaltak állást. Ez érthető, mivel ebben a formában még félig egyéni gazdálkodók voltak. Ebből természetesen sok vita is adódott a tagság között. Ezek a viták – mint már említettük – nyíltak voltak, demokratikusak a szó legnemesebb értelmében. A demokrácia igazi iskolája volt minden taggyűlés. Több jegyzőkönyvből kiderül, hogy határozottan érvényesítették a demokratikus centralizmus elvét, erre utal pl. a szeptember 26-án készült jegyzőkönyv 6. pontja, amelyben a csoport elnöke hosszabb fejtegetés keretében a következőket mondja: „...A gyűlés után nincs joga senkinek, hogy a határozatok ellen izgasson, a többség határozatát tiszteletben kell tartani minden tagnak...”

Nincs olyan értekezlet, amelyen ne foglalkoznának személyi ügyekkel. Többnyire név szerint elmarasztalnak valakit, amiért nem vett részt a közös munkában, vagy nem dolgozott becsületesen. Néha egyéni dicséretre is sor kerül. Ezeknek a dicséreteknek ösztönző erejük van. Érdemtelenül nem részesülhet senki dicséretben, de elmarasztalásban sem, mivel mindenki mindenkit ismer, együtt dolgoznak, s a dicséretről, valamint az elmarasztalásról egyaránt a kollektíva dönt. A javaslatot vagy az elnök, vagy a tagok közül teszi meg valaki. Így pl. az október 31-én megtartott értekezleten a következő gazdasági évre vonatkozó munkaverseny beindítását javasolja a növénytermesztési brigádvezető. A verseny célját a következőképpen határozta meg: „A versenymozgalom azért szükséges, hogy legyen kedve minden tagnak a közös földterületen lévő összes munkára és megszervezésére, valamint ezek után a több és jobb termelés elérésére.” Ez a felhívás is tükrözi a termelőszövetkezeti csoport tudati fejlődését, a társadalmi célokkal való fokozatos azonosulását.

Az 1954-es év lezárását elvégző zárszámadási és vezetőségújító csoportértekezletét a Győzelem tagsága 1954. december 29-én tartotta a 48-as olvasóköri helyiségében. A zárszámadásról konkrét számszerű adatokat nem kapunk, de azt megtudjuk, hogy az 1954-es év elég szép eredménnyel zárult. A pénztár bevétele 114 774,35 Ft, kiadása 113 113,30 Ft volt, így a pénztárban 1661,05 Ft maradt. Leltár szerint készpénzben számolva a termelőszövetkezeti csoport vagyoni értéke 31 552,18 Ft. A gazdasági év tehát eredményes volt, ezt bizonyítja az is, hogy a vezetőséget újra választják, ismét Putnoki József lesz a csoport elnöke. A vezetőség munkájának hatékonyságát még azzal is elismerik, hogy javasolják a jövőre vonatkozóan, hogy az elért terméseredmény 1 százalékát a vezetőségnek adják tiszteletdíjul. A tagság a javaslatot egyhangúlag elfogadta.

Ebben a jegyzőkönyvben történik először említés a pártról. A párttitkárt is a vezetőségválasztáson választották meg Kovács Lajos személyében. Ez bizonyítja, hogy a tszcs-ben dolgoztak már MDP-tagok, ugyanakkor érde-

kes, hogy a titkárt nem párttaggyűlésen, hanem vezetőség-újraválasztó zárszámadó közgyűlésen választották meg. Így a pártonkívüliek is szavaztak a titkárra.

A jegyzőkönyvek nem adnak pontos képet a Győzelem termelési profiljáról, viszont nagyon sok jegyzőkönyvben szó van különböző terményekről. Így következtetni lehet a termesztett növényfélésekre. A tagság legtöbbit a rizszel foglalkozott. Ebből megállapítható, hogy a tszcs termelésében kiemelt helyen szerepelt a rizs. De termesztettek kendert, búzát, árpat, kukoricát, cukorrépát, gyapotot, mákot, lóherét, napraforgót és más kapásnövényeket. Mindent kis területen, egyéni módszerekkel. Beadási kötelezettségeiknek csak így tudtak eleget tenni. Nagy kedvezmény volt ebben az időben, hogy a beadást a tszcs szolgáltatta be, és nem a tagok külön-külön. Az egyes tagok megterhelése arányosabb volt, mint az egyénileg gazdálkodóké. Az akkori irányelveknek megfelelően ezzel is a szövetkezetesítést kívánták erősíteni.

Az 1955. május 29-én megtartott rendes havi csoportértekezleten sok napirendi pont szerepelt. Közöttük kiemelkedik a 16. pont, amelyben Putnoki József és Kovács Lajos a szövetkezés fejlettebb formájára való áttérést javasolják a kormányprogramnak megfelelően: „Elnök kéri a tagokat, vegyék komolyan a kormányprogramot. Ezen az úton, melyen járunk, nem tudunk lépést tartani egyéb fejlődéssel. A kultúra, a művelődés, az ipar, a kereskedelem mind fejlődik – halad, csak mezőgazdaságunknak ezek a formái nagyon maradiak. Térjen át csoportunk a fejlettebb mezőgazdasági termelés útjára. Megmagyarázza a tagoknak, hogy (III. típ.) técszekben az élet olyan, mint amilyenné a tagság formálja. Ha a tagság jól dolgozik, neki megy jobban. Jó irányítás mellett a jó munka a legfontosabb kellék.” Kovács Lajos: „...a dolgozó parasztságot jobb belátásra kell bírunk. Tegye magáévá a szövetkezés gondolatát. A haladás, a fejlődés – egyszóval a »jövő« a nagyüzemi gazdálkodásé”. A szóbeli agitáció mellett már küldötteket választottak és küldtek tapasztalatszerzésre III-as típusú termelőszövetkezetekhez. Az endrődi Dózsa Tsz-nél tett látogatás tapasztalatait a jegyzőkönyvben is rögzítették. Az agitáció és a személyes tapasztalatok sem tudták azonban még ekkor meggyőzni a tagságot, maradtak továbbra is az I-es típus mellett.

A nyári időszakban készült jegyzőkönyvek elsősorban a betakarítással és a csépléssel foglalkoznak részletesen. Ezekből az írásokból nagyon jól tükröződik, hogy milyen nehéz és fáradtságos munka volt a gabona betakarítása még akkor is, ha már nem csupán kézzel történt az aratás. A Győzelem 2 aratógéppel rendelkezett, mégis június, július hónapokra húzódott szét az aratás. Minden tag elsősorban egyénileg aratott, csak a közösen vetett gabonát aratták együtt. Sajnos, nem tudjuk azt, hogy milyen vetésterületen történt a búza közös vetése, de azt tudjuk, hogy 134 q 75 kg termett. Ebből a mennyiségből arra lehet következtetni, hogy 10–12 kat. h.-on termesztett a csoport búzát. Az aratás mellett

a cséplés szintén elhúzódott, aminek következtében jelentős volt a szemvesztés mind az egyéni, mind a közösen vetett területen.

Tagosítani viszont nem akar a tagság. A tagosítás kérdésével már az 1955. június 26-i taggyűlés is foglalkozott. A tagság álláspontja, hogy nem kívánja a tagosítást. Kereki István az elutasítást a következőkkel indokolja: „...a széjjel levő földjeink leginkább trágyás, kövér, rendbe tartott jó földek, és nem igen óhajtjuk a mások elhagyott, elhanyagolt, sovány, gyenge földjeit, de nem óhajtjuk azt sem, hogy mi, akik pontosan eleget teszünk, mi feleljünk mások mulasztásaiért.” A július 31-én felvett jegyzőkönyvben pedig az áll, hogy részleges tagosítást csinálhat a csoport, de teljes tagosítást nem kérnek. A régi földhöz való ragaszkodás ennek az alapvető oka. Még egyéni gazdaként gondolkoznak, ezért nem akarják a III-as típusú termelőszövetkezetté való átalakulást sem. Putnoki Antal jegyezte meg még június 26-án, hogy „Ha az ember a III-as számú tsz-be belép, elveszti egyéni függetlenségét”. A táblásítással ugyanígy vannak. Változatlanul ragaszkodtak az I-es típushoz, holott a gyomai járásnál több I-es típusú termelőszövetkezeti csoport akkor már nem létezett.

A Győzelem tagsága ragaszkodott megszokott létformájához, s bizalmatlan volt minden újjal szemben. Így bizalmatlanul fogadták az új mintaalapszabályt is, amelynek bevezetésére 1955. október 1-től kellett sort keríteni. Ezzel kapcsolatban több rendkívüli csoportértekezletet is tartottak, a szeptember 15-i értekezleten kaptak részletes ismertetést az új alapszabályzatról. A tagság tudomásul vette.

1955. december 31-én tartotta meg a termelőszövetkezeti csoport zárszámadó közgyűlését. Ezen 28 tag vett részt. Az elnöki beszámoló, illetve a pénztárosi jelentés szerint 1955-ben is fejlődött a gazdaság. Az összes vagyoni értéke 48 942,76 Ft-ra növekedett, vagyis a gyarapodás 17 390, 58 Ft volt. Ilyen mértékű gazdasági növekedést még egyetlen évben sem értek el. A vezetőség munkájával a tagság ismét elégedett volt, és azt újraválasztotta. Putnoki József elnök 25 szavazatot kapott, ezzel ismét elnökké választották az 1956-os évre is.

Az 1956-os esztendő első rendes csoportértekezletét január 28-án tartották. Ekkor 16 új belépő tagot vett fel tagjai sorába a csoport. Ilyen nagy mértékű belépésre szintén nem volt példa. Ezzel a tagok száma megközelítette a 60 főt, az általuk művelt földterület pedig a 240 hektárt. Februárban tovább folytatódtak a belépések. Az év jól kezdődött, de a kezdet után azonnal rosszra fordult. Kiöntött a Duna, megáradtak a folyók. Az ország minden részéből érkeztek a segélyszállítmányok az árvíz által elöntött területekre. A Győzelem tagsága is megtette a maga felajánlását. Ez nem volt látványos, de jelezte az együttérzést a katasztrófa sújtotta területek lakosságával. A kora tavaszi csapadék viszont jól jött a földekre, bár a kelleténél több volt belőle. A tavaszi munkákat mindenki végezte saját belátása szerint, a közös területen fokozódott az együttes tevékenység.

Az SZKP XX. kongresszusának határozatait a Győzelem tagsága is lelkesen üdvözölte, a békés egymás mellett élés politikájának meghirdetése osztatlan elismerést és lelkesedést váltott ki mindenkiből. A remények fokozódtak, ugyanakkor erősödtek a viták is a csoportban. Érződött már a nyár folyamán valami nyugtalanság, a tagok olyan dolgokon is vitatkoztak, amilyeneken régebben nem. Természetesen ez összefüggött a létszámnövekedéssel, hiszen 1956. július 29-én már 65 tagja volt a tszcs-nek. A fegyelem viszont csökkent, a rendes havi csoportértekezleten már csak 33-an jelentek meg. Az előző években 1–2 tag kivételével minden csoportértekezleten megjelent a tagság. Hiszen ezeken döntöttek minden lényeges kérdésben.

A július 29-i taggyűlésen ismét a tagosításról döntött a csoport. Ekkor a relatív többség a tagosítás mellett szavazott (a 33 résztvevőből 21 fő), s ezzel eldőlt a már évek óta húzódó kérdés.

A gabona betakarítása szintén kitöltötte a nyári hónapokat. Végezték a munkát, levágták a kenderet, majd hozzákezdtek a rizs aratásához. Közben már az 1957-es év vetéstervét is készíteni kellett. A szeptember 15-i vezetőségi ülésen jelentette be az elnök, hogy az őszi folyamán 220 kat. h. búzát kell vetnie a csoportnak. Minden tag földterületének 42 százalékát köteles búzával bevetni. A szeptember 30-án megtartott rendes havi taggyűlésen már a rizs betakarításáról számolhattak be, valamint a tagosítás eredményét ismertette az elnök. Eszerint a közös táblásított terület 501 kat. h. (280 hektár) lett, s a gazdálkodás most már egyszerűbbé válik. A szükséges őszi munkák elvégzését szorgalmazta, hogy megalapozzák a jövő évet.

A következő csoportértekezlet összehívására már csak 1956. november 18-án került sor. Közben lezajlott az ellenforradalom. Az értekezleten harmincan jelentek meg. Putnoki József először hazánk rendkívül súlyos helyzetét ismertette, a legutóbbi eseményeket, s örömmel közölte, hogy mindennek ellenére három tag kivételével a többiek teljesítették búzavetési kötelezettségüket. Továbbá elmondta, hogy többen a tszcs felosztatását akarják. A felosztatás mellett szállt síkra a Nemzeti Bizottmány két képviselője is, akik erőteljesen agitáltak az értekezleten a felosztatás érdekében. Az agitáció nem is volt eredménytelen, mert tizenhárman jelentették be kilépési szándékukat a taggyűlésen. A többség azonban nem értett egyet a Győzelem felosztatásával. A termelőszövetkezeti csoport megmaradt. A december 24-i vezetőségi ülés még egyszer foglalkozott a kollektíva sorsával. A táblásítás miatt nem lehetett kiadni a kilépők földjét sem, csak a gazdasági év végén, vagyis 1957 nyarán, így csak a kilépési szándékot jelentették be a tagok. A közös vagyonhoz pedig nem nyúlhattak.

Az 1956-os év lezárására 1957. január 16-án került sor. Ekkor már a kilépni szándékozók közül többen visszavonták beadványukat. Az ellenforradalom vereséget szenvedett, és minden értelmes parasztember előtt is világossá lett, hogy becsapták őket azok, akik a közös gazdaságok felosztatására agitáltak. A zárszám-

adás is megfelelő eredményt mutatott. A vagyon gyarapodása 34 499,36 Ft volt 1956-ban, ami jelezte, hogy a közös munkának megvan az ellenértéke. Az új vezetőség választása is rendben lefolyt. Elnöknek ismét Putnoki Józsefet választották meg, aki helytállásával, példamutatásával nagyon sokat tett azért, hogy a Győzelem szét ne hulljon. A tagság bizalma immár hatodszor nyilvánult meg irányában. A vezetőség megújult erővel, nagy lendülettel látott munkához, és a január 19-én megtartott vezetőségi ülésen már meghatározták a legfontosabb feladatokat. Ekkor tárgyalták a kilépéseket is, 17 tag kilépéséhez járultak hozzá. A taglétszám ezzel 47-re csökkent, de most már olyan emberek maradtak a Győzelemben, akik minden erejükkel hozzá kívántak járulni a tszcs működéséhez és virágzásához.

A kilépésekkel párhuzamosan már új belépők is jelentkeztek. A tavasz folyamán többen váltak a kollektíva tagjává, s a lecsökkent földterület ismét növekedni kezdett. A tavaszi munkákat és a nyári, majd az őszi betakarítást elvégezték, s az 57-es év sem volt eredménytelenebb, mint az előzők. 1958-ban 235 hektáron gazdálkodnak, a tagok létszáma változik, mozog. Átlaglétszám 47 fő ebben az évben. A közös vagyon szépen gyarapodik, s 1959-ben már 252 946,- Ft. Lényegében megteremtődtek a feltételek a magasabb osztályba lépéshez.

Az ötvenes évek végén erőteljesen kibontakozik hazánkban a szövetkezeti mozgalom. A Győzelem Termelőszövetkezeti Csoport tagsága is a továbblépés mellett foglal állást 1959-ben. A termelőszövetkezetté történő átalakulásról a Békés megyei Népiújság 1959. december 15-i száma a következőkben tudósít: „Közösen ünnepelték a régi elhagyását Gyomán” című írásában: „Két héttel ezelőtt 46 taggal tsz-szé alakult át a gyomai Győzelem Tszcs. A tagok akkor elhatározták, hogy december 12-én ünnepélyes keretek között, közös vacsorával, mulatsággal búcsúznak attól a gazdálkodási formától, amelyben hét évig voltak.

Most itt vannak a gyomai Hoffler Szálloda éttermében a terített asztalok mellett. De nem ám csak annyian, ahányan az alakuló közgyűlésen voltak, hanem legalább háromszorta többen. Putnoki Józsefnek, a tsz elnökének szavaival élve: a tagságon kívül meghívták az olyan dolgozó parasztokat is, akik már a két gazdálkodási forma mezsgyéjén állnak, mint például a 16 holdas Lukács László. Már elismerik, hogy előnyösebb, jobb a közös gazdálkodás, de még vívódnak, töprengenek. – Mi is ezt tettük sokáig – mondta rövid beszédében az elnök –, s mondhatnám, hogy nagyon megkönnyebbült érzés fogott el bennünket, miután a belső gyötrelmeket leküzdve megalakítottuk a szövetkezetet. Azóta 52-re szaporodott a taglétszámunk. Többen jöttek hozzánk olyanok is, akik nem voltak tagjai az egyes típusnak... – Befejezésül kérem azokat a megjelent egyénileg dolgozó parasztokat, akik elhatározták csatlakozásukat, hogy minden gátlástól mentesen írják alá most a belépési nyilatkozatot.

És valóban zizegtek a belépési nyilatkozatok... a megyei termelőszövetkezeti tanács elnöke átadta Putnoki Józsefnek a Győzelem Tsz működési engedélyét,

és miután Kovács Lajos mintagazda az emelvényre állva bejelentette csatlakozását, ott a terített asztalon minden gátlás nélkül írta alá a belépési nyilatkozatot Tímár Elek 5 holdas, Kőszegi István 10 és fél holdas, Csikós László 20 holdas és még többen mások.

– Azért léptem be – mondta aztán Kőszegi István –, mert beláttam, hogy nem sokra megy az ember, ha 10 hold földön egymagának kell elvégeznie az ezernyiféle munkát.

– Énnekem nem új már a szövetkezet, mert hat évig tagja voltam a helyi Dózsának – jelentette ki a 20 holdas Csikós László. – Két éve, hogy kiléptem, de nem is igyekeztem felszerelni az egyéni gazdaságomat, vártam, hogy mikor alakul át a Győzelem Tszcs, és beléphessek.

– Én is belépek – mondta a 16 holdas Lukács László, aki láthatólag jól érezte magát a közös vacsorán –, de egyelőre nem mondom meg, hogy mikor.

Ezt mondták még többen is mulatozás közben. Talán be is léptek néhányan, még mielőtt hazamentek volna. . .”

A Népújság vasárnapi mellékletében már fényképes beszámoló tudósít a Győzelem december 12-i vacsorájáról. Ennek címe: „Tsz-tag lett Gyomán a 16 holdas Lukács László is”. A vastagabb betűtípussal szedett bevezetőben röviden tudósít a szerző (nincs aláírás) arról, hogy „December elején megbomlott a hétéves rend a gyomai Győzelem Tszcs-ben: néhányan elhatározták, hogy előbbre lépnek, a legfejlettebb típusú szövetkezeti gazdálkodási formába. A néhány kezdeményezőt: Putnoki Józsefet, Kiss Károlyt, Kruchió Lajost és a többieket egyre többen követték, s a Győzelem Tsz 24 taggal alakult meg. A tszcs tagjai közös búcsúvacsorát rendeztek a fejlettebb típusra való áttérés alkalmából.” A három képen, valamint a képek mellé írt szövegben arról kapunk információt, amiről a december 15-i számból idézve már beszámoltunk.

1959. december 12-vel tehát a Győzelem is áttért a termelőszövetkezeti formára. Ezzel a már 1954 óta tartó vitát sikerült véglegesen lezárni. Az előrelépés mellett az új termelőszövetkezet nagyarányú agitációt is folytat az egyéni leg gazdálkodók bevonására. Az egyik forma volt a közös vacsora, ezenkívül számos formát alkalmaznak még. A legérdekesebb az a felhívás, amelyet 1960 januárjában bocsátanak közre:

„Dolgozó Parasztok, Figyelem!

46 fővel átalakult a »Győzelem« III-as típusú termelőszövetkezetté.

A Keselyösön van a földed?

Győzelemben van a helyed.

Gyertek közénk, parasztok,

Jobb lesz ott a sorsotok.

Miért gürcöltök egyedül,

A közösben minden sikerül.

Az életünk egyre szebb lesz,
Tsz-paraszt nyugdíjas lesz.
Szeretettel hív és vár
Örömmel az egész tagság.

»Győzelem« Tsz Vezetősége, Gyoma.»

Az 1960-as év első fele a nagy átalakulás korszaka. A Győzelem jóhírének és szervezett agitációjának köszönhetően tömegével lépnek be Gyoma középparasztjai és szegényparasztjai a szövetkezetbe. Márciusban a tagság létszáma eléri a 400 főt, a közös földterület pedig meghaladja a 2500 hektárt. Július 31-én pedig már 453 tagja van a Győzelemnek és 3144 hektár földje. Az egyéni belépők mellett a Harcos Termelőszövetkezeti Csoport kollektívan csatlakozott, 222 hektár földterülettel gazdagítva a Győzelmet.

A termelőszövetkezeti községgé vált Gyoma legnagyobb közös gazdasága lett 1960 nyarára a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet. Létrejöttével ténylegesen megteremtődtek a kollektív nagyüzemi gazdálkodás alapjai, feltételei. Ezek megteremtéséhez jelentős mértékben hozzájárult Putnoki József, az első elnök, aki irányító-szervező tevékenységével, diplomáciai érzékével a legnehezebb időszakokban is képes volt összetartani a termelőszövetkezeti csoportot (1953, 1956), vezetni az átszervezés nehéz munkáját. A termelőszövetkezetté történt átszervezés után még három évig állt a kollektíva élén, 1963. március 20-án köszönt le elnöki tisztéből, és adta át helyét Cserép Mátyásnak.

Az 1960-as tömeges belépések, majd a Harcos csatlakozása után 1961-ben újabb gazdaság kérte felvételét a Győzelembe. A Március 21. Tsz 100 taggal és 450 hektár földterülettel növelte a termelőszövetkezet taglétszámát és területét. Továbbá ekkor kapta meg a Győzelem a gyomai állami tartalékföldek egy részét is, s ezzel területe 4300 hektárra növekedett. Ez a terület a későbbiekben jelentősen már nem változott.

Az átalakulás, a hirtelen bekövetkező létszám- és területváltozás, a közös munkákban járatlan emberek összefogása rendkívül nagy feladatot jelentettek a vezetőség számára. A tavaszi növényápolási munkák szervezésén túl, gyorsan közeledett az aratás ideje. Olyan gabonát kellett betakarítani 1960-ban, amelyet még nem kollektívan vetettek. A munka nagyságáról híven tudósít bennünket az 1960. június 17-én megtartott igazgatósági ülésre készített elnöki beszámoló, amelyből kiderül, hogy több mint 1400 hektárról kellett learatni és betakarítani a gabonát: „Nagyon fontos tudni, hogy jelentős területen, több mint 2500 kat. h.-on (1400 hektár) kell elvégeznünk a kalászosok learatását, behordását és cséplését. Az elkövetkező napokban, hetekben minden mozgatható gépi és kézi munkaerő együttes és teljes összefogására lesz szükség ahhoz, hogy a reánk váró nyári betakarítási, cséplési munkálatokat a legkisebb szemvesztés mellett a törvényes határidőn belül elvégezhessük. Mindenki, aki csak teheti, álljon sorba,

mert mindannyiúnk kenyeréről van szó, itt még a serdülő gyerekek is sokat tudnak segíteni, pl. a kévék összehordásánál. Az összefogásban rejlő hatalmas erőt mi sem bizonyítja fényesebben, mint az elmúlt vasárnapi összefogás, melynek révén a növényápolási munkák terén a régi tsz-eket is meg tudtuk az első kapálás befejezésével előzni, úgyszintén az első kaszálású széna betakarításával is.” A beszámoló további részében foglalkozik az állattartás kérdéseivel. (A Győzelem Tszcs-nek nem volt közös állatállománya, teljesen új feladat!) Innen tudjuk meg, hogy a termelőszövetkezetnek 334 db lova van, közös istállókkal viszont még nem rendelkeznek. Az építési munkálatok sem indultak meg. Nagyon sürgős feladatként fogalmazódott meg az állattartás alapjainak biztosítása, istállók, fiatzatók, sertésólak stb. felépítése. Ugyancsak itt hangzott el a baromfitenyésztéssel kapcsolatos javaslat is: „...ilyen nagy termelőszövetkezet feltétlenül kell, hogy baromfitenyésztéssel is foglalkozzon, de ennek az előfeltétele szintén az, hogy megfelelő helyeken, megfelelő, korszerű háziépítésű csibenevelőket, valamint előnevelőket, s végül tyúkfarmokat kell létesíteni...”

Az 1960. július 28-án készült beszámolóból pedig már teljesen pontos adatokat kapunk a termelőszövetkezet nagyságára, növénytermesztésre, állattenyésztésre és egyéb tevékenységére vonatkozóan. Ebből a beszámolóból vettük a következő adatokat, tényeket:

A tsz összes földterülete 6271 kat. h. (3494 hektár), ebből legelő: 234 hektár, erdő: 1,1 hektár, tanyaudvar: 115 hektár, szántóterület: 3144 hektár, ebből háztájiként kiadva: 410 hektár.

A szövetkezet szervezeti felépítése a következő volt:

11 igazgatósági tag – ebből függetlenített az elnök és az elnökhelyettes; 1 főagronómus, 3 beosztott agronómus; volt egy 5 tagú ellenőrző bizottság, és 8 függetlenített brigádvezető. Az adminisztratív munkák lebonyolítását a főkönyvelővel együtt 7 tagú könyvelőség végezte. Volt még egy függetlenített magtáros és egy anyagraktáros, valamint egy építésvezető és egy állattenyésztési brigádvezető.

A tsz-nek üzemi MSZMP alapszervezete is volt, 10 párttaggal és 2 tagjelölttel. Az üzemi párttitárt a Megyei Pártbizottság függetlenítette. A tsz igazgatósága az első félévben hetenként, az aratási csúcsmunkák idejétől kéthetenként ülésezik. A nagyszámú tagságra való tekintettel a tagság küldötteket választ, és ezek képviselik őket havonta egyszer. A brigádvezetőket brigádvezetői értekezleteken tájékoztatják a vezetőség döntéseiről, a következő súlyponti munkák elvégzéséről.

Ekkor összesen 647 tagja volt a szövetkezetnek, ebből már 104 nyugdíjas, valamint 195 pártolótag. A vázolt szervezeti felépítés lehetővé tette a szükséges információk eljuttatását minden taghoz, úgyszintén a tagság részéről történő visszajelzést is. A brigádvezetők munkáját még a brigádírnokok segítették, akik szintén részesei voltak az információláncnak.

A Győzelem vetésterülete ekkor a következőképpen tagolódott: őszi búza:

1385 kat. h. (772 hektár), őszi árpa: 69 kat. h. (38 hektár), tavaszi árpa: 850 kat. h. (474 hektár), zab: 265 kat. h. (148 hektár), kukorica: 1850 kat. h. (1031 hektár), napraforgó: 250 kat. h. (140 hektár), cukorrépa: 125 kat. h. (70 hektár), takarmányrépa: 50 kat. h. (28 hektár), lucerna: 555 kat. h. (310 hektár), vöröshere: 65 kat. h. (36 hektár), zabosbükköny: 20 kat. h. (11 hektár), silókukorica: 50 kat. h. (28 hektár), tavaszbükköny: 2 kat. h. (1,1 hektár), seprőcirok: 30 kat. h. (17 hektár), mák: 2 kat. h. (1,1 hektár), borsó magnak: 30 kat. h. (17 hektár), görögdinnye: 10 kat. h. (5,6 hektár), szegletes lednek: 40 kat. h. (22 hektár).

A betakarítást nagyon megnehezítette, hogy a közös területen kívül mintegy 800 parcellán kellett elvégezni a munkát, mivel még nem történt meg a táblásítás a tsz területén. Géppel és kézi erővel végezték az aratást, az aratásban részt vevők számára prémiumgabonát biztosítottak végzett teljesítményük szerint. A gabona átlagtermése az akkori viszonylatokhoz képest nem volt rossz, hektáronként 14 q (1,4 tonna) búzát takarítottak be, ugyancsak ilyen átlagot adott az őszi árpa is. A tavaszi árpa szintén hasonló hozamú volt. A növénytermesztés aratási eredményei nem voltak rosszak, nem maradtak el az egyéni gazdálkodás átlagtermésétől. A betakarítás szervezeten folyt.

Az állatállomány – a beszámoló szerint – a következő volt:

Szarvasmarha: tehén 18 db, hízómarha 77 db, növendék üsző 32 db, szopós borjú 17 db.

Ló: igáskanca 198 db, herélt 106 db, csikó 74 db, valamint 100 db olyan ló, amellyel nem lehet dolgozni, vágásra alkalmas.

Sertés: tenyészkocasüldő 176 db, szopós malac 10 db, hízósertés 222 db.

Baromfi: törzsbaromfi 316 db, napospulyka 500 db, növendék csirke 11 710 db.

Állattenyésztésről természetesen ekkor még nem beszélhetünk, mivel az állatállomány a tagság istállóiban volt elhelyezve, s egyébként sem voltak állattenyésztési hagyományai a Győzelemnek.

A tsz gépparkja 1960 nyarán: 1 db MÁVAG vontató, 1 db 35-ös körmös-tractorkor, 1 db Super Zetor légfékes pótkocsival, 1 db K-25-ös Zetor, és 1 db GAZ típusú 2,5 tonnás tehergépkocsi. Két évtizeddel ezelőtt ilyen gépesítettségi színvonalon indult el a nagyüzemi gazdálkodás mezőgazdaságunkban. Ezeket a mutatókat csak úgy magunkban hasonlítsuk össze a jelenlegiekkel. Honnan indultunk, és meddig jutottunk!

Az 1961-es évről fennmaradt „A gyomai Győzelem Tsz üzemi MSZMP szervezetének 1961. november 23-án tartandó vezetőség beszámoló és újjá-választó taggyűlés elé terjesztett határozati javaslata”. Ebben a tsz kommunistái a II. ötéves tervidőszakra vonatkozó javaslataikat fogalmazták meg. A növénytermesztés és állattenyésztés fejlesztését úgy kívánták megvalósítani, hogy az üzem gazdasági növekedési üteme évenként 6–7 százalékos legyen, s ezáltal 1965-re már 30–35 százalékkal termeljenek többet, mint 1961-ben. A határozati

javaslatot az üzemi pártszervezet elfogadta, s ennek értelmében a célokat ismertette a termelészövetkezet tagságával. A célkitűzések lényegében teljes összhangban voltak a II. ötéves terv céljaival, valóra váltásukhoz megvoltak a feltételek. A pártszervezet nagyon határozottan és fegyelmezetten végezte munkáját, megfogalmazva a párttagok feladatait is: „Az üzemi pártszervezet tagjai egységesen nap mint nap lelkesítsék a tsz tagságát a munkához való jobb hozzáállásra, és ebben maguk járjanak elől jó példával, mert az óhaj maga nem elegendő, azért tenni és cselekedni kell, és akkor a várt eredmény nem fog elmaradni”.

A termelészövetkezet gazdálkodása fokozatosan bontakozott ki a mezőgazdaság szocialista átszervezése után. A tagság többsége becsületesen kivette részét a közös munkából, gyarapodásuk nem is maradt el. A növénytermesztés eredményei, ha lassan is, de fokozatosan javultak, pl. búzából 1962-ben 1,4 tonna/hektár átlagtermést takarítanak be, 1966-ban már 2,2 tonnát; kukoricából 1961-ben 2,7 tonna/hektár az átlag, 1966-ban pedig már 4,1 tonna. A fejlődés szemmel látható volt. Különösen azután javultak az eredmények, miután megszüntették a gépállomásokat, s a gyómai gépállomás gépeinek többségét a Győzelem kapta meg. Ezzel a kisüzemi módszerek helyébe a ténylegesen nagyüzemi módszerek léphettek. A gépesítés fejlődését lemérhetjük azon, hogy 1969-re már 44 db erőgéppel rendelkezett a termelészövetkezet, valamint 6 db teherautója és 7 db kombájnya volt. A nagyüzemi keretekhez megteremtődtek a gazdálkodási feltételek is.

A hatvanas évek elején jelentős beruházásokra került sor. Az állattenyésztés fejlesztése érdekében beruházási hitelt vett fel a gazdaság, és megkezdték a keselyűsi központnál a szarvasmarhatelep építését. A telepet 1966-ban adták át, az akkori idők legkorszerűbb típusa volt. Tartalmazott három 100 férőhelyes lekötött állású és egy 250 férőhelyes szabadtartásos tehénistállót. Hozzájuk csatlakozott egy halszállás fejőállás és tejház, amelybe vezetéken jutott a tej. Továbbá borjúnevelők, elletőistálló, központi takarmányos épült, valamint a dolgozók részére egy korszerű szociális létesítmény. Ezáltal a szarvasmarha-tenyésztés feltételei biztosítva lettek. Az állatok takarmányozását főként saját erőből oldották meg, de ha nem termelt elég, akkor vásároltak más gazdaságoktól. Mindezek eredményeként a szarvasmarha-tenyésztés szépen fejlődött egészen a hatvanas évek végéig. A sertésállományt viszont felszámolták, nem tartották gazdaságosnak. A háztáji gazdaságokban szorgalmazták a sertéshizlalást, támogatták a beszerzést és értékesítést, valamint a tápanyagellátást is. A sertésólatokat baromfiólakká alakították át, és fokozták a tojástermelést, valamint a vágóbaromfi-termelést. Hamarosan megszüntették juhászatukat is, s az állattenyésztés lényegében a szarvasmarha-tenyésztésre, a baromfi-hús termelésére és tojástermelésre redukálódott.

A Győzelem – elért eredményei, fejlődése alapján – a hatvanas évek végére Békés megye egyik elismert közös gazdaságává fejlődött. A tagság megtalálta

számítását, nem vágyódott el a termelészövetkezetből. Az elért eredményekhez sokban hozzájárultak a gazdaság természeti adottságai is. Gyoma legjobb minőségű földterületével rendelkezett, ezért nem voltak véletlenek a kiemelkedő növénytermesztési eredmények. Mindezek együttesen kissé elbizakodottá tették a tagságot és a vezetőséget egyaránt, s olyan vállalkozásokba kezdtek, amelyek már nem voltak teljesen megalapozottak.

Így hozzákezdtek a nagyüzemi zöldségtermesztéshez még a hatvanas években. Fokozatosan növelték a zöldségfélések vetésterületét, és a Békéscsabai Hűtőház bázisgazdaságává váltak. A nagyon munkaigényes zöldségtermesztés elvonta a munkaerőt más területekről, ennek következtében a növénytermesztés fejlődése megtorpant. Ezt elsősorban az állattenyésztés sínylette meg. Nem termeltek megfelelő mennyiségű takarmányt – pl. nem készítettek szénát – az állatállomány fokozatosan romlani kezdett. Takarmánytermesztés helyett karfiolt, zöldborsót, zöldbabot, sárgarépát stb. termeltek. A zöldségprogramnak olyan hatása volt, hogy a háztáji gazdaságokban is elsősorban ezzel foglalkoztak, s amilyen mértékben nőtt a háztáji zöldségtermelés, olyan mértékben csökkent a közösben végzett munka mennyisége és minősége. A munkafegyelem főként 1970-től kezdődően rosszabbodott. A látszat azonban még eltakarta a lényegét. 1971-re elkészült a forrólevegős szárítózúzem, amelyhez nagy reményeket fűztek, mivel lehetővé tette a héjliszt- és lucernaliszt-készítést.

Bekapcsolódott a szövetkezet a Hús- és Tejhasznú Szarvasmarhatenyésztő Közös Vállalkozásba, s a szabályoknak megfelelően hozzákezdtek az állomány gümőkór- és brucellózismentesítéséhez. Importból új fajtákat szereztek be, így a francia lymusint és a holsteinfrizt. A beteg állatok szelektálását azonban nem végezték el következetesen, a drágán beszerzett importállatok közül is megkapták a betegséget. Ehhez hozzájárult az, hogy teljesen rátértek a furfúrol etetésére, szálas takarmányt nem kaptak az állatok s éhségükben megették maguk alól az almot, lerágták az istállók falát, kiharapdálták a fából készült etetővályúkat. Közben beléptek még a Sárréti Termelészövetkezetek Tejfeldolgozó Közös Vállalkozásába is, amikor a tejüzem felépült. Sokat vállaltak magukra, ugyanakkor nem gondoskodtak megfelelően a feltételekről, hogy kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni. A szarvasmarha-állomány fokozatosan leromlott, elkorcsosult, csökkent a tejhozam, s ez éreztette hatását a gazdálkodás egészében.

A hatvanas évek végén jelentős szervezeti változásokra is sor került a termelőszövetkezetben. A változó gazdasági követelményeknek megfelelően megszüntették az üzemegység-rendszert, ágazatokká alakítva át az üzemegységeket. Ezzel az átszervezéssel a következő ágazatokat hívták életre: növénytermesztés, szarvasmarha-tenyésztés, baromfityenyésztés, gépesítés, építészeti és háztáji ágazat. Az átszervezés célja a hatékonyabb gazdálkodás megvalósítása volt, az új gazdaságirányítási rendszer követelményeinek megfelelően.

Ugyancsak fokozatos változásra került sor a jövedelemelosztás területén is. A gazdaságban folyamatosan áttértek a munkaegység-elszámolási rendszerről a készpénzfizetési rendszerre. A munkaegység szerinti részesedés véglegesen 1972-ben szűnt meg. Az új bérfizetési rendszer kialakításával az 1972. március havi vezetőségi ülés foglalkozott. Eszerint az ágazatok között bérkereteket osztanak ki, a bérkerettel az ágazatvezető rendelkezik. Egységes normakönyvet viszont nem alkalmaztak. A munkavégzésért járó munkadíjteleket az ágazatvezetők maguk határozták meg. A magasabb vezetői munkakört betöltő tagok munkadíjazását a TOT irányelvei alapján fogadta el az 1972. évi közgyűlés.

Az új követelményeknek megfelelően a szövetkezetenél végrehajtottak jó néhány intézkedést, amelyeknek elő kellett volna segíteniük az új irányítási rendszer által megkövetelt hatékonyságnövekedést. Ezzel szemben már 1972-től kezdődően a gazdálkodás hatékonysága csökkent, a hanyatlás, visszaesés jelei mutatkoztak. Ennek okai között szükséges megemlítenünk, hogy fokozott mértékben előtérbe kerültek az elvtelen személyi viták, amelyek elmélyítették az ellentéteket a szakvezetésen belül, így a szakemberek egymással szembefordultak, munkájuk folyamatossága és összehangoltsága megszűnt. Az elnök, Cserép Mátyás, aki 1963-tól a demokrácia elveit szem előtt tartva szervezte a tsz társadalmi és gazdasági feladatait, s a hatvanas években jelentős érdemeket szerzett, ekkor már nem tudott a személyi viták fölé emelkedni, s így átfogó intézkedésekkel nem tudta helyes mederbe terelni a szakvezetők tevékenységét. Fokozta a problémákat, hogy a párttitkár és az elnök között is megromlott a kapcsolat, állandósultak a viták, amelyek nem a társadalom és a közösség érdekeit szolgálták.

A személyi torzszalkodások összefüggtek a növénytermesztési ágazat szerkezetváltásával is, mivel a zöldségnövények termelése sokszor ötletszerűen, a tervszerűséget nélkülözve valósult meg. A tagság tudott a vezetésen belüli ellentétekről, ezért inkább a háztáji gazdálkodással foglalkozott, s csak ezután vett részt a közös munkák végzésében. Érthető, hogy nem volt megfelelő a növényápolás, a vegyszerezés, a műtrágya-felhasználás, mivel a szakmai irányítás sem állt feladata magaslatán.

Természetesen a termelőszövetkezet adottságai nem változtak, így a tagság sem volt elégedetlen egészen 1973 végéig. Jövedelmüket biztosítani tudták, ha nem a közösből, hát a háztájiból. Ekkor többen karfioltermesztéssel foglalkoztak, s ez jól jövedelmezett. A szövetkezet viszont már 1973 második felében fizetéképtelenné vált. 1974-ben pedig már csaknem 2 millió Ft-os alaphiánnyal rendelkezett. Önmaga képtelen volt úrrá lenni a nehézségeken, s ezt figyelembe véve, a Békés megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága az 1975. február 4-én megtartott ülésén a 20/1975. II. 4. VB. sz. határozatával elrendelte a Győzelem Mgtsz-nél a szanálási eljárás lefolytatását.

A szanálási bizottság 1975. február 25-én kezdte meg munkáját, és március

19-én fejezte be. A továbbiakban a szanálási jegyzőkönyv felhasználásával mutatjuk be a termelőszövetkezet tényleges helyzetét.

A tsz általános helyzete 1974-ben: Összes földterülete 5309 hektár, ebből közös művelésű terület: 4889 hektár. Háztáji terület: 420 hektár. Az összes szántóterület aranykorona-értéke 131 100, a közös művelésű területé pedig 129 300 aranykorona volt. Egy hektár közös művelésű szántóterületre átlagosan 24,7 aranykorona jutott. Öntözhető terület 828 hektár volt, amelyből szántó 456 hektár, a többi legelő. A tsz területe a község déli és északi részén található. A két rész talajadottsága teljesen különböző volt. A délre fekvő terület talaja kiváló, ennek területe 2645 hektár. Az északra fekvő területek talajadottsága sokkal rosszabb, Körös-völgyi talajtípus és javított szikes talaj jellemezte.

A termelőszövetkezet taglétszáma összesen 729 fő volt, ebből nem nyugdíjas és nem járadékos tag 416, nyugdíjas és járadékos 313 fő. Rajtuk kívül az állandó és az időszakos alkalmazottak száma 86 fő. A közös munkában részt vett a tagságon és az alkalmazottakon kívül több családtag is, így összesen 535 dolgozót foglalkoztatott 1974-ben a gazdaság. A szanálási jegyzőkönyv megállapítja azt is, hogy a közös munkában való részvétel, a munkára való mozgósítás, a munkából történő elmaradás számonkérése nem volt kielégítő. 1974-ben ezért következett be a nagyfokú lemaradás a növények ápolásánál.

A Győzelem gépi ellátottságát jónak ítélte a bizottság. A műszaki állapottal kapcsolatosan viszont már nem ilyen egyértelmű a megítélés. A traktorok műszaki állapota átlagosan 70 százalékos, a betakarító gépeké 60 százalékos volt. A növénytermesztést lényegében teljesen gépesítették. Ugyanakkor a gépi erő munkarővel történő kiszolgálása szervezetlenül folyt, külön mentek ki a munkahelyre, a gépeket kiszolgáló munkaerő elosztása nem a gépparkon történt. Ez rontotta a gépek kihasználásának hatékonyságát, mivel egymásra várt a gép és az ember. Más területeken szintén jelentkeztek a munkaszervezési problémák. A jegyzőkönyv 12. oldalán ezzel kapcsolatban a következőket olvashatjuk: „A vezetők közigazdasági szemlélete elmaradott, nem tartott lépést a mezőgazdasági vállalati gazdálkodás növekvő követelményeivel, a döntés-előkészítéssel. Közigazdasági vizsgáldást a jövedelmezőbb gazdálkodásra nem végeztek, ilyen náluk nem is található. Munkájukat az ötletszerűség, a rutingazdálkodás jellemzi. A gazdaság ügyrendje és munkarendje elkészült 1972. évben. A szakvezetők és irányító dolgozók munkarendjében az alá- és fölérendeltség, a feladatoknak a valóságos meghatározása nincsen lerögzítve. Például a szakvezetők munkarendjében olyan meghatározás van, hogy úgy szervezik meg a munkájukat, munkavégzésüket, ahogy akarják.”

Az előzőekben már említett személyi – hatalmi – ellentétek elfajulása éppen ebből következhetett. Mivel nem határozták meg pontosan a szakvezetők helyét a munkaszervezetben, az utasítások végrehajtása lényegében lehetetlenné vált.

Mindezek természetesen negatívan hatottak a termelési eredményekre, amelyek a hatvanas években, sőt még a hetvenes évek legelején is megfelelőek voltak.

A vezetésben bekövetkezett szervezetlenséggel függött össze, hogy a növénytermesztési ágazat vetésszerkezetét szinte évről évre módosították. A főbb növényfélések változatlanul a kenyér- és takarmánygabona, a kukorica, a cukorrépa, a napraforgó és a lucerna voltak, azonban ezek területét is változtatták. 1972 és 1974 között a kalászos ágazat területét jelentősen csökkentették (a kenyér- és takarmánygabona vetésterülete 1972-ben 816, 1973-ban 1036, 1974-ben 700 hektár volt), holott a póhalmi üzemegység éppen a gabonatermesztésre alkalmas. A kukorica vetésterületét szintén csökkentették (1972-ben 1172, 1973-ban 1000, 1974-ben 499 hektár volt), annak ellenére, hogy a tsz kiváló kukoricatermesztési adottságokkal rendelkezett. A terméseredmények szintén csökkenő tendenciát mutattak, különösen a kukoricánál, amely 1972-ben még 5,2 t/ha átlagtermést adott, 1973-ban már csak 4,8 t/ha, 1974-ben pedig 3,7 t/ha volt az elért átlag.

A fő kultúrák területének csökkentésével párhuzamosan jelentősen növelték a zöldségtermő területek nagyságát. 1974-ben már több mint 800 hektáron termeltek különféle zöldségeket. Ez volt a döntő hiba a szerkezetváltásnál. A növénytermesztés árbevétel-kiesését elsősorban a zöldségtermesztésben megtermelt, de be nem takarított termények tönkremenése okozta. A zöldségtermelés árbevétel-kiesése 6750 ezer Ft volt, ehhez jött még a kukoricánál keletkező 4 milliós árbevétel-kiesés, az alacsony termés hozam következtében, valamint a 3 milliós kiesés a cukorrépánál. A növénytermesztésből származó árbevétel-kiesés megközelítette a 14 millió Ft-ot.

A termelőszövetkezet 1974-ben 18-fajta növény termesztésével foglalkozott, aminek a szakszerű termelési feltételeit, betakarítását, raktározását biztosítani nem tudta.

A növénytermesztésben elszenvedett veszteségeket az állattenyésztés nem tudta pótolni. A szarvasmarha-ágazat helyzetéről az előbbiekből már szóltunk, a szanálási bizottság megállapítása azzal teljesen összhangban van. A baromfi-tenyésztésről valamivel jobb a kép. Az elhelyezés körülményei itt sem a legjobbak, de a termelési mutatók megfelelőek. A férőhelyek túlszűfoltak, a javaslat: a törzslétszámnak a férőhelyek számával egyeztetett csökkentése.

A szanálási bizottság feltárta és elemezte az alaphiányos gazdálkodás okait. A gazdasági hanyatlás két fő okát határozták meg. Ezek: 1. a vezetésben mutatkozó helytelen elméleti és gyakorlati munka; 2. ami szorosan ebből következik, a gazdálkodásban mutatkozó hibák. „A termelőszövetkezet üzemi adottságai, területi elhelyezkedése nem indokolta az üzemegységi rendszer felszámolását és a náluk rosszul értelmezett ágazati irányításra való áttérést. A termelőszövetkezet területi elhelyezkedése két egymástól független üzemegységre

tagolódik, a két legtávolabbi pont több mint 30 km (közbeesik a község és határának egy része), ágazati irányítás, ilyen távoleső területek átfogása, átlátása igen nehézkes, gyakorlatilag szinte megoldhatatlan...”, „...mivel az ágazatvezetők egymás mellé rendeltségi sorrendben voltak, az esetek többségében nem a szakmai célszerűség, hanem a nagyobb hang elve érvényesült.” „...A gazdálkodásban mutatkozó ötletszerűség... az elemző munkának a hiányából, másrészt a vezetési szervezet felépítettségéből adódik” – sorolhatnánk tovább az okok részletes elemzését. A szanalási bizottság nemcsak feltárta az elkövetett hibákat, hanem javaslatokat is készített a gazdálkodás további folytatásához. Ezek közül néhányat szintén idézünk:

„– Szakmai szervezet átalakítása az alá- és fölérendeltség szellemében.

– Két független üzemegységi szervezet kialakítása a területi felelős üzemegység-vezetőkkel, az erő- és munkagépeknek az üzemegységbe való kihelyezése, figyelembe véve az üzemegység növénytermelési szerkezetét.

– Csökkentett létszámú szállítókapaacitás fenntartása a központ irányítása alatt.

– A vezetésben megvalósítani a területi felelősség elvét, átfedés nélkül.

– A legfelsőbb szakmai ágazati vezetés irányítását (szakmai elvek) érvényesíteni a technológia kidolgozásában és ellenőrzésében.

– A háztáji ágazat szigorú felülvizsgálata, a vegyes összetétel felszámolása.

– A növénytermesztés szerkezetének hosszabb távra való kidolgozása az alábbiak szerint:

kalászos gabona	1200 hektár
kukorica	1400 hektár
pillangós	1100 hektár
napraforgó	300 hektár
cukorrépa	250 hektár
egyéb növény	98 hektár.

Az állattenyésztési ágazat területén szintén nagyon határozott javaslatok születtek. Így például a tehénlétszám lecsökkentése 400 darabra, vagyis 275 darab tehén selejtezése 1975-ben, takarmánybázis megteremtése, a furfúrol mellőzése a szarvasmarha-hizlalásnál, a tartási technológia kidolgozása, a baromfiállomány csökkentése a férőhelynek megfelelően stb.

Javasolta továbbá a bizottság, hogy a szövetkezet közzgazdászt alkalmazzon üzemgazdászai munkakörben, szerezzen érvényt a közzgazdasági munkának. Az üzem reális hosszú és középtávú terveket dolgozzon ki, ezek évenkénti megvalósítását értékelje és mérlelje; vizsgálják felül a társulásokban való részvételt, mivel több mint 10 társulásnak tagja a szövetkezet. Végezetül javasolta a bizottság a régi vezetőség leváltását, mivel a gazdasági hanyatlás, az alaphiány tervszerűtlen gazdálkodásuk következménye. Az alaphiányt pedig 1975-ben saját erőből képes lesz kigazdálkodni a Győzelem Termelőszövetkezet.

A szanálási bizottság javaslata alapján a régi vezetés visszahívására és az új vezetőség megválasztására 1975. április 7-én került sor a kultúrházban. A Győzelem tagsága nagy érdeklődéssel várta a közgyűlés megkezdését. Az üdvözlések, a szanálási bizottság munkájának értékelése után került sor az új vezetőség megválasztására. A hivatalos elnökjelölt személyével a tagok többsége nem értett egyet, s azt követelte, hogy hívják be Gellai Imrét, a Dózsa Tsz üzeme-gység-vezetőjét, mert őt kívánják a termelőszövetkezet elnökévé megválasztani. Addig nem voltak hajlandók folytatni a közgyűlést, amíg a közgyűlés elnöksége követséget nem küldött a Dózsa Tsz-hez Gellai Imréért. A határban találtak rá, lóháton, csizmásan, munkaruhában. Így vitték be a közgyűlésre és választották meg elnöknek 290 szavazattal 90 ellenében.

De ki is ez a Gellai Imre, hogy ilyen nagy palávert csináltak elnökévé választásáért? Miért élvezte ilyen mértékben a Győzelem tagságának bizalmát, holott nem is a Győzelemben dolgozott? Legalábbis ekkor nem, már öt éve. Gellai Imre a Győzelem tagja volt 1962-től 1970-ig. Növénytermesztési brigádve-zetőként működött a termelőszövetkezetben. A hatvanas években elért növény-termesztési eredményekben jelentős szerepe volt. Határozott irányítóként és jó szervezőként ismerték meg beosztottjai, így a Győzelem tagjai is. Tudták róla, hogy 1970-ben azért hagyta ott a Győzelmet, mert összekülönbözött a vezetőséggel, nem személyi, hanem közösségi kérdésekben. Nem értett egyet a növénytermesztés profiljának átalakításával, a gabona- és kukoricatermelés háttérbe szorításával, valamint az ágazati átszervezéssel sem abban a formában, ahogy végrehajtották. Mivel nem vették figyelembe javaslatait, aggályait, át-ment a Dózsa Tsz-hez, ahová már régebben is hívták, üzeme-gység-vezetőnek. Ebben a beosztásban dolgozott, amikor április 7-én bevitték a Győzelem köz-gyűlésére, és elnökévé választották. Hirtelen maga sem tudta, mit vállalt, hi-szen egy szanált szövetkezet elnöke lett, akinek nagyon nehéz feladatokat kellett megoldania igen rövid idő alatt. Szerencsére ismerte a Győzelem adottsá-gait, lehetőségeit, valamint a tagságát is, tudta, hogy határozott intézkedésekkel, megalapozott döntésekkel maga mellé tudja állítani az embereket, akik bíztak benne, és tőle várták a gazdaság kivezetését a káoszból.

Megválasztása után az új vezetőségre támaszkodva meghozta a szükséges intézkedéseket. A május 12-re összehívott közgyűlésre már elkészült az 1975. évi termelési és pénzügyi terv, valamint a vezetőség javaslata a fegyelmi ügyek-ben. A május 12-i közgyűlés jóváhagyta a tervet, amely már a szanálási bizott-ság javaslatait figyelembe véve készült.

Erre az évre összesen 65 919 m/Ft árbevételt terveztek, szemben a 63 310 m/Ft kiadással. Bevételi többletként a terv mindössze 2609 m/Ft-tal számolt. A terv reális volt, teljesíthető, mindenki számára érthető és világos. Nem vélet-len, hogy a tagság konkrét programként fogta fel, és aktívan részt vállalt végrehajtásában. A határozott intézkedések meghozták az eredményt. Meg-

értették a tagok, hogy előbb a közös munkából kell kivenni a részüket, csak ezután következhet a háztáji. Az előző évekhez képest hihetetlenül gyorsan javult a munkafegyelem. Az eredmény nem is maradt el, sikerült jelentősen túlteljesíteni év végére az előirányzott tervet.

Az 1976. február 11-én megtartott zárszámadáson örömmel jelenthette be az elnök, hogy a bevételi többlet 5001 m/Ft, ami egyben azt is jelentette, hogy sikerült pótolni az alaphiányt és biztosítani a tagság számára a megfelelő részesedést is. A termelés értékelésére azonban most részletesen nem térünk ki, mert 1975-ben olyan események is történtek, amelyek jelentősen, sőt alapjaitban változtatták meg az egész termelészövetkezet arculatát, lehetőségeit, gazdálkodását. Ezek az események 1975. május 1-én, az ünnepség után kezdődtek.

Gellai Imre, a Győzelem elnöke, a vezetőség néhány tagjával beszélgetett az ünnepi nagygyűlés után, amikor odalépett hozzá Megyeri Bálint, az Új Élet elnöke, gratulált elnökké választásához, s megkérdezte, hogy mi a véleménye a két, szomszédos termelészövetkezet esetleges egyesítéséről. Gellai Imre határozott választ azonnal nem adott, mondván, hogy ezen még gondolkodni kell. Ha az Új Élet vezetésében és tagságában megvan az egyesülési szándék, akkor vegyék fel a kapcsolatokat.

A május 1-én lezajlott beszélgetést követően néhány nap múlva az Új Élet elnöke munkahelyén kereste fel Gellai Imrét, és most már konkrét javaslatot tett a két termelészövetkezet egyesítésére. A Győzelem elnöke is gondolkodott május 1 óta a javaslaton. Arra az elhatározásra jutott, hogy igaza van Megyeri Bálintnak, lépni kell ebben az ügyben. Természetesen nagyon jól elő kell készíteni az egyesülést, és megnyerni hozzá mindkét termelészövetkezet tagságát.

A Győzelem irodájában lefolyt elnöki megbeszélésen meg is állapodtak a részletekben. Első feladatként a két gazdaság vezetőségéből és tagságából létrehozandó egyesítő közös bizottság felállítását határozták meg. E bizottság feladata lesz a két termelészövetkezet anyagi eszközeinek számbavétele, az egyesítés előkészítése, valamint az előkészítés munkálatairól a két gazdaság tagságának tájékoztatása.

Az egyesítést előkészítő bizottság 1975. június 15-én már megtartotta közös ülését, és elkészítette tájékoztatóját a június hónapban tartandó brigáderkezeletekre. A tájékoztató bevezetésében az egyesítés szükségességét a következőkben indokolták: „A szocialista mezőgazdaság fejlődése, életszínvonalunk fokozott emelkedése újabb és újabb feladatokat ró társadalmunkra. Termelészövetkezeteink tagsága régóta tudja, hogy a társadalmi összefogásban óriási alkotó erejű lehetőségek vannak. Ez az összefogás korábban csak ösztönszerű volt. Ma tudományosan is hirdetjük, hogy a különböző erők és eszközök összefogása, a mezőgazdasági termelészövetkezetek egyesülése további lehetőségeket kínál a mezőgazdaság megerősödésére. A Magyar Szocialista Munkáspárt

útmutatása nyomán eddigi eredményeink is kisebb-nagyobb hibákkal jónak mondhatók. Ma könnyebben és jobban élünk, mint az egyéni gazdálkodás idején, de itt még nincs megállás. Pártunk életszínvonal-politikája még könnyebbé akarja tenni parasztságunk életét. A gépek segítségével még könnyebbé tudjuk tenni a nehéz fizikai munkát a mezőgazdaságban is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa ismételten felhívta parasztságunk figyelmét ezekre az óriási lehetőségekre, amelyek a korszerűen létesített és megfelelő méretű mezőgazdasági nagyüzemekben vannak. Csak a munkaerő, a szellemi tőke, a területek és eszközök ésszerű összevonása segíthet bennünket a gazdaságosabb és eredményesebb termelés és ezen keresztül a dolgozó tagságunk még jobb és kiegyensúlyozottabb életszínvonalának biztosításához.

A két termelőszövetkezet párt- és gazdaságvezetése felismerve az egyesülésben rejlő lehetőségeket, javasolja a két tsz tagságának az egyesülést.

A két termelőszövetkezet egyesülésének szükségszerűségét az alábbi tényezők indokolják:

1. A két termelőszövetkezet területe határos, területi adottságai hasonlóak, mindkét termelőszövetkezet tagsága közismerten szorgalmas emberek közössége. Alapjában véve szeretik a mezőgazdaságot, ezen keresztül a földművelést és az állattenyésztést is.

2. A mai korszerű és egyre magasabb követelmények a nagy méretű táblákat igénylik. Így könnyebben kialakíthatók a különböző termelési rendszereken belüli jól gépesíthető növényi kultúrák.

3. Az egyesüléssel biztosított az állattenyésztés ágazatonkénti szakosítása és a férőhelyek korszerűsítése, ezen keresztül az állatok megfelelő elhelyezése.

Mindkét termelőszövetkezetnél hagyományai vannak a háztáji állattenyésztésnek, mivel a népgazdaságnak ezen ágazatra még mindig nagy szüksége van, az egyesült termelőszövetkezetben is a legmesszebbmenőkig támogatni és a lehetőségekhez mérten segíteni kívánjuk a háztáji jószágartó termelőszövetkezeti gazdákat.

Mindkét termelőszövetkezet tagsága egyre idősebb lesz, ez mindjobban elvonja a kézi munkaerőt.

A nehezebb feladatok megoldásában fokozatosan több feladat hárul úgy a termelőszövetkezet vezetőire, mint tagságára. Ezeket a körülményeket figyelembe kell venni, illetve számításba kell venni a munkaerőmérleg-készítésekénél. A lehetőségekhez mérten igyekeznünk kell gondoskodni a fiatalok fokozatos utánpótlásáról, melyhez a lehetőségeink adottak a gyomai mezőgazdasági és szakipari iskolákon keresztül is.”

A tájékoztató a továbbiakban az egyesült nagygazdaság beruházási elképzeléseit vázolta, majd a két termelőszövetkezet vagyoni helyzetével foglalkozott.

A két termelőszövetkezet állóeszközeinek és forgóeszközeinek értéke Ft-ban:

Megnevezés	Győzelem	Új Élet	Összesen
Állóeszközök bruttó értéke:	118 millió	35 millió	153 millió
Tartós forgóeszközök értéke	35 millió	13 millió	48 millió
Hiteltartozás	7,7 millió	2,3 millió	10 millió

A tagság létszáma:

	Győzelem:	Új Élet:	Összesen:
	712	221	933
Nyugdíjas és járulékos ebből:			
	319	106	425
Dolgozó tagok száma:			
férfiak:	320	100	420
nők:	73	15	88
együtt:	393	115	508
A nők létszáma összesen:	186	54	240

Az összes munkaképes korú termelőszövetkezeti tag az egész tagságnak csak 54,4 százaléka volt. A tervezett egyesülés időpontjában már nyugdíjas és járadékos az egész tagság 45,6 százaléka. Az egyesüléssel a munkaerőgondok egy részének megoldására is számítottak. „A területi és gazdasági előnyöket kínáló egyesülésnél a tagság érdekeit is messzemenően figyelembe vettük, illetve tiszteletben tartjuk, mert csak akkor lesz értéke a gazdasági megerősödésnek, ha ezt az egyesülésben részt vevő tsz-tagok jobb életkörülményei és magasabb jövedelme is kíséri.”

A tájékoztató az egységes alapszabály elkészítésére is javaslatot tesz. Felsorolja azokat a pontokat, amelyeket a két tsz régi alapszabályaiból az egységes alapszabályba is javasolnak. Ezek a következők:

1. A tsz-tagnak joga van a törvényben előírt háztáji gazdaság fenntartására és a háztáji föld használatára.

2. A közös gazdaság üzemeinek, műhelyeinek szolgáltatásait igénybe venni, kedvezményes térítés mellett.

3. A törvényben előírt fizetett szabadság 50 százalékát a saját tervezés alapján év elején a szabadságolási ütemtervben rögzíteni kell.

4. Élvezi a törvényben biztosított szülési, gyermekgondozási, keresőképtelenségi, bevonulási, házassági segélyeket, valamint a temetkezési segélyt.

5. Lehetőségeinkhez mérten továbbra is a legmesszebbmenőkig támogatjuk a rokkant, idős, nyugdíjas, járadékos tagjainkat.

6. A tagok kenyérgabona, takarmánygabona, alomszalma szükségletét biztosítjuk állami felvásárlási áron, illetve alomszalma esetében istállótrágya ellenértékeként is. A takarmánygabona megvásárolható mennyiségét az egyesült termelészövetkezet takarmánymérlege szabja meg.

7. Tagsági kötelezettségeknél pedig kötelesek a részközgyűléseken, küldöttgyűlésen és a tsz minden más, olyan szervének munkájában részt venni, amelyben megválasztották, illetve melynek munkájában a részvételt elvállalta. Kötelesek a közös gazdaság vagyonát anyagi felelősség mellett védeni és a károkozóktól megóvni.

Az egyesült termelészövetkezet szervezeti működésére is tett az előkészítő bizottság javaslatot:

„Az egyesült termelészövetkezet legfelsőbb fóruma a részközgyűlés.” A küldöttgyűlésben a tagok 10 százalékát hívják össze, a vezetőség létszámát 15 főben javasolják. Hét tagú ellenőrző bizottságot, döntőbizottságot és nőbizottságot javasolnak alakítani. A kombinált vezetési formát javasolják, a növénytermelésben a kerületi (üzemegység-)irányítást, az állattenyésztésben az ágazati irányítási formát.

A tájékoztató három mellékletet is tartalmazott, amelyekben a két termelészövetkezet legfontosabb adatait, mutatóit foglalták össze. Krónikánk számára is nagyon fontosak ezek a mutatók, mivel egymás mellett tudjuk összehasonlítani segítségükkel a Győzelem és az Új Élet jellemző sajátosságait.

Az 1. számú melléklet a földterületet és a növénytermesztés vetésterületi adatait, illetve az egyesítés utáni célokat tartalmazta.

A két termelészövetkezet földterülete művelési ágak szerint:

Művelési ág: (hektár)	Győzelem:	Új Élet:	Együtt:
– szántó	4348	1670	6018
– rét	48	–	48
– legelő	608	281	889
– erdő	229	21	250
– nádas	2	–	2
fanet	74	49	123
Összes földterület:	5309	2021	7330

Az egyesülés után a következő növényfélésekkel kívánt foglalkozni a termelészövetkezet:

– kalászos	2000 hektár
– rizs	300 hektár
– kukorica	1300 hektár

- cukorrépa	250 hektár
- napraforgó	300 hektár
- évelők és egyéb	1200 hektár
- háztáji	616 hektár.

Az egyesülést követően már 1976-ban csatlakozni szándékozott a termelőszövetkezet a Nádudvari Kukorica és Iparinövény Termelési Együttműködési Rendszerhez a búza, a kukorica, a cukorrépa, a napraforgó és a szója termelése területén. A rizstermesztéssel pedig a Szarvasi Állami Gazdaság rizstermesztési zártrendszerének kereteiben kívánt foglalkozni. A lucernatermesztéssel a Szeghalmi Állami Gazdaság zártrendszeréhez tervezték a csatlakozást. A forrólevegős lucernaszárító üzem maximális kihasználása érdekében javasolják, hogy a Füzesgyarmati Vörös Csillag Termelőszövetkezetben létrehozott zöldlucerna-feldolgozó és -értékesítő vállalkozáshoz csatlakozzanak.

Az 1. sz. mellékletet a következő mondattal zárják: „1976. januártól és utána fokozatosan fokozni kívánjuk terméseredményeinket pártunk XI. kongresszusának irányelveit figyelembe véve és a meghatározott úton haladva, a zárttechnológiák szigorú betartásával, a helyes tápanyag-utánpótlással, jól szervezett és irányított gépi munkákkal kívánjuk megvalósítani.”

A szántóterület hasznosítására vonatkozó célkitűzések alapos elemző munka eredményei. A Győzelem vezetősége teljes mértékben megfogadta a szanalási bizottság javaslatát, s már 1975-ben hozzákezdtek a profiltisztításhoz. Az egyesülés utáni időszakra vonatkozóan pedig már csak hat főnövényt kívántak termeszteni, ezzel egyharmadára csökkentve az 1974-ben termelt növényfélések számát. Csak így lehetett ténylegesen nagyüzemivé tenni a növénytermesztést.

A 2. sz. melléklet az állattenyésztési adatokat tartalmazza:

Jelenlegi állapot:	Győzelem:	Új Élet:	Összesen:
<i>Ló</i> - herélt	37 db	9 db	46 db
- kanca	42 db	11 db	53 db
- csikó vegyes	21 db	15 db	36 db
Összesen:	100 db	35 db	135 db
<i>Szarvasmarha</i>			
- tejtehén	310 db	173 db	483 db
- hústehén	395 db	-	395 db
- húsborjú	390 db	130 db	520 db
- tejbörjú	6 db	-	6 db
- hízó	-	31 db	31 db
- előhasi üsző	5 db	-	5 db
- 2-7 vemhes	22 db	24 db	46 db
- 1-2 éves	293 db	113 db	406 db
Összesen:	1321 db	471 db	1892 db

Jelenlegi állapot:	Győzelem:	Új Élet:	Összesen:
<i>Baromfi</i>			
- termelő szülőpár	31 453 db	-	31 453 db
- napos	5 000 db	-	5 000 db
<i>Sertés</i>			
- koca	-	96 db	96 db
- malac	-	421 db	421 db
- süldő	-	317 db	317 db
- előhasi	-	25 db	25 db
- tenyészkan	-	12 db	12 db
- hízó	-	385 db	385 db
Összesen:	-	1 256 db	1 256 db
<i>Juh</i>	-	651 db	651 db

A két termelőszövetkezet állattenyésztési profilja jelentősen eltért egymástól. A Győzelem csak szarvasmarhával és baromfival foglalkozott, az Új Élet a szarvasmarhán kívül sertéssel és juhval is. (A lótenyésztést nem említjük, mivel ez nem volt külön ágazat). Az egyesülésnél figyelembe kellett venni az eltérő struktúrát, s úgy megoldani az egyesítést, hogy mindkét termelőszövetkezet állatállományának továbbfejlesztése biztosítva legyen. Ennek megfelelően az előkészítő bizottság javasolta, hogy az egyesítést a szarvasmarha-ágazatnál kezdjék, és 1975. november 1-től már összevontan és szakosítottan oldják meg a tartást. A két termelőszövetkezet rendelkezett annyi férőhellyel, hogy a szakosításnak megfelelően külön kezeljék a tejelő-, a hús- és a hízómarha-állományt. Ezáltal válik lehetségessé az ágazat jövedelmezőségének növelése, valamint az évenkénti szelektálás és selejtezés, ami az előző években a Győzelemnél elmaradt, ahogy erről már szó volt.

A baromfitenyésztést csökkenteni kívánták az egyesülés után. A bizottság javasolta, hogy a szétszórt telepeken szüntessék meg a baromfitartást, és csak a fattyasi zárttelepen, a körülményeknek és a férőhelyeknek megfelelően elhelyezhető létszámot tartsák. Ezáltal csökkenthető az elhullás, és az ágazat jövedelmezősége növelhetővé válik.

Sertésenyésztéssel az Új Élet foglalkozott megalakulásától kezdve. Az ágazathoz ragaszkodott, s az eredmények alapján a Győzelem vezetése is egyetértett az ágazat fejlesztésével. Az állományt évenként 15–20 kocával és szaporulatával kívánták fejleszteni, felépítve a szükséges épületeket. Az Új Élet által kialakított törzstenyészet jelleget az egyesülés után is meg akarták tartani.

Juhászattal szintén csak az Új Élet foglalkozott, változó létszámú juhállománnyal rendelkezve. Az egyesülés utáni tervekben szerepelt a juhászat fejlesztése is, mivel a Győzelemnek volt legelőterülete, s a számítások alapján gazda-

ságosnak látszott a juhtenyésztés. Az állományt (anya) 1000–1200 darabra kívánták fejleszteni.

A két termelőszövetkezet egyesítése az állattenyésztés fejlesztése szempontjából is jónak és perspektivikusnak tűnt. Az egyesülés után aztán az elért eredmények igazolták az elvárásokat, de erről majd később.

A tájékoztató 3. számú melléklete tartalmazta a tagok jövedelmével, illetve a munkavégzéssel kapcsolatos adatokat. A melléklet alapján a két tsz mutatóit külön vizsgáljuk három év viszonylatában:

<i>Győzelem Mgtsz</i>	1973	1974	1975 (terv)
Részesedési alap	15 823,- m/Ft	13 000,- m/Ft	14 230,- m/Ft
10 órás munkanap	149 770	145 000	123 800
2300 órás átlaglétszám	651 fő	630 fő	536 fő
10 órás munkanapra jutó jövedelem	105,65 Ft	89,66 Ft	115,- Ft
Egy tagra jutó évi átlagjövedelem	24 305,- Ft	20 635,- Ft	26 550,- Ft

Új Élet Mgtsz

Részesedési alap	4 694,- m/Ft	4 708,- m/Ft	4 513,- m/Ft
10 órás munkanap	41 249	38 955	39 501
2300 órás átlaglétszám	179 fő	169 fő	171 fő
10 órás munkanapra jutó jövedelem	120,- Ft	124,- Ft	114,- Ft
Évi átlagjövedelem	26 990,- Ft	27 854,- Ft	26 391,- Ft

Ha a három év átlagában számítjuk a 10 órás munkanapra, illetve az egy tagra jutó átlagjövedelmet, akkor kiderül, hogy ezekben az években a Győzelem kevesebbet tudott fizetni tagjainak, mint az Új Élet. A Győzelem a 10 órás munkanapra számított átlagjövedelem 103,5 Ft, az Új Életben 119,3 Ft, az éves átlagjövedelem pedig a Győzelemben 23 830,- Ft, az Új Életben 27 078,- Ft volt. A Győzelem tagjainak jövedelmi mutatóját az 1974-es év rontotta le, a háztájiból viszont nagyobb jövedelmet realizáltak, mint az Új Élet tagjai. 1975-re már mindkét termelőszövetkezet megközelítően azonos részesedést tervezett tagjai számára: 115,- Ft, illetve 114,- Ft-ot, s ezt a Győzelemnek sikerül majd jelentősen túlteljesítenie. Az előkészítő bizottság javaslatot tesz az egyesülés utáni évben kifizetendő 10 órás munkanapra járó munkabérre, illetve éves jövedelemre. Egy 10 órás munkanapra 118,- Ft munkadíjat szándékoztak fizetni a terv szerint. Az éves összjövedelem ennek alapján elérhette volna a 27 350,- Ft-ot.

A terv minden szempontból reális volt, mivel jelentős jövedelemkülönbségek nem voltak a két termelőszövetkezetben. A közel azonos jövedelem egyik alapfeltétele volt az egyesülésnek. Ebben a kérdésben nem alakulhattak ki ellentétek a két gazdaság tagsága között. Egyik sem nevezhette kódisnak a másikat. Sajnos, voltak olyan egyesülések is az országban, ahol ez is előfordult.

Az előkészítő bizottság alapos munkája és mindkét tsz tagságának részletes tájékoztatása után került sor a tsz-eknél külön-külön az egyesüléssel kapcsolatos közgyűlés megrendezésére és az egyesülésről történő szavazás lebonyolítására. A Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet keselyűsi üzemegegységében tartotta meg 1975. augusztus 9-én történelmi jelentőségű közgyűlését, amelyen 557-en jelentek meg a 740 tagból. Az egyesülés mellett szavazott valamennyi megjelent tag, vagyis az egész tagság 75,1 százaléka. Ezzel a Győzelem szentesítette az Új Élettel való összeolvadást. Az Új Életben is hasonlóképpen történt meg a szavazás.

Mindkét szövetkezet tagsága felismerte, hogy az egyesülés révén sokkal eredményesebb gazdálkodást valósíthat meg mind a népgazdaság, mind az egyén boldogulása érdekében. Az augusztusi közgyűlésig a Győzelemben is helyreállt a nyugalom, az 1974-es események ugyan hagytak még bizonyos nyomot a tagságban, de a jól sikerült áprilisi vezetőségválasztás, a nyári betakarítás eredményessége, a határozott irányítás és az elérhető célok kitzúzése megnyugtatólag hatottak. Augusztusra már rendeződtek a sorok, az előző évek gazdálkodási hibáinak elkövetőit vétségük arányában felelősségre vonták és megbüntették, s ezáltal jelentősen erősödött a tagok bizalma. Ezt a bizalmat fejezte ki az 557 szavazat is az egyesülés mellett.

Mindkét tsz tagsága eldöntötte tehát, hogy a jövőben felszámolják a mezsgyehatárokat, de az egyesüléshez még szükség volt a két termelőszövetkezet párt- és gazdasági vezetőinek együttes ülésére is, amelynek megtartására 1975. december 3-án került sor. Ezen az ülésen készítették elő a két termelőszövetkezet közös közgyűlését, illetve tették meg a javaslatokat az egyesült termelőszövetkezet vezetőségére. Itt döntöttek arról is, hogy nem vesznek fel új nevet, hanem megtartják a Győzelem elnevezést, és ezt javasolják a tagságnak elfogadásra.

A már korábban létrehozott jelölő bizottság a vezetőségi ülés elé terjesztette név szerinti javaslatát az új tsz-vezetéssel kapcsolatban. Elnöknek Gellai Imre elvtársat javasolták, elnökhelyettesnek Megyeri Bálint elvtársat. Rajtuk kívül a gazdasági vezetőségbe jelöltek még 9 főt a Győzelem Tsz-ből és 4 főt az Új Életből. A különböző bizottságokba szintén a számaránynak megfelelően választották ki a jelölteket.

A vezetőségi ülés után négy nappal, 1975. december 7-én tartották meg a Győzelem és az Új Élet mezőgazdasági termelőszövetkezetek együttes közgyűlését a Körös étteremben. A közgyűlés véglegesen kimondta a két termelő-

szövetkezet egyesülését, és a jelölő bizottság javaslata alapján megválasztották elnöknek Gellai Imrét, elnökhelyettesnek pedig Megyeri Bálintot. Ezzel 1975. december 31-i hatállyal megszűnt a régi Győzelem és véglegesen megszűnt az Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezet. 1976. január 1-vel megszületett az új Győzelem, amely Gyoma mezőgazdasági foglalkozású lakosságának nagy részét összpontosította. Kialakult az Állami Gazdaság mellett egy másik mezőgazdasági nagyüzem, amely területének nagyságánál és tagságának létszámánál fogva Békés megye legnagyobb mezőgazdasági üzemei közé lépett elő.

A két termelőszövetkezet egyesülését követte 1975. december 22-én a pártalapszervezetek egyesülése és az új vezetőség megválasztása is. Az egyesülés előtt a Győzelemben 70 párttag, az Új Életben 30 párttag dolgozott, így az új alapszervezetnek éppen 100 tagja lett. A párttagság korösszetétele ekkor a következő volt:

30 évesnél fiatalabb	6 fő
31–50 éves	51 fő
51–60 éves	22 fő
60 évesnél idősebb	21 fő
<hr/> Összesen:	100 fő

A párttagok átlagéletkora 46 év volt. Nemek szerinti megoszlása pedig: 12 nő és 88 férfi. Ez a tény egyben jelezte azt is, hogy a párttaggá nevelést fokozni kell a női dolgozók körében. Az új pártalapszervezet 11 pártcsoportban tevékenykedett, ezzel a pártonkívüliekre gyakorolt hatása is fokozódott. A december 22-i egyesülési taggyűlésen a vezetőséget is újjáválasztották. Az alapszervezet titkára Kovács Kálmán lett, aki korábban az Új Élet Termelőszövetkezet pártalapszervezetében töltötte be ezt a tisztséget

Az 1975-ös esztendő gazdálkodásának végleges lezárására csak 1976. február 12-én került sor. Ekkor tartotta meg a Győzelem Termelőszövetkezet zárszámadó közgyűlését. A rendkívül mozgalmas év gazdaságilag is eredményes volt. Sikerült a terveket túlteljesíteni, az alaphiányt pótolni, a szövetkezeti tiszta eredmény megközelítette a 7 millió forintot. Ez tette lehetővé, hogy az egy főre jutó évi jövedelem 29 500,- Ft-ra módosuljon a tervezett 26 550,- Ft helyett. Így a 10 órás munkanapra jutó munkadíj 128,- Ft lett. Érthető örömmel köszönte meg a zárszámadás alkalmából a termelőszövetkezet elnöke a végzett munkát a beszámoló befejező soraiban: „Külön elismerést érdemel, hogy a termelőszövetkezetünk összes fizikai állományú dolgozója aránylag rövid idő alatt megértette és a mindennapi munkában bizonyította, a kedvetlen téli és kora tavaszi hangulat után is bizonyítani tudta, hogy magának éri a szövetkezetet, és időt, erőt, fáradságot nem kímélve be tudta bizonyítani tulajdonosi minőségét. Ugyanezt tudom elmondani termelőszövetkezetünk

szakvezetőiről is, hogy egy-két kivétellel megállták helyüket, eleget tettek megbízatásuknak, sőt egyes esetekben kiemelkedő eredményeket is értek el, melyért a termelőszövetkezet párt- és gazdasági vezetése nevében köszönetünket fejezzük ki” – mondotta Gellai Imre elvtárs.

A zárszámadással azonban még mindig nem ért véget az 1975-ös év. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium a tavasz folyamán értékelte az ország mezőgazdasági vállalatainak, termelőszövetkezeteinek gazdálkodási eredményét, s a Győzelem Termelőszövetkezet munkáját olyan kiemelkedőnek találta, hogy a miniszter a gazdaságot a „Kiváló Mezőgazdasági Termelőszövetkezet” címmel tüntette ki. A kitüntetés átadására 1976. május 22-én került sor. Az ünnepi köszöntőben értékelte a termelőszövetkezet elnöke a tagság munkáját, összefogását. „Nagy nap ez az egész szövetkezetünk számára, nagy megtiszteltetés, és nagy öröm kell, hogy töltsen el termelőszövetkezetünk minden egyes dolgozó és nyugdíjas tagját. Érezni azt, hogy az 1975. évi, erőt és fáradságot nem kímélő munkánknak ilyen szép eredménye lett.” – Majd visszailleszt a termelőszövetkezet múltjára, és röviden ismertette az új feladatokat, célokat. A beszéd befejező részében egy régi történetet elevenített fel: „Engedjék meg, hogy egy régebbi világból hallott mesével fejezzem be mondanivalómat. Még kisgyermek koromban egy idős embertől hallottam, hogy a világon a legokosabb ember a parasztember, mert könyv nélkül tudja, mikor kell vetni, és mikor kell aratni. Azért tudja, mert benne van az ösztönében. Azóta a világ nagyon sokat változott, ma már nem elég az a tudás, ami a régi parasztembereknek elég volt. Az egyre fokozódó és nagy ütemben haladó mezőgazdasági eredmények mindinkább követelményként támasztják azt, hogy legalább a szakemberek megfelelő iskolai végzettséggel rendelkezzenek. Azonban úgy lenne jó minden mezőgazdasági üzemben, ha egy kicsi igaz lenne a régi közmondásból, hogy a szívben az ösztöne, a fejben pedig a tudomány diktálna magas fokon, hogy mit, mikor és hogyan kell tervezni és végrehajtani.”

A kitüntető cím átadásával ténylegesen véget ért a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet fejlődésének egy szakasza, a tszcs-től eljutott a nagyüzemig.

A tagság által megtett út talán még hosszabb volt, mint az Új Életnél. A módosabb parasztagdák hozták létre a termelőszövetkezeti csoportot, s egészen 1959-ig ragaszkodtak ehhez a gazdálkodási formához. A termelőszövetkezetté történő átalakulás után is főként a közép nagyságú birtokkal rendelkezők léptek be a Győzelembe. A csaknem 25 év kollektív gazdálkodása igazi közösen gazdálkodó, egymással törődő kollektívává formálta a tagokat. A világnézeti, tudati fejlődést tükrözi az is, hogy az egyesülés időpontjában már hetvenen voltak a pártszervezet tagjai. Eredményeikkel, sikereikkel megalapozták az egyesülés utáni időszak valóban nagyüzemi méretű gazdálkodását, a ma már többszörös kitüntetéssel elismert eredményeket.

A GYŐZELEM MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET GAZDÁLKODÁSA ÉS EREDMÉNYEI

1976. JANUÁR 1-TŐL NAPJAINKIG

1976. január 1-vel a Győzelem Tsz párt- és gazdaságvezetése új, bővült létszámmal, megnövekedett területtel, új elképzelésekkel kezdte meg az új évet. A kilátások nem voltak rózsásak, új szabályozórendszer lépett életbe, valamint kedvezőtlen volt az időjárás is. A hosszú, hideg telet száraz tavasz követte, majd egy erős áprilisi fagy következett. Az időjárás alakulása nagyon megnehezítette a kezdő szakvezető gárda dolgát. A természeti jellegű gátló tényezők leküzdésén kívül a két termelőszövetkezetből kikerülő szakvezetésnek is össze kellett hangolódnia ebben az időszakban.

A tavaszi munkákat a felmerülő problémák ellenére végül is sikerült eredményesen elvégezni. Az őszi vetések többsége – az időjárási viszonyosságok ellenére – megerősödött, az esőhiány azonban érezte hatását.

Az 1976-os év azért is nagyon fontos volt a termelőszövetkezet életében, mert nemcsak egy új gazdasági év kezdődött január 1-én, hanem a népgazdaság V. ötéves terve is. Ennek megfelelően a Győzelemnek is el kellett készítenie az éves terv mellett középtávú tervét is. A tervezés alapját pedig ekkor az 1975-ös teljesítés adta, az elért eredmények túlhaladását kellett megcélolni már az 1976-os évre vonatkozóan is. A tsz termelési és pénzügyi tervének ismertetésére részközgyűléseken került sor. Ebben közel 110 millió Ft-os árbevétellel számoltak, a szövetkezeti tiszta nyereségnek pedig a 10 millió Ft-ot kellett volna meghaladnia. Ezek a számok néhány évvel korábban utópikus álmoknak tűntek volna, a felszabadulás után harminc évvel viszont reális, elérhető tervszámokká váltak. Az egyéni gazdálkodás korában Gyoma összes gazdálkodója nem realizált ekkora árbevételt.

Az éves terv elkészítésénél már figyelembe vették az ötéves terv országos irányszámait, valamint a megyei és járási elképzeléseket is. Az ötéves időszakra évi 3,5–4,0 százalékos növekedési ütemet terveztek. A növekedési ütem meg egyezett a mezőgazdaság fejlődését meghatározó országos irányszámokkal. A teljesítés bizonyítja majd, hogy a célkitűzések helyesek, megvalósíthatók voltak.

A március 8-án megtartott részközgyűlés beszámolójában az utánpótlás kérdésének taglalására is sor került. Az ifjúsággal kapcsolatos elképzelésről a következőket fogalmazta meg Gellai Imre: „...sokkal nagyobb gondot és odafigyelést kíván e kérdés. Kezdeti lépésként létrehoztuk a lakásépítési alapot fiatal, kezdő szakemberek és szakmunkások megsegítésére és támogatására. Még szorosabbra kell fűznünk a kapcsolatot a helybeli szakmunkásképző intézetekkel, úgy a mezőgazdasági, mint a szakipari iskolákkal. Ezen a csatornán is megpróbálni biztosítani a munkásutánpótlást. Aktívan működik szövetkezetünkben mintegy 20 fő körüli KISZ-szervezet. Akcióprogramot is dolgoztak ki az 1976/77-es mozgalmi évről. Beneveztek KISZ-fiataljaink a községünkben is megszervezett „ifjú kommunisták az úttörőkért” megyei akcióba, melynek többek között az is a célja, hogy megismertessék az úttörőkkel a mezőgazdasági szakmunkákat. A kezdeményekért dicséret illeti fiataljainkat. E kapcsolat erősítéséhez keressük a kapcsolatot és bízunk, hogy meg is találjuk a helybeli általános iskolákkal is. Természetesen a terv itt is szép, csak meg kell valósítani. A párt- és gazdaságvezetés részéről minden támogatást meg fogunk adni.” – Egyetlen gazdasági beszámolóban sem találkoztunk még ilyen határozottan az ifjúság megnyerésére irányuló törekvés megfogalmazásával. Pedig a termelőszövetkezet jövőjének tudatos építéséhez ez nagyon szorosan hozzátartozott.

A részközgyűléseken összesen 595 fő jelent meg, és ellenszavazat nélkül fogadta el az 1976. évi termelési és pénzügyi tervet, az abban részletezett beruházásokkal és gépvásárlási javaslatokkal együtt. A határozat értelmében a szövetkezet több mint 10 millió Ft-ért szándékozott gépeket vásárolni, ezzel kívánta fokozni gépkapacitását, illetve annak hatékonyságát. Ugyancsak megszavazta a tagság a B. 1/15 típusú terményszárító felépítését is közel 10 millió Ft-os költséggel. Ezek a jelentős volumenű beruházások nélkülözhetetlenek voltak a termelőszövetkezet továbbfejlődése szempontjából. A tagság is ezért támogatta a javaslatokat.

A beruházási javaslatok a tervtárgyaló közgyűlések befejezésével nem értek véget. 1976. október 9-én ismét döntött a tagság, mégpedig egy új rizstelep építéséről. A XII/1976. sz. határozat alapján 474 hektár bruttó területű rizstelep építéséhez kezdenek hozzá. Az építést négy lépcsőben valósítják meg, összesen 17 796,- m/Ft beruházási értékben, a kapcsolódó 8926,- m/Ft értékű Caterpillar gépsorral együtt. A hatalmas méretű beruházás határidejeként 1979. december 31-ét tűzték ki. Ezzel újabb lendületet kívántak adni a gyomai rizstermesztésnek, aminek nagyon komoly hagyományai voltak a községben, de magában a termelőszövetkezetben is. Az új rizstelep építését az indokolta, hogy a régi telepek elfáradtak, a hozamok csökkentek, időszerű volt az elhasznált telepeket pihentetni, lucernával vagy más pillangóssal felfrissíteni. Továbbá a rizstermelés fokozását indokolta a Szarvasi Állami Tangazdaság rizselőfőző

üzemének felépítése, illetve a beruházás megkezdése, mivel a feldolgozás révén az értékesítés feltételeinek javulásával lehetett számolni.

Az egyesült termelészövetkezet közös gazdálkodásának első évében még egy nagy jelentőségű esemény történt. A Győzelem vezetősége megegyezett a Körösi Állami Gazdaság vezetőségével, hogy önkéntes földcserét hajtanak végre, s ezáltal mindkét gazdaság számára a meglévónél egységesebbé válhatnak a termelés gazdaságföldrajzi feltételei. A földcsere lebonyolításához a szükséges – a felsőbb szervek részéről történő – beleegyezést megszerezték. A földcsere fontosságát és jelentőségét megértette a tagság, és támogatta azt. Természetesen nagyon komoly politikai munka előzte meg a végleges döntést, amelyben a pártalapszervezet rendkívül sokat tett az ügy érdekében. A csere szükségességét elsősorban a volt Új Élet tagságával kellett megértetni, mivel a tsz részéről a cserére felajánlott területeken korábban az Új Élet gazdálkodott.

Az előkészítő munka után a földcsere lebonyolítására 1976. szeptember 15. napjának hatályával került sor. Az ekkor felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint a Győzelem Mezőgazdasági Termelészövetkezet a Körösi Állami Gazdaságtól átvett 990 hektár földet 22 826,- aranykorona-értékben, valamint épületeket, gépeket és egyéb berendezéseket 11 445 250,- Ft mezőgazdasági nettó értékben. Átadott az Állami Gazdaságnak ellentétezképpen 1032 hektár földet 17 554,- aranykorona-értékben, valamint 7 925 337,- Ft mezőgazdasági nettó értékű épületeket, gépeket, szántóföldi területeken lévő építményeket. Továbbá kötelezte magát arra, hogy az átadásra kerülő állóeszközök értékkülönbözését 1976. december 31-ig átutalással egyenlíti ki. Ez szintén határidőre megtörtént. A földcsere lebonyolítása az első lépés volt a termelészövetkezet gazdálkodása jelenlegi színvonalának eléréséhez.

Érthető izgalommal várta a tagság az első közösen átdolgozott év eredményeit. A zárszámadáson aztán megnyugodott. A becslétesen és jól végzett munka meghozta gyümölcsét. Az egyesült tsz 130 223,- m/Ft termelési értéket állított elő az új számítás szerint. Ha az előző évek számítási módja alapján számolunk, akkor a halmozott termelési érték összege 136 032,- m/Ft, 1975-höz képest 23 000,- m/Ft-tal magasabb. A termelészövetkezet vagyona 111 207,- m/Ft-ra növekedett. A szövetkezeti bruttó jövedelem meghaladta a 32 millió forintot, a szövetkezeti eredmény pedig 11 794,- m/Ft lett. Ez 14 százalékkal volt nagyobb a tervezettnél.

A tagság jövedelmében is tükröződött a gazdálkodás eredményessége. A bruttó jövedelemből 20 457,- m/Ft- jutott munkadíjként a tagságnak. Az egy tagra jutó havi jövedelem 3335,- Ft volt ebben az évben. A jövedelem-színvonal növekedése 1975-höz képest 4,7 százalékos volt, ami megfelelt az országos jövedelem-színvonal növekedésnek.

Az 1976-os év fényesen igazolta, hogy mindkét termelészövetkezet számára szükséges volt az egyesülés, a megnövekedett területen és létszámmal, valamint

gépkapacitással jobban lehetett gazdálkodni és kockázatot vállalni. Az V. ötéves tervet tehát nagyon jól kezdte a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet.

Az 1977-es gazdasági év előkészítése még szervezettebben történt, mint az előző évé. A termelőszövetkezet történetében először minden ágazat-, illetve részlegvezetőnek el kellett készítenie üzemegysége pontos cselekvési programját, illetve intézkedési tervét, amely tartalmazta mindazokat a feladatokat, amelyeket a termelőszövetkezet éves terve alapján az egyes részterületeken végre kellett hajtani. Ezek a cselekvési programok jelentősen hozzájárultak a tervszerűség fokozásához az egész gazdaságban. Az éves terv teljesítése eleve szűkessé tette a pontos munkaszervezést, a cselekvési programok elsősorban ezt szolgálták, mivel olyan feszített gazdasági tervet kellett megvalósítani, amilyenre még nem volt példa. Álljon itt emlékeztetőül az 1977-es terv néhány főbb célkitűzése és mutatója:

Termelőszövetkezetünk 1977-ben is 7396 hektár összterületen gazdálkodik, amiből szántó 6000 hektár. Az összes taglétszám 949 fő, ebből 444 fő nyugdíjas, 505 fő munkaképes korú. A nők száma 89 fő, közülük 14-en gyermekgondozási szabadságon vannak. A 30 évesnél fiatalabbak létszáma 87 fő. A dolgozó tagság átlagéletkora ekkor 43 év, ami viszonylag kedvezőnek mondható. A termelőszövetkezetben 18 szocialista brigád dolgozott, több mint 250 fővel, vagyis a dolgozó tagság fele szocialista brigádtag volt.

A terv feszessé tételét indokolta az 1976-os év növénytermesztésében történt elmaradás, a kieséseket rá kellett tervezni, ami azt jelentette, hogy – az országos elvárásoknak megfelelően – 8–9 százalékos növekedési ütemmel kellett számolni a növénytermesztésben. Ennek megfelelően 77 968,- m/Ft termelési érték létrehozását tervezték ebben az ágazatban. Az állattenyésztés tervezett termelési értéke 46 641,- m/Ft volt. A kettőt együttesen, hozzávéve a melléktevékenységekből származó termelési érték nagyságát is, 144 991,- m/Ft-ban határozták meg. 1976-ban a termelési érték 130 223,- m/Ft volt. Ennek 11,3 százalékos növelését tűzték ki célul. Ha csak ezt teljesítik, akkor is nagyon szép eredményt könyvelhettek volna el. A zárszámadáson azonban ennél sokkal jobb eredményről számolhatott be a vezetőség. Elégedetten állapíthatta meg a beszámolóban a tsz elnöke, hogy „Figyelembe véve az objektív és szubjektív befolyásoló tényezőket (pl. az időjárás viszontagságai, a belvíz, a szárazság), tagságunk szorgalmas munkája eredményeképpen az 1977-es évet sikeresen zártuk. Úgy a növénytermesztés, mint az állattenyésztés vonatkozásában, majd minden ágazatban túlteljesítettük a tervet. Sikeresen tudott kapcsolódni a gépésítési főágazat, mint a technikai vonal mozgó ereje, a munkafolyamatokhoz. Az elért eredményekért ezúton mondunk köszönetet a termelőszövetkezet párt- és gazdasági vezetése nevében az egész dolgozó tagságunknak és nyugdíjas tagjainknak, akik munkájukkal, tanácsaikkal elősegítették eredményeinket, ame-

lyek a termelőszövetkezetünk fennállása óta minden eddigit felülmúltak, és összesen az 1977. évi termelési tervet 116 százalékra teljesítettük.”

A növénytermesztésben ebben az évben különösen kiemelkedő eredményeket ért el a termelőszövetkezet. Búzából pl. 4,0 t/ha átlagtermést terveztek, s 4,9 t/ha lett. Árukukoricából a terv 6,8 t/ha volt, az eredmény 7,6 t/ha. A hibridkukorica vetőmag terve 1,35 t/ha volt, termett 1,67 t/ha. Ugyancsak meghaladta a tervezettet a napraforgó hozama is, de a legkiemelkedőbb a szója volt, amely a tervezett 1,65 t/ha-val szemben 3,04 t/ha eredményt hozott. Összességében a növénytermesztés árbevételi tervét 106,1 százalékra teljesítette, termelési érték tervét 112 százalékra, 1976-hoz viszonyítva pedig 131 százalékra. A kiemelkedő terméshozamok következtében jelentősen csökkent a növényfélések előállításának költsége. Néhány főbb növény előállításának költsége 1976-ban és 1977-ben: (1 tonna előállításának költsége Ft-ban.)

Megnevezés:	1976	1977
búza	1 560,-	1 430,-
kukorica	2 430,-	1 400,-
napraforgó	4 200,-	3 580,-
hibridkukorica	14 400,-	13 750,-
cukorrépa	850,-	590,-

Az eredmények bizonyos kiadási többlettel is jártak a növénytermesztésben. A műtrágya ára rendkívül megemelkedett, s a Győzelem növénytermesztésében ez 1358,- m/Ft kiadási többletet okozott. A műtrágya-felhasználást mégis fokozták, mert az eredmények bizonyították, hogy erre szükség van. Amíg 1975-ben csak 207 kg/ha, 1976-ban 219 kg/ha műtrágyát juttattak a szántóterületre (hatóanyagban számolva), addig 1977-ben – a drágulás ellenére – 302 kg-ot, a következő évre pedig már 310 kg-ot terveztek hektáronként. Ugyancsak 1977-ben vásároltak hat másik termelőszövetkezettel közösen egy mezőgazdasági repülőgépet, amelynek segítségével a fejtrágyázást sokkal pontosabban és hatékonyabban tudták elvégezni. A növénytermesztésben elért eredményeknél ezeket a tényeket sem szabad figyelmen kívül hagynunk.

Az állattenyésztés szintén messze túlteljesítette a tervet. Árbevételi tervét 116,6 százalékra, termelési érték tervét 123 százalékra teljesítette. A növekedés 1976-hoz képest 157 százalék volt. Különösen a tejtermelésben történt jelentős előrelépés. A tervhez viszonyítva 28 százalékos növekedést sikerült elérni, az egy tehénre jutó tejhozam 3195 literre emelkedett. Emlékszünk még?! Néhány évvel ezelőtt 2000 liter körüli volt a tehenenkénti tejtermelés!

A növénytermesztés és állattenyésztés mellett a kiegészítő tevékenységek is többleteredményt hoztak. Így összesen 168 millió Ft termelési értéket állított elő a termelőszövetkezet – a tervezett 144 millióval szemben – vagyis 1975-höz,

mint bázisévhez képest 34 százalékkal nőtt az előállított termelési érték nagysága. A szövetkezeti eredmény pedig 26 millió 700 ezer Ft lett, több, mint amennyi 1975-ben és 1976-ban együttesen. A termelőszövetkezet tiszta vagyona közeledett a 120 millióhoz.

A tagság keresete a gazdasági növekedéssel arányosan emelkedett. A havi átlagjövedelem 1977-ben meghaladta a 3600,- Ft-ot, az éves átlagjövedelem 44 ezer Ft körül alakult, vagyis 1975-höz képest kb. 6000,- Ft-tal volt magasabb. Érthető tehát, hogy a termelőszövetkezet tagsága stabilizálódott, az emberek megtalálták számításaikat. A létszám viszont ennek ellenére csökkent. Egyrészt mert többen elhunytak az idősebb tagok közül, másrészt mert a dolgozó tagok közül többen nyugdíjba mentek. A XI. kongresszus határozata szerint ekkor már fokozatosan csökkent a tsz-tagok nyugdíjkorhatára. A nyugdíjkorhatár további csökkenésével számolva – 1980-ig valósult meg a tsz-tagság 55, illetve 60 éves korban elérhető nyugdíjjogosultsága –, a hetvenes évek végén figyelembe kellett venni a további dolgozó taglétszám csökkenését. De ez nem következett be.

A Győzelem a szociális körülmények javításával is gondoskodott tagjairól. Brigádszállások, ebédlők, mosdók kialakítására 1975–1977-ben több mint 2 millió Ft-ot fordítottak. Megvalósították az üzemi étkeztetést, legalábbis a nagy kampánymunkák időszakában, ezzel biztosították a dolgozók főtt étellel való ellátását a határban is. A tagok munkahelyre szállítása érdekében újabb két autóbust vásároltak, ezzel öt darabra nőtt az autóbuszok száma. Így minden munkahelyre kulturáltan tudta dolgozóit kiszállítani a gazdaság. Mindezek az intézkedések hozzájárultak a munkahelyi légkör javulásához, a jó közérzet kialakulásához.

Az általános intézkedéseken túl a termelőszövetkezetben megfelelő rétegpolitikát is folytattak. A termelőszövetkezet pártszervezete 1977. október 10-én új intézkedési tervet fogadott el az MSZMP KB 1970-es határozatának végrehajtásával kapcsolatban. E határozat a nők helyzetével foglalkozott. Álljon itt teljes egészében az intézkedési terv: „Alapszervezetünk taggyűlése 1977. október 10-én megtárgyalta a KB határozatának termelőszövetkezeti szintű végrehajtását, és az alábbi határozatot hozta:

A KB határozat megjelenése óta termelőszövetkezetünkben jelentős változás következett be a nők helyzetében:

A végrehajtás eredményei:

- megalakult és tevékenykedik a nőbizottság, egyre jobban képviselve a nők valós érdekeit;
- az egyenlő munkáért egyenlő bér elve érvényesül;
- a női munkaerő éves szinten történő foglalkoztatása megoldódott;
- a nőbizottság közgyűlési bizottsággként működik;
- a nőbizottság elnöke gazdaságvezetői üléseken rendszeresen részt vesz.

A határozat ütemesebb megvalósítása érdekében az alábbi intézkedési tervet tartjuk szükségesnek:

1. A nőbizottság elnöke a közösség érdekében végzett tevékenysége alapján egyenlő elbírálás alá essék a többi bizottságok elnökeivel.

2. A termelőszövetkezetben dolgozó nőket be kell vonni a téli politikai oktatásokba, valamint az ismeretterjesztő előadásokra.

3. Kezdeményezni kell a nők szakmai és politikai képzettségének növelését, valamint továbbképzésüket.

4. Az erkölcsi és anyagi elismerések elbírálásánál megfelelő arányban kell figyelembe venni a jól dolgozó nőket.

5. Arra kell törekedni, hogy a különböző testületekbe kerülő nők kiválasztása előrettekintő legyen, a rátermettség biztosított legyen.

6. A nők számarányuknak megfelelően vegyenek részt a szövetkezeti mozgalom egész tevékenységében, növelni kell az arra alkalmas nők vezetőposztokra állítását.

7. A rendelkezéseknek megfelelően biztosítani kell a nők részére a szabadidőt, szabad szombatot.

8. A nőbizottság negyedévenként rendszeresen tartsa meg üléseit, és azokról adjon tájékoztatást a párt- és gazdaságvezetőségnek.

9. A határozatok konkrét végrehajtása érdekében a párt- és a gazdaságvezetésnek a nőbizottsággal közösen összehangolt munkát kell végeznie.

A fenti intézkedési tervet alapszervezetünk taggyűlése 1977. október 10-én elfogadta, egyúttal az 1970. évi intézkedési tervet hatályon kívül helyezte.

Gyoma, 1977. október 10-én

Pártvezetőség

Ilyen előzmények után a zárszámadási beszámolóban is külön találkozunk a nők helyzetének kérdésével. A női dolgozók foglalkoztatása mindig gond volt, mivel többségük szakképzetlen. Legtöbbjüket a baromfi ágazatban és az adminisztrációban tudták foglalkoztatni, valamint olyan melléküzemági tevékenységeket alakítottak ki, amelyek munkát biztosítottak a nők számára.

Az ifjúság és a nyugdíjasok helyzetével is foglalkozott a beszámoló. A megfelelő szakember-utánpótlás érdekében társadalmi ösztöndíjat biztosított a termelőszövetkezet több fiatal számára, hogy tanulmányait befejezve, szaktudásával a gazdaság rendelkezésére álljon. A nyugdíjasok számára számos rendezvényt tartottak, támogatták a rászorulókat, szívesen vették munkavégzésüket a közösen. Gazdaságlátogatással, határjárással tették lehetővé számukra, hogy megismerkedjenek az újjal, a modern mezőgazdasági eszközökkel és eljárásokkal.

Az 1977. évi zárszámadási beszámolóból egyértelműen kitűnik, hogy a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet nem csupán a minél magasabb gazdasági eredmény elérésére törekszik, hanem erősíti a szocialista mezőgazdasági termelőszövetkezet közösségi jellegét, a tagság tulajdonosi szemléletét, fejleszti

öntudatukat, és maximálisan igyekszik mindenben eleget tenni a szövetkezetekkel szembeni elvárásoknak. Mindezekből érthetővé válik, hogy miért tartották valóban magukénak az egyesülés után két évvel a régi Győzelem és az Új Élet volt tagjai is az új Győzelem Termelőszövetkezetet.

A zárszámadás után három hónappal ismét ünnepi közgyűlésre jöttek össze a Győzelem tagjai. Az 1978. május 27-én megtartott közgyűlés összehívását a következőkkel indokolta a termelőszövetkezet elnöke: „Ünnepi közgyűlésre jöttünk ma össze, hogy az 1977. évi munka eredményét, az egész tagság szorgalmas munkájának az eredményét ünnepeljük. Termelőszövetkezetünket a Körösök Vidéke Tsz-szövetség, a Megyei Tanács és a TOT egybehangzó javaslata alapján a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, dr. Romány Pál elvtárs másodsor is a „Kiváló Mezőgazdasági Termelőszövetkezet” címmel tüntette ki. Ezt az eredményt szövetkezetünk tagsága 3 év alatt érte el, amelynek a háttere a kitartó, szívós, lelkiismeretes és fáradhatatlan munka.” A továbbiakban értékelte az elért sikereket, érintette az 1978-ban megvalósítandó feladatokat is, hangsúlyozva, hogy a már elért szintet emelni még nehezebb lesz, mint eddig. „Egységben az erő – tartja a közmondás, és ez igaz is, de csak akkor, ha az egység is igaz. Képesnek tartjuk dolgozó tagságunkat a további nagy és nehéz feladatok megoldására. Bízunk józan, lelkiismeretes és kitartó munkájukban.” – fejezte be ünnepi beszédét a szónok.

A rövid idő alatt másodsor elnyert kitüntetés fellelkesítette a tagságot. A lelkesedésre szükség is volt, mivel az 1978-as évben sem kellett kisebb feladatot megoldani, mint 1977-ben. A 77-es jó eredményeket figyelembe véve készült el a termelési és pénzügyi terv, s ennek megfelelően ugyancsak feszített volt. 1977-hez képest 11 százalékkal szeretnék volna növelni a termelési értéket, vagyis 187 308 m/Ft termelési érték előállítását tervezték. A terv ismét reális volt, s arról, hogy nem sikerült megvalósítani, nem a tagság tehet. Az időjárás 1978-ban is közbeszólt. Amikor kellett volna, nem esett az eső, amikor pedig nem kellett, akkor szakadt. A szélsőséges időjárási viszonyok elsősorban a növénytermesztés eredményességét befolyásolták. A természeti tényezőkön kívül a gazdasági szabályozók is módosultak, tovább emelkedtek a műtrágyák, vegyszerek, valamint az energiahordozók árai is. Közben a szövetkezeti törvény módosítására is sor került, aminek következtében a tsz alapszabályát, valamint belső szabályzatait is módosítani kellett. Mindezek következménye volt, hogy az 1978-ban megtermelt termelési érték mintegy 6 millióval maradt el a tervezettől, s a tény 181 777 m/Ft lett. A szövetkezeti bruttó jövedelem 44 853 m/Ft-ot, az eredmény pedig 21 229 m/Ft-ot ért el.

Az időjárási viszontagságok ellenére a gabonatermés kiemelkedő volt. A tsz történetében először lépték át a hektáronkénti 5 tonnás határt, s átlagosan 5,25 tonna/hektár hozamot takarítottak be 1785 hektáros területről. Voltak olyan táblái a gazdaságnak, amelyeken megközelítette a 7 tonnát a betakarított termés-

mennyiség hektáronként. A búzát, valamint a lucernaszénát kivéve minden növény kevesebbet adott a tervezettnél. A búzából származó többletbevétel viszont ellensúlyozta a kieséseket.

Az állattenyésztés fejlődése folyamatos volt. A termelőszövetkezet 1978-ban már 880 db tehénnel rendelkezett, s az állományból 484 db volt tejhasznú. A folyamatos selejtezéseknek, a gondos kezelésnek köszönhetően a tejhozam szépen emelkedett, s 1978-ban a tervezett 3640 liter/tehén-ről 3720 liter/tehénre nőtt. Ezáltal jelentős tejprémiumot hozott az ágazat a gazdaságnak. Az állattenyésztés fejlődését elősegítette, hogy felújították az istállókat, és új istállókat is építettek. A tsz épületberuházásainak nagy részét a férőhelybővítések tették ki. Építési beruházásra összesen 13 290 m/Ft-ot fordított ebben az évben a szövetkezet, s ebből 3200 m/Ft az állattenyésztés feltételeinek korszerűsítését és bővítését szolgálta. Gépvásárlásra is közel 10 millió Ft-ot fordítottak, valamint készült a még 1976-ban megkezdett rizstelep is, ennek építése 1978-ban kb. 6 millió Ft-ot kötött le. Az összes teljesített beruházás értéke 1978-ban meghaladta a 20 milliót. Emellett még közel 10 millió Ft-os beruházás húzódtott át 1979-re, olyan beruházások, amelyek több éves beruházási időszakot igényeltek, mint pl. a már említett rizstelep.

A Győzelem az 1978-as gazdasági évet is sikeresen fejezte be. Szövetkezeti eredménye kereken 4 millió Ft-tal volt jobb az előirányozottnál. Ebből következik, hogy a tagság jövedelme is meghaladta a tervezettet. A havi átlagjövedelem 3850,- Ft lett a 3710,- Ft helyett. A jövedelemszínvonal növekedése 5,8 százalékos volt.

A közösből származó jövedelmen kívül a termelőszövetkezet tagjai nagyon jelentős bevételhez jutottak a háztáji gazdálkodás révén. Ezen a téren is megkaptak minden támogatást a vezetőségtől. A zárszámadási beszámolóban külön foglalkozott az elnök a háztáji gazdálkodás eredményességével. Az ágazati rendszeren belül külön működött a háztáji ágazat, amelyhez 4 függetlenített szakembert biztosított a gazdaság. A háztáji ágazat saját terv szerint tevékenykedett. Hatáskörébe tartozott a háztáji földekkel, termékekkel, jószágértékesítési, forgalmazási feladatokkal való foglalkozás. Az állattenyésztőknek a tsz kedvezményes áron biztosított takarmányt, az eladott állatok elszállításáról gondoskodott. Az ágazat szervesen beleépült az egész rendszerbe. Eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy 1978-ban már 42 296 m/Ft értéket forgalmazott. S ezt a közös gazdaság támogatásával érte el! A tagság meggyőződött arról, hogy csak akkor tud eredményesen gazdálkodni a háztájiában, ha kötelezettségeit maradéktalanul teljesítette a közös termelésben. A hozzáállás nagyon sokat változott a hetvenes évek eleje óta. Emlékszünk?! – Akkor első volt a háztáji, azután a tsz. Most már a helycsere véglegesen megtörtént. De ez nem is lehetett másként. Pártunk határozatainak megfelelően s tapasztalataik alapján, tudatosult az emberekben, hogy szükség van a háztáji és kiegészítő gazdálkodásra

– hiszen a mezőgazdaság összes termelési értékének egyharmadát ott állítják elő –, de először az alapfeladatok teljesítését kell elvégezni. A Győzelem tagsága megértette ezt, és tevékenységével bizonyította, hogy teljes mértékben egyetért a határozatokkal.

Krónikánk nem lenne teljes, ha nem tennénk említést arról, hogy a vezetőség mellett már 1976 óta a különböző bizottságok is beszámoltak éves munkájukról a zárszámadó közgyűléseken. Az 1978-as év lezárása alkalmából beszámolt az ellenőrző bizottság, a nőbizottság, valamint a döntőbizottság az 1978-ban végzett munkájáról. Észrevételeik, javaslataik rendkívül fontosak voltak a szövetkezeti demokrácia erősítése céljából is. Megtudjuk például az ellenőrző bizottság beszámolójából, hogy a szövetkezeti tulajdon védelme terén még 1978-ban is voltak problémák. Még mindig előfordultak lopások, eltulajdonítások, azaz „a szövetkezeti tulajdon védelmét biztosító erkölcsi normák az előző évekhez viszonyítva nem javultak”. A beszámoló lényegre törően ismertette az év során a tsz-ben lezajlott ellenőrzéseket, azok eredményeit, és felhívta a figyelmet egy sor olyan apróságra, ami mégsem apróság. Pl. az energiatakarékossgal kapcsolatban arra, hogy sokszor fölöslegesen hagyják égve a villanyt, égetik az olajkályhákat, vagy magáncélú tevékenységre használják a termelőszövetkezet eszközeit. Végezetül a gondosabb, fegyelmezettebb munkára, magatartásra hívta fel a tagság figyelmét.

A nőbizottság beszámolójából arról értesülünk, hogy 1978-ra már 120-ra emelkedett a termelőszövetkezetben dolgozó nők száma, akiknek foglalkoztatása megoldott. A nődolgozók közül a felsőszintű vezetésben 2 fő vesz részt, középszintű vezetőként 3 fő dolgozik. Népi ellenőr 2 fő. A választott 15 fős vezetőségben 3 a nő. A nőbizottság elnöke meghívottként vesz részt a vezetőségi üléseken. A 67 választott küldöttből 12 a nők száma. A szocialista brigádokban 61 nő dolgozik – ekkor már 22 szocialista brigádja van a termelőszövetkezetnek –, s ott eredményes tevékenységet folytatnak. A beszámolóból megtudjuk, hogy külön rendezvényeket szerveztek a nők részére, kirándulásra vitték őket, vacsorát rendeztek nekik, s a kulturális bizottsággal együttműködve előadásokat, filmvetítéseket szerveztek a nődolgozóknak. Ezek sajnos nem mindig voltak eredményesek, az érintettek érdektelensége miatt. „Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a nőpolitikai határozat megvalósítása folyamatos. Párt- és gazdasági vezetőségünk, nőbizottságunk támogatja annak megvalósulását. Nekünk kell odahatni, hogy a nők is többet tegyenek a célért, egyenlő képzettséggel, közéleti és társadalmi tevékenységgel ugyanazokat a feladatokat, ugyanazon bérezési feltételek mellett végezhesék, mint a férfiak. Véleményünk szerint ezt gazdaságunk támogatja, de hátráltatja a nők családi tevékenységéből, anyai hivatásukból adódó kötelezettsége is. Az 1979. évre valamennyi nődolgozónknak kívánom a nőbizottság nevében, hogy sikeresen érje el az említett feladatok teljesítését” – fejeződik be a beszámoló.

A legrövidebb beszámolót a döntőbizottság elnöke tartotta. Mindössze két ügyet tárgyaltak 1978-ban, s ezekről adott tájékoztatót. Tény az, hogy mennél kevesebb a döntőbizottsági ügy egy munkahelyen, annál jobb a munkavégzés.

1979. május 25-re ismét ünnepi küldöttgyűlésre szólt a meghívó. Az 1978-as esztendő eredményes gazdálkodásának elismeréséül „Miniszteri Elismerő Oklevél”-ben részesítette a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter a Győzelem Termelőszövetkezetet. A kitüntetést dr. Szabó Sándor, a Békés megyei Tanács általános elnökhelyettese adta át a termelőszövetkezet elnökének. Négy év alatt ez már a harmadik kitüntetés! Ilyen eredménnyel országosan is kevés termelőszövetkezet dicsekedhet.

A kitüntetések pedig köteleznek. Köteleznek arra, hogy előre nézzünk, s ne nyugodjunk bele abba, amit már elértünk. Így érezte a küldöttek többsége, de a tagság is, amikor értesültek az újabb szép elismerésről. Hiszen ekkor már az 1979-es terv teljesítéséért dolgoztak! Az előkészületeket még 1978 őszen megtették, akkor, amikor elvégezték az őszi szántásokat, elvetették a gabonát, betakarították az őszi termést. Az újabb kitüntetés átadásakor már a tavaszi növényápolási munkák nagy részét is befejezték. Készültek az aratásra, alig egy hónap volt hátra addig. Folyt a lázas munka a gépműhelyben, szerelték, javították a betakarító gépeket, olajozták, zsírozták a Class-Dominátorokat, John-Deereket. Június közepéig mindennel készen kellett lenni. Mindenki lázasan tevékenykedett, készült arra a napra, amikor a gépek, traktorok, teherautók katonás rendben felsorakoznak, készen állva az „élet” betakarítására.

De hát milyen a mezőgazdaság! Minden évben kell valaminek történnie, hogy ne legyen teljes az ott dolgozók öröme. Az eddig legjobban bevált gabona, a búza tréfálta meg a termelőszövetkezetet. Az 1978-as 5,2 tonna/hektár átlagterméssel szemben csak 3,36 tonna/hektár lett a hozam. Ez egyből 7 millió Ft-os árbevétel-kiesést jelentett. Szerencsére az őszi betakarításnál pótolni lehetett a veszteséget. Az árukukorica a tervezettnél megfelelően 7,1 tonnás átlagtermést adott, a hibridkukorica pedig mesze meghaladta a tervezett hozamot. A búzánál keletkezett hiányt a kukorica teljesen pótolta. Ugyancsak jó volt a napraforgó, valamint a paradicsom (40 hektáron termelték ebben az évben), 3 tonnával adott többet a tervezettnél. Év végére 2 millió forinttal sikerült meghaladni a növénytermesztésre előírányzott bevételt.

Az állattenyésztésből származó bevételi többlet szintén jelentős volt, 7 millió Ft-tal haladta meg a tervezettet. Különösen a szarvasmarha-ágazat termékeinek értékesítése volt kedvező, mintegy 5 milliós bevételi többletet eredményezett. Végző soron a termelőszövetkezet összes bevételei (a mezőgazdasági melléktevékenységet és az alaptevékenységen kívüli tevékenységet is beleértve) meghaladták a 205 millió Ft-ot, vagyis 10 millióval többet realizáltak a tervezettnél.

A kiadások természetesen szintén jelentősen növekedtek. A bevételekhez hasonlóan ugyancsak 10 millióval haladták meg az előírányzott kiadásokat. Ennek

megfelelően a szövetkezeti eredmény alig különbözött a tervezettől, s megközelítette a 20 millió forintot. Az eredmény nagyobb is lehetett volna, ha a munkabérek az előirányzott szinten maradnak. A munkadíjak összege azonban 2,5 millió Ft-tal nagyobb volt a tervezettnél. Összességében a szövetkezeti bruttó jövedelem 46 474 m/Ft-ra emelkedett ebben az évben, 1 millió Ft-tal volt nagyobb, mint ahogy a tervben szerepelt, s kerekén 2 millió Ft-tal haladta meg az 1978. évit.

Végeredményben csak két területen nem tudta saját éves tervcéljait teljesíteni 1979-ben a Győzelem. Nem állított elő akkora termelési értéket, amekkorát előirányzott. Az elmaradást elsősorban a mezőgazdasági melléktevékenység és az alaptevékenységen kívüli tevékenység termelési értékének a tervezetthez viszonyított kisebb mértéke okozta. Így a tervezett 202 211 m/Ft helyett csak 187 108 m/Ft termelési érték előállítására került sor. A teljesített tény viszont csaknem 6 millió Ft-tal haladta meg az 1978. évit. 1978-hoz képest 3,0 százalékkal növekedett az előállított termelési érték nagysága 1979-ben.

A másik terület, ahol szintén elmaradt a tervezettől, a személyi jövedelem nagysága volt. Az egy főre jutó éves személyi jövedelmet 47 459,- Ft-ra tervezték, a kifizetésre kerülő összeg azonban 47 076,- Ft lett. A havi átlagjövedelem 3955,- Ft helyett 3923,- Ft-ra módosult. Ezzel 1978-boz viszonyítva 1,9 százalékos bérszínvonal-növekedést valósítottak meg.

A termelőszövetkezet beruházásra 1979-ben összesen 32 954 m/Ft-ot fordított, ebből 14 659 m/Ft-ért gépeket vásárolt. A rizstelepépítés tovább folytatódott, valamint a KITE támogatásával hozzákezdtek egy nagyüzemi jellegű napraforgótároló építéséhez. Építési jellegű beruházásra összesen 18 295 m/Ft-ot használtak fel. Ezek a jelentős volumenű beruházások a továbbfejlődést szolgálták. A beruházási tevékenység 1980-ban már csökkenni fog, mivel a rizstelep építése a befejezéshez közeledett.

Az 1979-es év a termelőszövetkezet területében és létszámában is bizonyos változásokat hozott. A vezetőség zárszámadási beszámolójából megtudjuk, hogy az év folyamán önkéntes földrendezést hajtottak végre, s az összterületük 91 hektárral csökkent. A bérelt földeket leadták, illetve földcsere következtében kevesebb, de jobb minőségű földet kaptak. A másik lényeges változás pedig az volt, hogy a várakozással ellentétben nem csökkent, hanem növekedett a termelőszövetkezet tagjainak száma. 1979 végére már 1018 tagja volt a gazdaságnak, közülük dolgozó tag 581 fő. Ebből 179 fő volt 30 éven aluli, vagyis a fiatalok szívesen vállaltak munkát a Győzelemben. Lényegében megindult a nemzedék-váltás a gazdálkodás minden területén. A termelőszövetkezet tudatos tevékenysége siettette ezt a folyamatot, világosan látták, hogy csak az ifjúság szerepének fokozásával lehetséges előbbre lépni az élet minden területén. Ugyanakkor az idős, nyugdíjas tagokról sem feledkezett meg a Győzelem. Nyugdíjas-összejöveteleken, a számukra rendezett vacsorákon és egyéb fórumokon tájékoztatták

őket a termelőszövetkezet helyzetéről, terveiről, elképzeléseiről. Nincs olyan zárszámadási beszámoló az utóbbi évekből, amelyben ne történt volna meleg hangú megemlékezés az idősekről.

A gazdasági szabályozók 1980. január 1-től ismét módosultak. A gazdálkodás minden vállalat számára – akár állami, akár szövetkezeti – még nehezebbé vált. Újabb takarékosági intézkedések léptek életbe, s a támogatások jelentős részét is megszüntette az állam. A fejlesztéseket most már tényleg csak saját erőből lehetett megoldani. Ezt hangsúlyozza az ellenőrző bizottság elnöke az 1979-es zárszámadási beszámolója befejezésében a következő mondatokkal: „Végezetül el kívánom mondani, hogy véleményem szerint az a vezetői hármas, amely a jövőben képes lesz a gondjaira bízott szövetkezetet úgy vezetni, hogy az év végi mérleg nyereséges legyen, minden tiszteletet megérdemel. További véleményem az, hogy a jelenlegi vezetőség, támaszkodva a tagság szorgalmára, munkájára, ugyanúgy mint eddig, a továbbiakban is képes lesz a megnövekedett feladatok megoldására is. Kérésem a termelőszövetkezet vezetőitől, hogy haladjanak tovább az 1975-ben megkezdett és azóta már jól bevált úton, és soha nem hátra, hanem mindig előre nézzenek, de ne csak nézzenek, hanem lássanak is. Nehéz, felelősségteljes, de szép, alkotó munkájuk végzése során soha ne keressék a mában a tegnapot, hanem mindig a mindannyiunk számára még szebb és még boldogabb holnapot.” – Nagyon szép útravaló a nyolcvanas évekre!

Az ötödik ötéves terv időszakának utolsó esztendeje, 1980 változatlanul nehéznek ígérkezett. A Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet ténylegesen folytatta azt az utat, amelyet 1975-ben megkezdett. Ismét feszített ütemű tervet készítettek, célként kitűzve maguk elé, hogy az 1979. évi kieséseket is pótolják. Ennek megfelelően 11,9 százalékkal kívánták meghaladni az 1979-ben előállított termelési értéket, azaz a maguk elé tűzött ötéves tervnek megfelelően 209 406 m/Ft termelési érték előállítását ütemezték be. A gazdasági szabályozók hatására kialakult helyzetet figyelembe véve, a szövetkezeti bruttó jövedelmet csak 39 687 m/Ft-ra tervezték, a szövetkezeti eredményt pedig 12 684 m/Ft-ra. Szó sem volt alultervezésről. A reális lehetőségek pontos számbavételén alapult az új esztendő terve. Tökéletesen érvényesült a tervezési munkában a realitás és aktív befolyásolás egységének, valamint a külső és belső összehangolás egységének elve. Más kérdés aztán megint az, hogy a tervet jelentősen sikerült túlteljesíteni. A teljesítés, nem teljesítés, vagy akár a túlteljesítés is a mezőgazdaságban mindig egy kicsit a természeti tényezők függvénye. Nem csupán az embereken, a tervek megvalósítóin múlik, hanem az időjáráson is, hiszen a mezőgazdasági munka többsége nem tető alatt zajlik.

Az évtizedforduló előkészítése jól kezdődött. 1979 őszén sikerült idejében elvégezni a növénytermesztéssel kapcsolatos munkákat, az időjárás is megfelelő volt. Az 1980-as tavasz szintén kedvezett a mezőgazdaságnak. A nyári betakarításoknál sem lehetett sok panasz, az aratást kellő időben el lehetett végezni.

Az aratási munkák befejezése után viszont teljesen elromlott az időjárás. Állandóan esett az eső, aminek következtében hatalmas árvíz pusztított Békés megyében. Szerencsére az áradás nem érintette a Győzelem Tsz területét, de a megyének Gyomához nem is túl messze eső területein több mint 3 milliárd forintos kárt okozott a víz. Az esőzések még ősszel is folytatódtak, úgyhogy az őszi betakarítás igazán próbára tette az embereket és a gépeket. Az év során a termelőszövetkezet területére 700 mm csapadék hullott, s ebből novemberben csaknem 150 mm. November 3-án pedig leesett az első hó is. Ekkor még jelentős mennyiségű kukorica és cukorrépa volt kint a földeken. Az akaraterő és szorgalom segítségével azonban sikerült mindent betakarítani. A gazdaság nagyon szép eredményei, amelyek a fent említett körülmények között születtek, éppen ezért minden eddiginél nagyobb értékűek.

Soha nem számolt még be olyan eredményekről a vezetőség, mint amilyenek 1980-ban születtek. A tervezett 209 476 m/Ft-tal szemben 234 179 m/Ft termelési értéket produkált a gazdaság, 11,8 százalékkal haladva meg a tervezettet, és 25,2 százalékkal az 1979-ben elért termelési értéket. A szövetkezeti bruttó jövedelem szintén meglepően magas lett, 60 272 m/Ft, a tervezett 39 687 m/Ft helyett. Mindebből következik, hogy a szövetkezeti eredmény kiemelkedően magas szintet ért el, a tervezett 12 684 m/Ft helyett 32 252 m/Ft-ot.

Ezeknek az eredményeknek az ismeretében érthető, hogy a tagság örömmel ünnepelte a zárszámadást, valamint az ötödik öt éves terv befejezését, mivel sikerült teljesíteniük, sőt túlteljesíteniük minden elvárást.

Nézzük most meg az V. öt éves terv egészében elért eredményeket, egy új korszak eredményeit a Győzelem Mezőgazdasági Termelőszövetkezet történetében. Nem kívánunk sok számot felsorolni, csak a legjellemzőbbeket, amelyek segítségével lemérhető a termelőszövetkezetben végbement hatalmas fejlődés.

A főbb növények terméseredményeinek alakulása a IV. és az V. öt éves terv időszakában, átlagtermés 5 évre vonatkozóan tonna/hektárban:

Megnevezés	IV. Öt éves terv	V. Öt éves terv
búza	3,1	4,4
kukorica	4,6	6,6
napraforgó	1,1	1,8
cukorrépa	20,5	31,4

Az állattenyésztés fejlődése szintén kiemelkedő volt. A leromlott állatállomány helyébe egy kiváló kondíciójú, egészséges állomány került. Ennek a változásnak köszönhető, hogy pl. a tejtermelés a IV. öt éves tervidőszak 1359 liter/tehén átlagtejhozamról az V. öt éves tervidőszakban 3757 liter/tehén átlagtej-

hozamra emelkedett. 1980-ban már az egy tehén által adott tej mennyisége meghaladta a 4800 litert.

A hatékonysági mutatók alakulását is érdemes szemügyre vennünk. Tükrözik azt a szemléletbeli változást is, ami bekövetkezett 1975 óta a Győzelemben.

Megnevezés	IV. Ötéves terv átlaga	V. Ötéves terv átlaga	1980. év
Bruttó jövedelem m/Ft	22 277	46 414	60 272
Szövetkezeti eredmény m/Ft	10 115	22 477	32 252
Munkadíjtömeg m/Ft	14 711	23 936	28 020
Egy állományi létszámra jutó termelési érték Ft	131 000	346 000	375 000
Egy állományi létszámra jutó nyereség Ft	12 324	40 645	51 603
Egy állományi létszámra jutó bruttó jövedelem Ft	36 170	83 839	96 435
100 Ft termelési költségre jutó nyereség Ft	12	15	16
100 Ft munkabérré jutó nyereség Ft	50	93	115
Nyereségráta átlag százalék	8,7	11,0	14,6
Beruházás m/Ft			
– épület			11 427
– gép			8 658
Beruházás összesen:			
m/Ft – épület	21 139	77 432	
– gép	22 856	99 939	
Beruházás m/Ft	43 995	177 371	20 085

Úgy gondoljuk, hogy ezekhez a számokhoz nem kell kommentár. Önmagukért beszélnek. Ha csak a beruházásokra fordított összegeket nézzük, kitűnik, hogy az ötödik ötéves terv időszakában négyszeresét használta fel a termelőszövetkezet a negyedik ötéves terv időszakában beruházott összegnek. Ez is csak az elért termelési eredmények alapján valósulhatott meg. Az ötödik ötéves terveciklusban elért sikereket értékelve a zárszámadási beszámolóból idézünk: „A számok alapján is megállapítható, hogy termelőszövetkezetünk az elmúlt tervidőszakban egyenletesen és dinamikusán fejlődött, a növekedés töretlen volt. Ez úgy volt elérhető, hogy szövetkezetünk tagsága megértette közös céljaink lényegét, megértette azt a gazdaságpolitikát, amelyet párt- és gazdaságvezetőségünk kidolgozott, és a munkahelyi tanácskozásokon széles körben megvitatott.

Voltak közben vitáink is, de az nem baj, az építő szándékú bírálat, kritika olykor-olykor még önkritika is, előbbre viszi az ügyet, ahogy ezt az eredmények is igazolják. Ezek az eredmények nem lehetnek egy-két ember eredményei, ebben benne van szövetkezetünk minden becsületes dolgozójának a munkája, a kollektív munka. Az elmúlt tervidőszakban minden évet eredményesen zárt szövetkezetünk. Az öt év alatt kétszer kaptunk Kiváló Szövetkezet címet, és egyszer Miniszteri Elismerő Oklevelet. Ez fényes bizonyítéka szövetkezeti tagságunk szorgalmának, összehangolt tevékenységének. Megmutatta ez a tagság, hogy mire képes, és ez a biztosítékunk a jövőben is, hogy a kitűzött feladatokat el tudjuk végezni. A népgazdaság által ránk eső részt vállaljuk és megoldjuk. A legfontosabb az ember, ez megfelelő mennyiségben és főleg minőségben megvan, akik képesek a rájuk szabott feladatokat magas szinten elvégezni. Az 1980-as évben és az V. ötéves tervben elért eredményekért mondok köszönetet a párt- és gazdaságvezetés nevében szövetkezetünk minden dolgozójának, nyugdíjasának a közösség érdekében végzett tevékenységükért.”

A zárszámadást követően néhány hónappal később, 1981 tavaszán ismét ünnepi közgyűlésre hordta szét a meghívót a postás. Az 1980-as esztendő kimagasló termelési eredményei alapján méltán nyerte el a termelészövetkezet harmadszor is a „Kiváló Mezőgazdasági Termelészövetkezet” kitüntetést. Miként a szövetkezet elnöke megfogalmazta: „Az 1980-as év nemcsak termelési vonatkozásban volt rekord, hanem elismerésekben is, ami nagyon jó érzés mindnyájunknak”. Soroljuk fel itt ezeket az elismeréseket:

- A MÉM által meghirdetett országos rizsfeljesztési versenyben három év átlagában első helyezést értek el;
- A szövetség által meghirdetett szocialista termelési versenyben két harmadik helyezést értek el, kukoricával és napraforgóval;
- Az állattenyésztési és takarmányozási felügyelőség, valamint a megyei mezőgazdasági osztály által meghirdetett tejtermelési versenyben, az előző évi tejtermelés növelésében első helyezést értek el;
- A KITE termelési verseny keretében a nagy traktorok kategóriájában ötödik helyezést kaptak;
- A kukoricatermelés eredménye után, az előző évek hozamának növelése alapján az anyagi ösztönzésről szóló 1/1978. (III. 24.) MÉM sz. rendelet szerint a többlettermés 3 százalékát oszthatták ki a dolgozóknak;
- A szocialista brigádok értékelésénél a vállalások teljesítése alapján a következő címeket és helyezéseket tudták kiosztani: két szocialista brigád elnyerte a „Szövetkezet Kiváló Brigádja” címet, aranykoszorús lett 11 brigád, ezüstkoszorús 6 és bronzkoszorús 4. Zöldkoszorús pedig 1 brigád lett.

Természetesen a kitüntetések, helyezések az erkölcsi elismerésen túl jelentős anyagiakhoz is juttatták a termelészövetkezet dolgozóit, szocialista brigádjainak tagjait.

A kiemelkedő munka elismeréseként egyébként 1975-től 225 fő részesült kitüntetésben. Közülük kormánykitüntetést kapott 4, miniszteri kitüntetést 83, tsz kiváló dolgozó lett 93, s egyéb kitüntetésben részesült 45 fő. Ha a munkaképes korú állományi létszám átlagát vesszük, akkor az eltelt időszak alatt a dolgozók csaknem 50 százaléka kapott valamilyen kitüntetést munkája elismeréseként. Ez a tény is jelzi, hogy mennyire komolyan foglalkoztak a Győzelemben az anyagi elismerés mellett az erkölcsi elismeréssel, felismerve annak ösztönző szerepét, jelentőségét anyagiasságos világunkban.

A zárszámadás, az ünnepi közgyűlés előtt és után folytak a dolgos hétköznapok, elkészültek az 1981-es évre vonatkozó tervek, valamint a januártól kezdődő VI. ötéves terv célkitűzései. Termelészövetkezetünk működésének, gazdálkodásának harmincadik esztendejébe lépett. Álljon itt néhány főbb mutató az 1981-es, illetve az 1985-ös évre tervezett célok szemléltetésére.

Főbb növények termésátlagának alakulása tonna/hektárban

Megnevezés	1981	1985
búza	5,0	6,0
árukukorica	7,5	8,2
hibridkukorica	2,5	2,8
napraforgó	2,2	2,7
cukorrépa	38,0	40,0
lucerna	5,5	8,0
rizs	2,5	2,8
paradicsom	30,0	35,0

Az állatállomány fejlesztését elsősorban nem mennyiségben, hanem minőségben kívánják megoldani. A szarvasmarha-állományt 1981-ben 2195 db-ra, 1985-re pedig 2224 db-ra tervezik növelni. Ezen belül a tehénállományt 915, illetve 950 db-ra. Az állattenyésztésből származó árbevételt az 1981-es 90 449 m/Ft-ról 1985-re 115 846 m/Ft-ra szándékoznak emelni.

A termelési érték alakulása pedig a következő lesz: 1981-ben: 237 022 m/Ft, 1985-ben: 335 830 m/Ft. A VI. ötéves terv végére 100 millió Ft-tal nagyobb termelési érték előállítását tervezi a szövetkezet, mint amennyi a bázisévben, 1980-ban volt. Ennek megfelelően a szövetkezeti eredmény növekedése is szembevetendő. 1981-re csak 25 917 m/Ft-ot terveztek, 1985-re viszont már 41 800 m/Ft m/Ft-ot. Az eredmény a terv értelmében az ötéves terv időszakában folyamatosan emelkedő tendenciájú. Ugyanígy a kifizetésre kerülő munkadíj összege is.

620 fő átlagos állományi létszámmal számolva az éves jövedelem 1981-ben 47 848,- Ft lesz, 1985-ben pedig 51 793,- Ft.

A számok ismeretében megállapíthatjuk, hogy mind az 1981-es, mind az egész ötéves tervciklusra vonatkozó célkitűzések reálisak, megvalósíthatók. A termelőszövetkezet eddigi eredményei, közös vagyona képezik a megvalósítás alapját. A tervek teljesítéséről viszont már csak a következő harminc év krónikájában számolhatunk majd be. Bízunk benne, hogy a Győzelem nemcsak teljesíti, hanem túl is teljesíti a tervben foglaltakat. Erre biztosíték maga a tagság szorgalmával, helytállásával.

Krónikánkban végigtekintettünk egy emberöltőn, három évtizeden, de termelőszövetkezetünk története nem lenne teljes, ha nem tekintenénk ki arra is, hogy mit jelent a gyomai lakosság számára a Győzelem. Befejezésként szólunk arról, hogy milyen szerepet tölt be a község életében, hogyan tevékenykedik a lakosság szolgálatában.

A termelőszövetkezetnek vannak kötelezettségei a nagyközség lakosságával szemben is. Ezeknek a kötelezettségeknek maradéktalanul igyekszik eleget tenni. Építőipari főágazata többek között építési feladatokat vállal a lakosság részére. A Gyomán épült kertes családi házak egy részét a tsz építőbrigádjai építették az utóbbi években. A szolgáltató részlegben különböző szerelési-javítási munkákat végeznek, a háztartási gépekhez hiányzó alkatrészeket állítanak elő. Foglalkoznak villanymotor-tekerccseléssel, ács- és asztalosipari munkákkal, fuvarozással és számos más olyan tevékenységgel, amelyekkel a gyomai lakosság életkörülményeinek javítását szolgálják. A kistermelők részére takarmányt biztosítanak, átveszik a leadásra szánt állataikat, végzik az értékesítést – nemcsak saját tagjaiknak, hanem más kistermelőknek is. Segítik tevékenységüket szakemberek biztosításával, szaktanácsadással. Hozzájárulnak a község zöldség- és gyümölcsellátásához. A tagság nagyon aktívan kiveszi részét a község társadalmi-politikai életéből, valamint kulturális életéből. Mindezeket jelentős anyagi eszközökkel is támogatják. Többek között a művelődési központnak évente 40–50 ezer forint, a Körösmenti Táncegyüttesnek 25–30 ezer forint támogatást nyújtanak. A községi gyermekintézményeknek évente 60–80 ezer forintot adnak. A nagyközségi sportkört, az üzemi KISZ-szervezetet és a sportkört kb. 50 ezer forinttal támogatják. A szocialista brigádok rendszeresen vállalnak társadalmi munkát. Óvodákat, iskolákat újítanak fel, s több mint 3200 órát dolgoztak a gyönyörű könyvtár építésén is. Az itt végzett társadalmi munka értéke meghaladja a 70 ezer forintot. A tagok között vannak munkásörök, önkéntes rendőrök, önkéntes tűzoltók és egyéb területeken tevékenykedő társadalmi aktivisták. Munkájukkal, társadalmi tevékenységükkel hozzájárulnak Gyoma fejlődéséhez és gazdagodásához.

Krónikánk végéhez érkeztünk. Természetesen nem tudtunk, nem is akartunk mindenről teljes részletességgel beszámolni, ez a terjedelem szabta korlátok miatt sem lett volna lehetséges, de igyekeztünk bemutatni harminc év küzdelmeit, a szocialista mezőgazdaság kialakulásának folyamatát két termelőszövetkezet, illetve egy termelőszövetkezet történetén keresztül. Emléket állítva mindazoknak, akik létrehozták a Győzelmet és az Új Életet, akik elindultak egy számukra teljesen ismeretlen ösvényen, nem tudva előre, hogy az ösvény milyen utcába, útba, vagy térbe torkollik majd. Minden elismerésünk a kezdeményezőknél, azoknál a bátor embereknél, akik elindultak „az Értől” és az „Óceánig” jutottak.

Olvassák krónikánkat, ismerjék meg a múltat, mert igazán csak az érti meg a jelent, és tud előrelátni a jövőbe, aki tudja, honnan indultunk, mert csak az látja azt is, hová tartunk.

Szakács Sándor: A népi demokratikus agrárfejlődés kezdetei Magyarországon 1945–1948. Akad. Kiadó Bp., 1971.

Dr. Fazekas Béla: A mezőgazdasági termelőszövetkezeti mozgalom Magyarországon. Kossuth Kiadó, Bp., 1976.

Csatári Béla: Békés megye társadalmi, gazdasági helyzete és fejlődése az elmúlt 30 esztendőben (1944–1974). Békési Élet, 1974. 3. sz.

Dr. Pilishegyi József: Békés megye társadalmi struktúrájának átalakulása a felszabadulás óta. Tanulmányok... 1975. Békéscsaba, MSZMP Oktatási Igazgatóság.

Dr. Koós Ferenc: Gyoma község története. (Szarvas járás-város szabad negyedszázada 1945–1970. című kötetben.)

Továbbá a „Krónika” megírásához felhasználtuk az Új Élet Mg. Termelőszövetkezet mérlegbeszámolóját, statisztikai jelentéseit 1951–1975 közötti időszakra vonatkozóan, valamint a közgyűlésekre készült beszámolókat, illetve jegyzőkönyveket.

A Győzelem Mg. Termelőszövetkezet történetéhez szintén a mérlegbeszámolókat, statisztikai jelentéseket használtuk fel, továbbá az 1954–1957 közötti időszakban kézzel írt jegyzőkönyveket, amelyekből több helyütt idéztünk.

A két tsz egyesülésével kapcsolatosan készült jegyzőkönyveket, gazdasági beszámolókat és pártalapszervezeti beszámolókat. A számszerű adatok a fent említett dokumentumokból származnak.

Izsó Antal (1951-52)

Sallai Péter (1952-53)

Kiss Károly (1954-56)

Kovács János (1956-63)

Megyeri Bálint (1963-76)

Putnoki József (1952-63)

Cserép Mátyás (1963-75)

Gellai Imre (1975-)

Lófogatós földművelés
a kezdet kezdetén

Asztagból való cséplés
22 ember nehéz munkájával

Zsákolás a cséplőgépnél

Kiskasza után aratógép

Korabeli közlekedési eszköz

A „100-as” építésének kezdetén

Az első LANTZ gyártmányú gumikerekes traktor...

...és az első CSEPEL gyártmányú tehergépkocsi

Putnoki József az I típusú tszcs alakuló ülésén

MA-200-as, kézi erővel telepíthető öntözőberendezés

B-15-ös ikresített gabonaszárító

A nádudvari KITE rendszerben termesztett kukorica betakarítása

Holsteinfriz keresztezésű tehenek a tejtermelő telepen

A közös gazdaság hústehenei a balai legelőn

Baromfitartásra épített fattyasi telep

Sertésólakból átalakított baromfinevelő épületek

A szövetkezet észt-lapály sertés törzstenyészete

A termelőszövetkezet gépparkjának egy részlete

Rába-Steiger erőgépek alkotják a gépesítés alapját

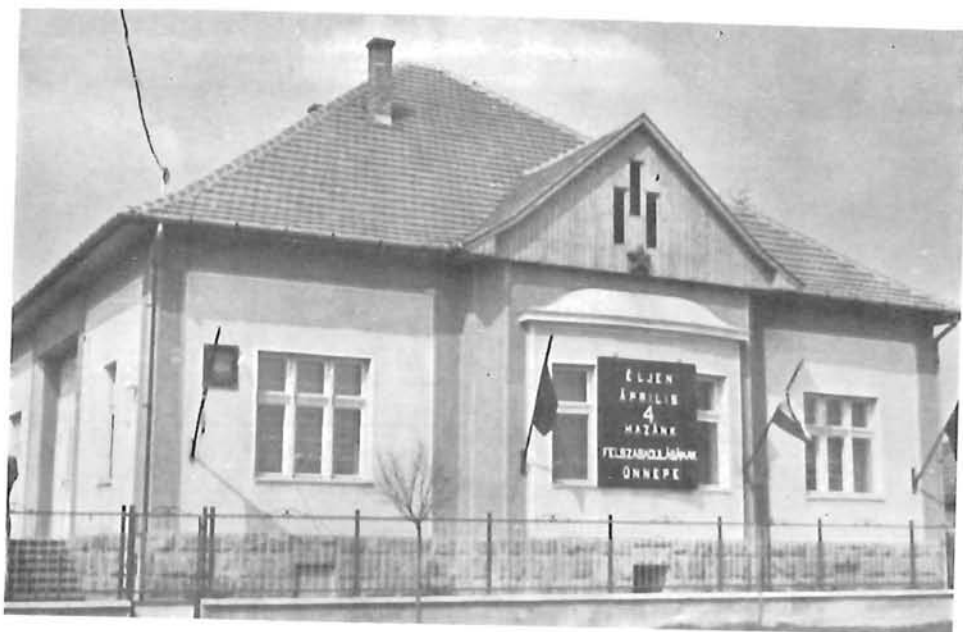

Az E-280-as betakarító gépet javító szocialista brigád

A nagy anyagi erővel felépített terménytároló a szárítótelepen

Az 1976-ban felújított székház az 1977-es transzparenszel

A 3. alkalommal Kiváló Szövetkezet címet nyert közös gazdaság ünnepségének elnöksége...

B/1639

...és az ünnepi közgyűlés résztvevőinek egy csoportja

Az 1980. évi május 1. felvonulás

